

DENİZLİ

BARO

DERGİSİ

DENİZLİ BAROSU YAYIN ORGANI 2020/1

#ADALET SUSTURULAMAZ

#SAVUNMA DURDURULAMAZ

#HUKUKUMA

#AVUKATIMA

#BAROMA DOKUNMA!

HUKUK

EDEBİYAT

ETKİNLİK

Bermant Sigorta ile Geleceğinizi Sağlama Alın

1961 yılından bu yana sigortacılık sektöründe prensipli, kaliteli ve güvenilir bir şekilde hizmet vermeye devam ediyoruz.

bermant
sigorta

Sırapapılar Mahallesi 1521 Sokak
Bermant İş Merkezi No:43 Denizli
+90 258 242 16 16

www.bermant.net / info@bermant.net

AK Sigorta

ANADOLU
SIGORTA

AXA SIGORTA

Groupama

BİS

HDI
Sigorta

KORU SIGORTA

NEOVA

RAY SIGORTA

SOMPO
SIGORTA

ZURICH
SIGORTA

Değerli Meslektaşlarım,

Denizli Barosu Dergisi'nin yeni sayısını sizlerle buluşturmanın mutluluğunu ve gururunu yaşamaktayız. Bu sayımızda mesleki makale, edebi yazın ürünleri ve 2018-2019 yıllarındaki etkinlikler ile karşınızdayız. Tüm Dünyayı sarsan ve ülkemizde de ciddi şekilde etkisini gösteren Koronavirüs (Covid-19) salgını nedeniyle alınan önlemler kapsamında 2020 yılında planladığımız etkinliklerin büyük çoğunluğunu siz meslektaşlarımızın sağlığını düşünerek iptal etmek zorunda kaldık. Umarım ilerleyen zamanlarda, sağlıklı bir şekilde etkinliklerimizde bir araya gelebiliriz.

Ülkemizdeki doktorlarımız, hemşirelerimiz ve tüm sağlık çalışanları virüs ile mücadeleyi sürdürürken (Kendilerine ne kadar teşekkür etsek az, sonsuz minnettarız), biz hukukçular da adaletin susturulmak, savunmanın durdurulmak, baroların bölünmek istendiği, yargının kurucu unsuru olan avukatlık mesleğinin her yönden örülenme-ye çalışıldığı bir mücadele içinde kendimizi bulduk.

Hepinizin bildiği gibi, pandemi sürecinde dillendirilen Avukatlık Kanunu değişikliği için baro başkanları olarak Ankara'ya doğru yollara düştük. 22-23 Haziran 2020 tarihlerinde başkentimizin girişinde baro başkanları olarak bizler kendimizi utanç verici bir tablonun içinde bulduk. Ülkemiz adına tarafımıza uygulanan insanlık dışı muamele, yüzlerce polisi Anayasa ve yasalardan kaynaklanan protesto hakkını kullanmak isteyen biz baro başkanları ile karşı karşıya getirdi. O günü tarih, kara harflerle yazdı. Vazgeçmedik! Türkiye Barolar Birliği kanalıyla Cumhurbaşkanı'ndan, TBMM Başkanı'ndan, Adalet Bakanı'ndan, Meclis'te grubu bulunan partilerden randevular alınmasını istedik. Adalet Bakanı, kamu baş denetçisi, TBMM'nde baro başkanlarından seçtiğimiz bir heyetle görüşmeler yaptık. Müzakere yapmak için şartlarımızı sonuna kadar zorladık. Değişiklikler tartışılmadan, tasarı Adalet komisyonundan geçti. Ne yazık ki söylemlerimiz, yürüyüşlerimiz sonucu değiştirmede. Tasarı, TBMM'ne ulaştığında baro başkanları olarak yine Ankara'daydık, sadece konuyu görüşmek, hakkımızı savunmak istedik ama maalesef çabalarımız boşa gitti.

Sonuç ne olursa olsun Barolar, hiçbir zaman hem kendileri için hem yurttaşlarımız için adalet aramaktan vazgeçmeyecek, temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması için mücadele etmeye, yurttaşın avukatı, çevrenin sözü, şiddete ve istismara karşı kadınlarımızın, çocuklarımızın kalkanı olmaya devam edecektir. Çünkü hak, kuvvetten her zaman üstün olmuştur.

Denizli Barosu olarak cübbelerimizin önünü düğme ile iliklemeden bağımsız savunmanın; evrensel hukukun, insan haklarının ve özgürlüklerin; hukukun üstünlüğünün; demokratik, laik, sosyal hukuk devletinin savunucusu olmayı sürdüreceğiz.

Daha sağlıklı, hukukun üstünlüğü ilkesinin geçerlilik kazandığı, yargının bağımsızlaştığı, daha adil yarınlarda birlikte olabilmek dileğiyle saygı ve selamlarımı sunar, dergimizin hazırlanmasında emeği geçen Yayın Kurulumuza, yazarlarımıza, tüm meslektaşlarıma ve baro personeline teşekkür ederim.

Saygılarımızla,

Avukat Müjdat İLHAN
Denizli Baro Başkanı

İÇİNDEKİLER

HUKUK	05
<i>Adalet Erişim: Çocuk</i>	
Av. Jülide Keleş Yarışan	06
<i>İş Kazaları Bünyesinde Gündeme Gelen Taksirli Suçların İşverene İsnat Edilebilirliği Üzerine</i>	
Dr. Öğretim Üyesi Zafer İçer	12
<i>7036 Sayılı Yeni İş Mahkemeleri Kanunu İle Getirilen Düzenlemeler</i>	
Av. Eliz Tuğba Adem	25
<i>Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru</i>	
Av. Emin Eren - Av. Ozan Orpak	36
<i>Karşı Taraf Vekâlet Ücretinde Kdv Sorunu</i>	
Av. Serhat Pişkin	39
EDEBİYAT	46
<i>Bir Tanrı Bir Kral</i>	
Kahan Onur Arslan	47
<i>Ben Avukatım</i>	
Av. Halil Sarı	49
<i>Kapını Aç Hayata</i>	
Av. Halil Sarı	50
<i>Durmak</i>	
Tercan Türkmen	51
<i>Bak</i>	
Tercan Türkmen	51
<i>Mustafa ve Zaman</i>	
M. Akif Akyol	52
<i>Son İleti</i>	
Ahmet Ergin	53
<i>Salgın</i>	
Erhan Balaman	54
<i>Sanat/Resim</i>	
Aydın Oruç	55
ETKİNLİK	56
Etkinlikler 2018	56
Etkinlikler 2019	75

DENİZLİ BAROSU DERGİSİ
2020/1

İmtiyaz Sahibi
Av. Müjdat İlhan
(Baro Başkanı)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Veli Deveciler
(Genel Sekreter)

Yayın Kurulu
Av. Mustafa Yıkar
Av. H. Ozan Orpak
Av. Salim Kutlutürk
Av. Emin Eren
Av. Seher Aydemir
Av. Ayşe Dayıoğlu Sümer
Av. Erhan Balaman
Av. G. Aslı Pişkin
Av. İbrahim Okkaya

Yayın Hazırlık
Yaşar Tok

Yönetim Yeri
Adalet Mahallesi
Fatih Sultan Mehmet Caddesi
No. 3/A 20040
Merkezefendi / Denizli
0258 261 29 48

Yayın Tarihi
Temmuz 2020

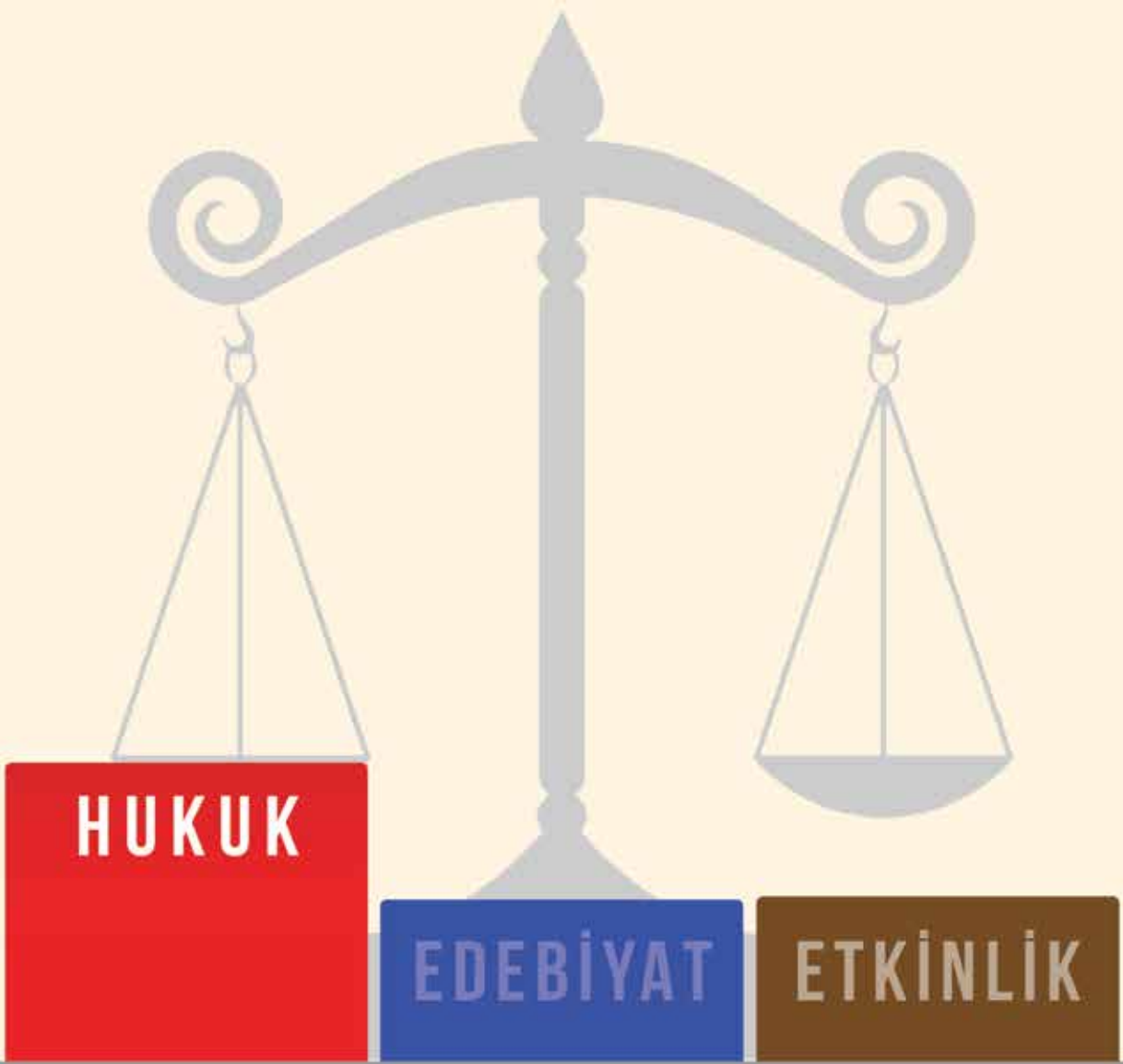
Yayın Formatı
21 x 30 cm - PDF Digital

Denizli Barosunun
sürelî yayını olup ücretsizdir.

Yazılarla ilgili hukuki sorumluluk
yazarlarına aittir.

Baro Yayın Kurulu yayınlanmayan
yazıların tasarruf hakkını saklı tutar.

Dergide yayınlanan yazı, haber ve
görsel materyal ile ilgili her türlü
şikayet ve diğer başvurularınızı
Baro Başkanlığına yapabilirsiniz.

ADALETE ERİŞİM

ÇOCUK

Av. Jülide Keleş Yarışan¹

Mağdur, suça sürüklenen çocuk, tanık ya da örneğin aile hukuku kapsamında yargılamaya dahil olan çocuk olsun, adalet sistemi ile tanışan çocukların ikincil örselenmeler yaşaması en sık rastladığımız ancak çoğu zaman hak ihlali olarak dahi tanımlamadığımız durumlardır. İkincil mağduriyete sebep olunan sistemin çocuk yararına olmasından, hak ve adalet tesisi sağladığından bahsetmek mümkün müdür?

Çocuk Adalet Sisteminde çocuk çeşitli şekillerde yer almaktadır; Mağdur çocuk, Suça sürüklenen çocuk, Tanık çocuk. Evrensel hukuk sistemi, adalet sistemine dahil olan tüm çocukların aslında mağdur sıfatlarının da bulunduğunu kabul eder. Bu nedenle hakkında suç işlediği iddia olunan çocuğun da toplumsal sorumluluklar yerine getirilmediğinden suça sürüklendiğini, mağduriyetinin olduğunu kabul eder. Çocuk suçtan korunma, iyi bir çevrede ve eğitimle yetişme gibi birçok hakından mahrum kalmıştır. Suça zemin hazırlayan hayat koşulları görevli kişi ve kurumlarca tespit edilememiş, çözüm üretilmemiş ve neticede çocuk korunamamıştır. Mağdur çocuğun ise beden dokunulmazlığının korunması, psikolojik tamlik, yaşama, istismardan korunma, eğitime ve sağlığa ulaşma, aile yanında barınma gibi birçok hakkı ihlal edilmiş olabilmektedir.

Çocuklarla çalışan hukukçuların katılım hakkının korunmasına dikkat etmesi gerekmektedir. “Çocukların dinlenildiği ve katıldığı tüm süreçler şu nitelikleri taşımalıdır: Şeffaf ve bilgilendirici, gönüllü, saygılı, ilgili, çocuk dostu, kapsayıcı, eğitimle desteklenmiş, emniyetli ve riske karşı duyar-

lı ve hesap verebilir.” (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi’nin 12 No’lu Genel Yorumu.)

Çocukla çalışmalarda temel bir bilgi de “güvenilir yetişkin”e ulaşamayan çocukların ihmal/istismar ve şiddeti şikayet edemedikleri, yardım isteme şanslarının olmadığı, katılım haklarını kullanamadıkları ve sonuç olarak da korunmalarının, hak ihlallerinin önlenmesinin mümkün olmadığıdır.

Çocuklara yardım ve destek sağlayan avukatlara ve çocukla çalışan hukukçulara yönelik hukuki bilgilerin ve çocukla ilgili özelliklerin bütünlüklü olarak yer aldığı Çocuk Dostu Hukuki Yardım Hakkında Rehber İlkeler – Unicef Ekim 2018 dokümanında çocuk haklarının temelleri ve tarihsel gelişimi, bütüncül bakış açısı ve Türkiye’de çocuk adalet sistemi, çocuk adalet sisteminde işleyiş ve usuller, çocuk adalet sisteminde ailenin rolü, adalet sistemi içindeki çocuklar, çocuk aile mahkemelerinde sosyal çalışma görevlilerinin yetki, sorumlulukları ve sosyal inceleme raporları başlıklarında bilgiler bulunmaktadır. Bu rehberde yapılan bazı tanımlamalar şu şekildedir;

Adalet Erişim: (ÇHS de dâhil olmak üzere) uluslararası sözleşmelerde, ulusal norm ve standartlarda tanınan hakların ihlal edilmesi hâlinde, tazmin yollarına adil bir şekilde ve zamanında erişme kapasitesi olarak tanımlanabilir”. Adalet sistemine erişimin bulunmayışı, yoksulluğun tanımlayıcı bir niteliğidir. Diğer taraftan, yoksulluğun ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasına da engel olmaktadır. Tüm çocukların adalet sistemine düzgün bir şekilde erişebilmesini sağlamak için çocukların hukuki açıdan güçlendirilmesi şarttır: Tüm çocuklara yasal hizmetler ya da çocuk hakları eğitimi gibi diğer hizmetler sunulmalıdır. Bilgili yetişkinlerin desteği ya da tavsiyesi vasıtasıyla, çocukların haklarından yararlanması sağlanma-

¹ Avukat, Denizli Barosu.

lıdır.” (Kaynak: Çocuklar için Adalet konusunda BM’nin Ortak Yaklaşımı (2008).)

Çocuk Dostu Adalet: “Tüm çocuk haklarının mümkün olan en yüksek düzeyde ve etkili bir şekilde hayata geçirilmesini ve çocuk haklarına saygı duyulmasını garanti altına alan adalet sistemleri anlamındadır... Çocuk dostu adalet sistemi; erişilebilir, yaşa uygun, hızlı ve titiz hizmetler sunan bir adalet sistemidir. Çocukların ihtiyaçlarına ve haklarına odaklanır ve bunlara göre düzenlenmiştir. Çocukların adil yargılanma hakkı, yasal işlemlere katılım ve bunları anlama hakkı, aile hayatına ve özel hayata saygı, çocukların bütünlüğüne ve insanlık onuruna saygı da dâhil olmak üzere tüm çocuk haklarına saygı duyar,” (Kaynak: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Çocuk Dostu Adalet hakkında Rehber İlkeleri, (2010), II c.)

İkincil Mağduriyet : “Suç teşkil eden fiilin doğrudan sonucu olarak değil de kurumların ve bireylerin mağdura tepkisi sonucunda ortaya çıkan mağduriyettir.”

Ayrımcılık Hassasiyeti : Hukuk alanında çalışan kişiler çocukların adil muamele görmelerini ve yaş, cinsiyet, etnik köken, engellilik durumu gibi nedenlerle ayrımcılığa maruz kalmamalarını sağlamalıdır. Çocuğun veya ebeveynlerinin ya da yasal vasisinin ırkına, etnik kökenine, rengine, cinsiyetine, diline, dinine, siyasi görüşüne ya da diğer görüşlerine, ulusal, etnik veya sosyal kökenine, mülkiyetine, engellilik durumuna, doğum statüsüne ve diğer statülerine bakılmaksızın her çocuk adil ve eşit muamele görme hakkına sahiptir.

Çocuğun Yüksek Yararı: “Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.”(Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, Madde 3.) Çocukların adalet sisteminden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilendiği durumlarda, çocuğun yüksek yararı ana düşünce olarak ele alınmalıdır. Hukuk alanında çalışan uygulayıcılar, çocuğun bu hakkının garanti altına alınması konusunda önemli bir rol oynayabilmektedir.

Çocuk Hakları Komitesi, 14 No’lu Genel Yorumu’nda (2013) bir çocuğun yüksek yararı değerlendirilirken hesaba katılması gereken faktörler hakkında genel rehberlik sağlamaktadır. Bu faktörlerden bazıları şunlardır: çocuğun görüşleri; çocuğun kimliği; çocuğun aile ortamının korunması;

çocuğun bakımı, korunması ve güvenliği; çocuğun sağlığı; çocuğun savunmasızlığı ve eğitim hakkı. Hukuk alanında çalışan uygulayıcılar; çocuğun yüksek yararını değerlendirirken diğer genel ilkelere de (yaşama ve gelişme hakkı, görüşlerini ifade etme hakkı ve ayrımcılık yasağı) önemli olduğu gerçeğini unutmamalıdır.

Bireysel olarak bir çocuğun yüksek yararı ilkesi; dinamik bir kavramdır, çocuk büyüdükçe ve koşulları değiştikçe sürekli olarak gelişmeye devam eder. Her çocuk; yüksek yararının ana düşünce olarak alınması hakkına sahiptir; fakat bu hak ile diğer çocukların, çocuk gruplarının ya da yetişkinlerin (örneğin ceza kovuşturmalarında sanıkların) ya da ilişkili uyuşmazlıklarda kardeşlerin çatışan yüksek yararları arasında bir denge gözetilmesi gerekebilir. “Çocuğun yüksek yararının korunması, örneğin suçlu çocuk söz konusu olduğunda ceza adaletinin geleneksel araçlarının (baskı kurma, cezalandırma) yerini rehabilitasyona ve telafi edici adalete bırakması anlamına gelir.” (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi’nin 10 No’lu Genel Yorumu, 10. paragraf.)

ÇOCUKLA ETKİLİ İLETİŞİM

Çocukların katılım hakkının korunması, adalete erişiminin sağlanması, güvenli müvekkil-avukat ilişkisinin kurulabilmesi ile mümkün olabilecektir. Başlangıç noktası, elbette hukuk bilgisidir. Ancak etkili etkileşim sağlanmadan iletişim ve hukuki destek sağlamak zorlaşacaktır. Bu konuda şu şekilde bir kontrol listesi oluşturmak faydalı olabilecektir;

Etkili iletişim kontrol listesi

- Çocukla aynı seviyede oturmaya özen gösterdim mi?
- Kullandığım bir kelimenin çocuklar ve yetişkinler için farklı anlamlara gelebileceğini unutmamalıyım !
- Somut kavramlar kullanıyor, hukuk jargonundan uzak ve sade cümleler kuruyor muyum?
- Açık uçlu sorular soruyor muyum? Çocuğun olayları anlatma şeklinin değişmemesi ve aynen aktarılmasını sağlamak amacıyla, konuşmam sırasında mümkün olduğunca az bilgiye yer verdim mi? (‘Bana yaşanan olayı anlatır mısın?’).
- Çocuk kendisine söylediklerimi doğru şekilde anlıyor mu, kontrol ettim mi?

- Bir şeyi anlamadığımda bunu dile getirmesi için teşvik ettim mi?
- Konuşmamız sırasında çocuğun duygulanması (ağlamaya başlaması veya çok heyecanlanması) halinde, ('bu konunun seni ne kadar üzdüğünü anlıyorum' diyerek) yaşadığı duyguyu anladığımı ve saygı duyduğumu belli ettim mi? Kendini böyle hissetmesinin ve duygularını göstermesinin son derece doğal olduğunu ifade ettim mi? (Çocuk tekrar o konuya dönmeye hazır hissedene kadar farklı konulardan konuşulmalıdır. Yaşadığı duygunun yoğunluğuna bağlı olarak çocuk görüşmenin sonraki bölümlerinde konuya dönmeye hazır olabilir ya da konuyu tekrar konuşmak için bir sonraki görüşmeyi beklemek gerekebilir).
- Kim/ne/nerede ile başlayan somut sorular yönelttim mi?
- Sorumu açık bir dille ifade ettim mi ve aynı soruyu tekrarlamadığımdan emin miyim?
 - Sorularımı olayları tek tek ele alarak soruyor muyum?
 - Aldığım yanıtlara olumlu tepkiler veriyor muyum? (Çocuğu takdir ve teşvik etmek onu daha açık şekilde konuşmaya özendirir.)
 - İhtiyaç duyduğu bilgileri verdim mi? Sürecin ve kararlarının kısa ve uzun vade sonuçlarını anlattım mı?
 - Çocuk davayı/durumu mümkün olan en iyi şekilde anlamış durumda mı? Daha ayrıntılı şekilde veya daha iyi bir yöntemle açıklanması gereken konular var mı?
 - Konuşmayı bitirmeden önce bana sormak istediği bir şey olup olmadığını sordum mu?
 - Konuşmanın sonunda görüşmeye katıldığı için çocuğa teşekkür ettim mi?

Çocukluk Dönemi Riski – Akran Zorbalığı

Çocuğun ihmal ve istismarı çocuğun yaşantısında çok ağır sonuçlara neden olur, uzun vadede çocuğun sağlıklı büyümesini ve gelişmesini engeller. Depresyon, intihar, madde bağımlılığı, suç davranışları, kişiler arası ilişkilerde problemler, okuldan kaçma, saldırganlık, öfke nöbetleri, akademik zorlukların yanı sıra fiziksel ve duygusal sağlık sorunları ile cinsel işlev bozuklukları ergenlik ve yetişkinliklerinde karşımıza çıkabilmektedir. Her yıl dünyada milyonlarca çocuk fiziksel, cinsel ya da duygusal şiddete uğramakta ya da bunlara tanık olmaktadır. Çocuğun uğradığı her istismar ve

ihmal durumunda aynı zamanda duygusal şiddete maruz kaldığı da kabul edilmektedir.

Korunamamış çocukların yanı sıra Akran Zorbalığının toplumsal yapı, sorunların şiddete dayalı çözümünün bir yöntem olarak görülmesi, toplulukta çoğunluk olanın haklı ve güçlü ve dolayısı ile yaşamsal önceliklere sahipliği konusunda önyargı ile bağlantısı bulunmaktadır. Çocuğa yönelik şiddetin görünmeyen ve bu şekilde adlandırılmayan yüzü olan akran zorbalığının önlenmesinde / çocukların gençlerin çözüme aktif dahil olması gerekmektedir. Bu da çocukların müfredat ve okul dışı etkinlikler ile hak bilgisi, çocuk/insan hakları temel eğitimleri ve özellikle ayrımcılık yasağının cinsiyet, yaş, sosya kültürel aitlik, etnik köken, cinsiyet ve cinsel yönelim konularında güçlendirilmelerini gerekli kılmaktadır. Güçlendirilmiş, farkındalık sağlamak çocukların sınıf arkadaşlarının maruz kaldığı zorbalığa müdahale etmesi, engellemesi mümkün olacaktır. Yetişkin şiddet ve istismarına maruz kalan akranlarını koruma, dayanışma ile destekleme, ikincil örselelenmenin önlenmesinde de çok önemli fayda sağlanması mümkündür. Bu nedenle adaletin sağlanmasında barolarımızın ve avukatların mesleki çalışmaları yanında çocuklara yönelik hukuk eğitimlerini sürdürülebilir ve planlı olarak organize etmeleri son derece önemlidir.

Ülkemizde bir veri olmamakla birlikte, insan haklarının gelişmişlik seviyesinin yüksek olduğu ülkelerden örneğin İsveç'te her yıl 60 bin çocuğun akran zorbalığına maruz kaldığı ve bu rakamın toplam çocuk nüfusunun %7 ile %8'ine denk geldiği yönünde veri bulunmaktadır. Ülkede 2017 yılında 35 bin çocuğun cevapladıkları çevrim içi anket yapılmış ve çocukların %33 oranında siber zorbalığa maruz kaldıkları belirlenmiştir. %27 oranında 12-15 yaş aralığında kız çocuğu ise okulda onur kırıcı muameleye maruz kaldığını belirtmiştir.

Akran zorbalığının nasıl durdurulacağına kolay bir yanıtı olmamakla birlikte akran zorbalığının tanımlanması, tanınması ve mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi gereklidir. Toplumsal yapı ve kültürün akran zorbalığı ile mücadelede çok önemli bilinmektedir. Kurumların sorumluluk alması gerekmektedir. Her okul için yöntemin o okula özel geliştirilmesi gerekmektedir. Ülkemizde ise adalet sistemi çocukların tarafları olduğu eylemlerde çocukları cezalandırmakta, bu şekilde toplumun kurumların ve adalet sisteminin sorumluklarının üstünün örtüldüğü gibi mağdur ya da tanık çocuk-

ların şiddetle/istismarla/zorbalıkla mücadelesi de engellenmiş olmaktadır.

Çocukların, aşağıda kurumun kendi tanıtımından alıntı ile bahsedileceği üzere farklı bir çok durumda başvurabilecekleri gibi aynı zamanda okul yönetimi tarafından önlem alınmayan zorbalık durumunda da başvurabilecekleri bir mekanizma mevcuttur. Kamu Denetçiliği Kurumu ombudsmanlık kurumu olarak çocukların başvurularını internet üzerinden yapabilecekleri sistem oluşturmuştur. Henüz bilinirliği yaygınlaşmamıştır, ancak çocukların genellikle internet üzerinden başvuru yolunu seçtikleri bilinmektedir. Kurum sayfasında bu hizmeti şu şekilde açıklamaktadır:

“Merhaba;

Büyüme basamaklarını çıkarken attığın adımlarda kimi zaman sesinin yeterince duyulmadığını hissedebilirsin. Büyüklerin egemen olduğu bu toplumda yarınlar yön verecek olan sizlerin dünyanızı ne kadar güzel kılarırsak yarının yetişkinleri olarak sizlere o denli mutlu ve huzurlu bir yaşam miras bırakacağımızı düşünüyoruz. Bunu gerçekleştirirken de yaşadığın sorunları kendi kendine ifade edip, haklarını arayabileceğin, seni dinleyen ve değer veren bir yer var. İşte bizler senin için buradayız.

Bir çocuk olarak;

- öğrenim gördüğün okulda,
- bindiğin otobüste,
- oynadığın parkta,
- yürüdüğün yolda,
- koruma ve barınma hizmeti aldığın sosyal hizmet kuruluşunda,
- sağlık hizmeti aldığın hastanede

sorunlar mı yaşıyorsun? Toplumun içinde devletin sana sunmakla yükümlü olduğu hizmetlerdeki aksamalardan mağdur mu oldun? Haksızlığa mı uğradığını düşünüyorsun? **O zaman doğru yerdesin!**

“Beni duyun “ demek bazen senin için zor olabilir. Ama eğer bize sorununu iletirsen senin sesin olabilir ve ilgili idarelere ulaşarak sorununu çözmene yardımcı olabiliriz.”

“Başvuru çocuk haklarına ilişkin ise diğer başvurularda aradığımız “menfaat ihlali” şartını aramıyoruz. Bunun anlamı başvuran kişi çocuk hakları ile ilgili bir başvuru yapıyorsa, onun başvuru konusundan etkilenmiş olmasını beklemiyoruz demek-

tir. Yani çocuk haklarına ilişkin konularda sadece sorunu yaşayanların başvurmasını beklemiyoruz. Sorunu bilen, bize bu konuda yeterli bilgiyi verebilecek herkesin başvurusunu kabul ediyoruz.

Başvuru konusu çocuk haklarına ilişkin ise yerinde inceleme ve araştırma yapabiliyoruz.

Başvuran kişi başvurusundan vazgeçse ya da ilgili idare sorunu çözse bile başvuru konusu çocuk haklarına ilişkin ise inceleme ve araştırmaya devam edebiliyoruz.” (Erişim Tarihi 15.01.2019 <http://www.kdkcocuk.gov.tr/>)

Akran zorbalığı ile ilgili okul, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bir önlem almamışsa, çocuğun şikayetine çözüm olmadıysa, o noktada Kamu Denetçiliği Kurumu devreye girebilmektedir. KDK'nın şikayetlerden sonra devlet kurumlarından farklı olarak interaktif bir ilişkiye girmesi söz konusudur. Bir yargılama merci olmayan ancak sorununu incelemek, araştırmak ve gerekirse ilgili idareye önerilerde bulunmak yetkisindeki kurumun web sitesinin adresini okullara, çocuklara yaygınlaştırmak gereklidir.

ÇOCUK ADALET SİSTEMİNDE ÖZELLİKLİ DURUMLAR

Çocuklar küçük yetişkinler değildir. Gelişim dönemlerinin yaşlara göre farklılaşıyor olması, gelişim dönemleri içinde maruz kalınan “olumsuz çocukluk dönemi deneyim” lerinin her çocuk için standardize edilemeyen ancak muhakkak bir görünümü olan, tüm yaşamı etkileyen sonuçları bulunmaktadır. Çocuk ile ilgili tüm eylemlerin temelini çocuğun üstün yararı oluşturmaktadır. Çocuğun ikincil örselenmesinin/mağduriyetinin önlenmesi, adalete ulaşımının ve katılım hakkının korunması daima bu temel kavram üzerinde şekillenmelidir. Çocuğun üstün yararı gözetilmeden uygulanan adli uygulamalar çocuk için olumlu bir sonuç sağlamamaktadır. Pozisyonların korunması mümkün olmakla birlikte ihtiyaçların karşılanmadığını mesleki çalışmalarımızda net olarak her birimiz görmekteyiz. Cezasızlığın olumsuz sonuçları vardır ancak yalnızca sanığı cezalandırmaya odaklanmış bir sistemin çocuğa faydası bulunmamaktadır. Örneğin suç mağduru çocuğun toplumsal-psiko-sosyal multidisipliner korunması sağlanmadığında sanığın kaç yıl ceza aldığına hiçbir önemi, çocuğun dünyasında olumlu sonucu bulunmamaktadır. Bu durum çocuğun suça karışması nedeni ile adalet sistemine girmesi halinde ise can yakıcı

bir şekilde açıkça görülmektedir. Cezalandırmaya odaklı bir sistemin çocuğa ve topluma faydası, ortaya koyduğu bir çözümü bulunmamaktadır. Bir çocuğun yetişkinliğe ulaşmadan ilk yargılanmasından/ adalet sistemine girmesinden sonra ikinci, üçüncü yeni eylemler ile suçlanması /yargılanması çocuk koruma sistemimizin hedeflenen ölçüde çalışmadığını göstermektedir. Çocuk koruma sisteminde ayrıcalıklı ve çocuğun yaşamında olumlu değişiklik sağlayabilen bilgilerin tekrarlanması da fayda bulunmaktadır.

Korunma gereksinimini bildirim yükümlülüğü

Çocuk Koruma Kanunu 6. Maddede düzenlenmiştir. Buna göre ;

- Adli ve idari merciler
- Kolluk görevlileri
- Sağlık ve eğitim kuruluşları
- Sivil toplum kuruluşları korunma ihtiyacı olan çocuğu **Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı-İl Müdürlükleri'ne bildirmekle** yükümlüdür. Bu noktada baroların ve avukatların da korunma gereksiniminde olduğunu öğrendiği çocuklar ile ilgili ihbar yükümlülükleri bulunmaktadır.

Mağdur Çocukların Dinlenmesi ;

Kendilerine karşı işlenmiş suçun sonucu olarak herhangi bir zarara maruz kalan çocuklara mağdur çocuk denir. Bir suça maruz kalan çocuk, o suçun doğrudan mağdurdur. Çocuk bazen bir suçtan dolayı olarak mağdur olabilir.

Şiddet suçunun tanıkları olan çocukların, bu eylemin mağdurları kadar ciddi bir travma yaşadıkları bilinmektedir. Bu nedenle, şiddet suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasında; olayın mağduru veya tanığı olan çocukların yaşadıkları orselenmenin dikkate alınması çocuğun korunması bakımından çok önemlidir.

Mağdur çocukların tanık olarak beyan vermeleri sırasında yanlarında bir uzmanın ve vekilinin bulundurulması ve beyanın kamera ile kaydı **zorunludur** (CMK 52 – 236).

Mağdur ve tanık çocukların;

Tam ve doğru şekilde bilgilendirilmeleri,
Güvenliklerinin sağlanması,
Gizliliğe önem verilmesi,

Gerektiğinde tıbbi ve psikolojik destek almalarının sağlanması,

Beyanın en az örselleyecek biçimde ve özel koşullarda alınması **çok önemlidir! Bu nedenle ifade alınmasına ilişkin özel merkezler söz konusudur;**

1. Mağdur çocuğun Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)

2. Adliye Görüşme Odaları

3. Üniversite Çocuk Koruma Merkezleri (ÇKM)

4. Üniversite Çocuk Koruma Birimleri

ÇİM : İçinde istismar mağduru çocuğun ifadesinin alınması, muayenesinin yapılması ve raporunun hazırlanması için gereken tüm personel ve ekipmanın bulunduğu, işlemlerin her aşamada çocuğun yüksek yararı gözetilerek yürütüldüğü bir merkezdir.

ÇİM'in Hedefi : Cinsel istismar mağduru olan çocuğu sistem içinde ikincil orselenmeden korumak

Vakaların toplumsal kurumlardaki yönetimi sırasında, bu kurumlara hizmet etmek

Kurumları çocuğun ayağına getirerek kurumların gereksinimlerini karşılamak

ÇİM'in Amaçları : İstismarın durdurularak, çocuğun güvenli bir ortama alınması,

Merkezde oluşturulacak güvenli ve çocuk dostu ortam ile çocuktaki travmanın etkilerinin azaltılması,

İstismara uğradığı kuşkusu bulunan çocuklara ilişkin ön incelemelerin yapılması aşamasında çocuğun sağlıklı bir ortamda bulunması, Çocuğa ilişkin uygun tedavi ve hizmet modeli belirlenene kadar, barınma, beslenme, giyim, sağlık ve güvenlik gereksinimlerinin karşılanması,

Çocuğa ilişkin inceleme ve tedavi aşamasında gerek görülen sağlık, eğitim, kolluk kuvvetleri, hukuk ve adalet sistemi gibi işbirliği yapılması gereken diğer kamu ve gönüllü kuruluşlar ile oluşturulan protokoller aracılığıyla eşgüdüm ve hizmet sağlanması, Korunma altına alınması gereken olgularda, çocuğun kalabileceği uygun bir kuruluş bulunana kadar geçici bir süre barınmasının sağlanması ve çocuk merkezde (hastanede) kalırken tedavisinin sürdürülmesi,

Meslek elemanlarının hizmet içi eğitimlerine destek verilmesi

Halkın ve ailelerin çocuğa yönelik suçlar ve korunma yolları konusunda eğitimlerinin yapılması.

AGO : ÇİM uygulamasının olayın olduğu ilk anda başlaması ve bu aşamada henüz failin bilinmiyor olması, süreç içerisinde çocuğun bir kez de mahkemede dinlenilmesine neden olmaktadır.

Bu nedenle «Çocuklar için Adalet Projesi» kapsamında çocukların kendilerine daha uygun bir

ortamda dinlenilebilmesi amacıyla birçok adliye- de özel donanımlı ve SEGBİS ile uyumlu «çocuk görüşme odaları» kurulmaktadır. Denizli Adliyesinde AGO kurulmuştur.

Meslek içi sürekli eğitim, alan çalışanlarının birbirini geri beslemesi ve multidisipliner yaklaşım çocuk adalet sisteminin çocuk yararına işlemesi için ulaşılması gerekli bir aşamadır.

İŞ KAZALARI BÜNYESİNDE GÜNDEME GELEN TAKSİRLİ SUÇLARIN İŞVERENE İSNAT EDİLEBİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Zafer İçer¹

I. GİRİŞ, 6331 SAYILI KANUN KAPSAMINDA İŞVERENİN İŞ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

İş kazaları, modern toplumların en önemli sorunlarından biridir. Sanayi devriminin getirdiği makineleşme sonucu iş kazası kavramı ilk kez 19'uncu yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.² Son iki yüzyıldır sanayileşmede yaşanan gelişim, seri üretimin yaygınlaşması, üretimde insana ve insan kontrolüne dayalı üretim ihtiyacını artırmıştır. Bu durum, işçilerin yaşamlarına dair risk ve tehditleri de beraberinde getirmiştir. İş kazaları bu risklerin başında gelmekte olup, özellikle pek çok güvenlik parametresinin devreye girdiği riskli ve tehlikeli iş sahalarında, işçi sağlığı ve güvenliğinin korunması önemli bir hale gelmiştir. İş kazalarının önüne geçebilme adına iş güvenliği faaliyetlerinin gerek yasal düzlemde gerekse uygulamada çok daha etkin işlenmesi, bunun akabinde devreye girecek sosyal güvenlik mekanizmalarının da yeterli bir düzeyde olması, iş kazalarının en aza indirilmesi ve iş kazası meydana geldikten sonra hasarların telafi edilebilmesi açısından gerekli ve önemlidir.³

Daha fazla risk içeren iş sahalarında, sağlıklı ve güvenli bir iş ortamının kurulabilmesi, işyeri şart-

larının iyileştirilmesi, iş sağlığı ve güvenliği sisteminin sıkı bir şekilde kurulması ve denetlenmesi, koşulların günden güne iyileştirilmesi, iş sahasında çalışan işçilerin eğitimden geçirilmesi, sahada mevcut olabilecek risk ve tehditlerin bifiil ortadan kaldırılabilmesi, işverenin ve işçinin bu husustaki yükümlülüklerinin belirlenmesi, iş kazalarının önüne geçilmesi için izlenmesi gereken önemli adımlardan bazılarıdır.⁴

Esasen geç de olsa, bu ihtiyaç ve gerekliliğin bir sonucu olarak, ülkemizde 20.06.2012 tarihinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kabul edilmiştir. Bu Kanun'un amacı, 2'nci maddede; "işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi" olarak belirtilmiştir.⁵

4 İş makinelerinin kullanıldığı iş alanlarında, makinelerin periyodik bakımlarının yapılması, iş güvenliği ekipmanlarının eksiksiz bir şekilde bulundurulması ve iş yapılırken ekipmanların kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi de, iyi işleyen bir iş güvenliği sisteminin mevcudiyeti bakımından, izlenmesi gereken adımlar arasında sıralanabilir. Bkz. Bilim, Niyazi-Dündar, Serta-Bilim, Atiye, "Ülkemizdeki Maden Sektöründe Meydana Gelen İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Analizi", BEF Fen Bilimleri Dergisi, 7 (2), s. 424 vd.

5 Kanun'un 2'nci maddesinde, kanunun kapsam ve istisnaları düzenlenmiştir. Buna göre; "(1) Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır. (2) Ancak aşağıda belirtilen faaliyetler ve kişiler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz: a) Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindekiler hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri. b) Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri. c) Ev hizmetleri. ç) Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar. d) Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan işyurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetleri."

1 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı (zafericer@marmara.edu.tr)

2 Yılmaz, Aslı, "Sosyal Güvenlik Hukukunda İş Kazası Kavramı: Kıta Avrupası ve Anglosakson Hukuk Sistemlerinden Birer Örnek İle Türk Hukuku Karşılaştırması", Sosyal Güvence Dergisi, Yıl:6, Sayı: 11, s.109.

3 Karadeniz, Oğuz, "Dünya'da ve Türkiye'de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2012/3, s.17 vd.

6331 sayılı Kanun'un Tanımlar başlıklı 3'üncü maddesinde iş kazası kavramı; "işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenengelli hale getiren olay" şeklinde tanımlanmıştır.

İş kazaları kapsamında meydana gelen ölüm ya da yaralanma neticelerinde, ceza sorumluluğunun kime yükleneceği problemi, taksirli suça ilişkin cezalandırılabilirlik koşullarına müstenit bir problemdir. Burada, işverenler yönünden ceza hukuku sorumluluğunun hangi koşullar altında mümkün olabileceği, ceza hukukunun temel prensiplerine ve taksirli suçlara ilişkin cezalandırılabilirlik ilkelere bakılarak belirlenmelidir.

Hiç şüphesiz iş kazalarının önlenmesi ve işçilerin can güvenliklerinin korunması, konusunda, hem işverene hem de çalışanlara önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Nitekim 6331 sayılı Kanun'un getirdiği en önemli yenilik, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması konusunda hem işverene hem de çalışanlara birtakım mükellefiyetler yüklemesidir.

Bu yükümlülüklerin yerine getirilmediği durumlarda, bir iş kazası meydana gelmiş ve bu kaza sonucu bir ya da birden fazla işçi hayatını kaybetmiş ya da yaralanmış ise, yükümlülüğü yerine getirmeyen işveren hakkında taksirli suç dolayısıyla ceza takibatı yapılabilmektedir. Uygulamada bu tip hadiselerde, çoğunlukla iş güvenliği uzmanları tarafından düzenlenen bilirkişi raporlarına dayalı olarak hüküm verilmekte ve kimi zaman bu raporlardaki hukuki yanlışlık, hata ve eksiklikler dolayısıyla, adil olmayan sonuçların ortaya çıkabilmesi söz konusu olabilmektedir.

Evleviyetle, 6331 sayılı Kanun kapsamında hem işverene hem de çalışanlara, iş sağlığı ve güvenliği konusunda hangi yükümlülüklerin yüklendiği üzerinde durulmalıdır. Zira, taksirli suçların esasını dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış oluşturduğundan, bu nitelikte bir davranışın olup olmadığı belirlenirken, kişilere yüklenen mükellefiyetlerin yerine getirilip getirilmediğinin inceleme konusu yapılması gerekecektir.

6331 sayılı Kanun'un işverenlere daha geniş bir kategoride mükellefiyet yüklediği ifade edilmektedir. Kanun'un 4'üncü maddesinde, işverenin genel yükümlülüğü düzenlenmiş olup, işverenin çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğu belirtilmiş ve bu çerçevede yeri-

ne getirmesi gereken yükümlülükler tek tek sayılmıştır.⁶

Kanun'a göre, işyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin bu sorumluluklarını ortadan kaldırmayacaktır. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz. (m. 4)

Kanun'un 5'inci maddesine göre, işveren bu yükümlülüklerini yerine getirirken, risklerden korunma konusunda bazı ilkeleri göz önünde bulundurarak hareket etmelidir. Burada, risk faktörlerini ortadan kaldırma adına işverenin göz önünde bulundurması gereken kılavuz ilkelere yer verilmiştir.⁷

6331 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde ise, işverenin, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve sağlık personeli görevlendirme yükümlülüğü, düzenlenmiştir. Genel yükümlülüklerinden ayrı olarak, işverene işyeri bünyesinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanabilmesi amacıyla uzman kişileri görevlendirme ve çalışma koşullarını hazırlama mükellefiyeti yüklenmiştir.⁸

6 İşverenin genel yükümlülükleri şunlardır: a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izlemeli, denetlemeli ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamalıdır. c) Risk değerlendirmesi yapmalı veya yaptırmalıdır. ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne almalıdır. d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayatı ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri almalıdır.

7 Buna göre işveren; a) Risklerden kaçınmalı, b) Kaçınılması mümkün olmayan riskleri analiz etmeli, c) Risklerle kaynağında mücadele etmeli, ç) İşin kişilere uygun hale getirilmesi için işyerlerinin tasarımı ile iş ekipmanı, çalışma şekli ve üretim metodlarının seçiminde özen göstermeli, özellikle tekdüze çalışma ve üretim temposunun sağlık ve güvenliğe olumsuz etkilerini önlemek, önlenemiyor ise en aza indirmeli, d) Teknik gelişmelere uyum sağlamalı, e) Tehlikeli olanı, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanla değiştirmeli, f) Teknoloji, iş organizasyonu, çalışma şartları, sosyal ilişkiler ve çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan tutarlı ve genel bir önleme politikası geliştirmeli, g) Toplu korunma tedbirlerine, kişisel korunma tedbirlerine göre öncelik vermeli, ğ) Çalışanlara uygun talimatlar vermelidir.

8 Buna göre; mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işveren; a) Çalışan-

Öte yandan, 6331 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre, işveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Risk değerlendirmesi yapılırken, belirli risklerden etkilenecek çalışanların durumu; kullanılacak iş ekipmanı ile kimyasal madde ve müstahzarların seçimi; işyerinin tertip ve düzeni; genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumu dikkate alınacaktır.

İşveren, yapılacak risk değerlendirmesi sonucu alınacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ile kullanılması gereken koruyucu donanım veya ekipmanı belirler. İşyerinde uygulanacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri, çalışma şekilleri ve üretim yöntemleri; çalışanların sağlık ve güvenlik yönünden korunma düzeyini yükseltecek ve işyerinin idari yapılanmasının her kademesinde uygulanabilir nitelikte olmalıdır. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlar. (m.10/2-4)

Kanun'un 11. maddesine göre, işveren; a) Çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhte-

ları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak yerine getirebilir. Ancak belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması hâlinde, tehlike sınıfı ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir. Belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilirler. b) Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar. c) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetlerini yürütenler arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlar. ç) Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirir. d) Çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında; görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşları, başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanları ve bunların işverenlerini bilgilendirir.

mel acil durumları belirler ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri alır. b) Acil durumların olumsuz etkilerinden korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapar, acil durum planlarını hazırlar. c) Acil durumlarla mücadele için işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile işyerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanıma sahip ve bu konularda eğitilmiş yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar. ç) Özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapar.

Kanun'un 12'nci maddesine göre, ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikenin meydana gelmesi durumunda işveren; a) Çalışanların işi bırakarak derhal çalışma yerlerinden ayrılp güvenli bir yere gidebilmeleri için, önceden gerekli düzenlemeleri yapar ve çalışanlara gerekli talimatları verir. b) Durumun devam etmesi hâlinde, zorunluluk olmadıkça, gerekli donanıma sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini isteyemez.

İşveren, çalışanların kendileri veya diğer kişilerin güvenliği için ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıkları ve amirine hemen haber veremedikleri durumlarda; istenmeyen sonuçların önlenmesi için, bilgileri ve mevcut teknik donanımları çerçevesinde müdahale edebilmelerine imkân sağlar. Böyle bir durumda çalışanlar, ihmal veya dikkatsiz davranışları olmadıkça yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutulamaz.

İşveren ile ilgili kabul edilen bu yükümlülüklerin ihlaline ilişkin olarak, 6331 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinde idari yaptırımlar öngörülmüştür.

Çalışanların yükümlülükleri ise, 6331 sayılı Kanun'un 19'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür.

Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır: a) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehli-

keli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek. b) Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak. c) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek. ç) Teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak. d) Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

Çalışanların hayatını kaybetmesi ile yahut yaralanmasıyla sonuçlanan iş kazalarında, bizatihi işveren, işveren vekili, müdür sıfatını taşıması dolayısıyla, bu kimseler hakkında taksirli suçlardan ceza takibatı yapılabilmektedir.

İşverenin ya da işveren vekillerinin böyle durumlarda, taksirli suçların faili olup olamayacağı, mevzuatta bu konuda kendilerine yüklenen mükellefiyetleri ihlal edip etmediklerine bakılarak belirlenmeye çalışılmakta ve bu hususta özellikle iş güvenliği uzmanları tarafından hazırlanan bilirkişi raporları uygulamada belirleyici olmaktadır. Ancak taksirli suçlara ilişkin genel sorumluluk prensiplerine bakılmadan ulaşılabilecek sonuçların eksik ya da hatalı olacağına şüphe bulunmamaktadır.

Bu çalışmada, taksirli suçlarda sorumluluğun esasları ve objektif isnadiyet kriterleri çerçevesinde işverenlerin ceza sorumluluğu inceleme konusu yapılacak ve bu tarz davalarda yaşanan sorunlara dikkat çekilecektir.

II. TAKSİRLİ SUÇLARDA SORUMLULUĞUN ESASLARI

İş kazaları, 6331 sayılı Kanun'da, işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hale getiren olay şeklinde tanımlandığından, ceza hukuku açısından bu olaylar, unsurları mevcut ise taksirle öldürme (TCK m. 85) ya da taksirle yaralama (TCK m. 89) şeklindeki suç tiplerinin varlığını gündeme getirmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 21'inci maddesine göre, suçun oluşumu kastın varlığına bağlıdır. 22'nci maddeye göre, taksirli sorumluluk istisnaidir. Ka-

nun'un belirli bir fiilin taksirle işleniş şeklini yaptırırma tabi tuttuğu durumlarda taksirli sorumluluk söz konusu olabilir.

Ceza hukukunda, sorumluluk iki temel kavram üzerine inşa edilmiştir. Bunlardan ilki haksızlık, ikincisi ise kusurluluktur.

Haksızlık, suç teşkil eden ve hukuka aykırı olan tipik eylemdir. Ceza hukukunda, suçun unsurları gerçekleşmemişse, kusurluluğa ilişkin bir inceleme yapılmasına gerek yoktur. Bu açıdan, ilk olarak haksızlık teşkil eden bir davranışın bulunup bulunmadığı belirlenmelidir. İkinci olarak, cezalandırılabilirlik için, haksızlık teşkil eden fiili dolayısıyla kişinin kınanabilir olması yani kusurluluğunun bulunması gerekmektedir.

Cezalandırılabilirliğin bu iki temel yapı taşı yalnızca kasıtlı suçlar bakımından değil, taksirli suçlar açısından da geçerlidir. Ancak taksirli suçların yapısal farklılıkları dolayısıyla hem haksızlık hem de kusurluluk açısından farklı özellikler ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle, taksirli suçlardan sorumluluğun temelinde, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış bulunmaktadır. Dikkat; "duygularla düşüncüyü bir şey üzerinde toplama, uyanıklık" anlamına gelmektedir.⁹ Özen ise; "bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam" demektir.¹⁰

Türk Ceza Kanunu'nun 22'nci maddesinin 2'nci fıkrasında yapılan tanıma göre taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış nedeniyle suçun kanuni tanımında yer alan neticenin öngörülmeyle gerçekleşmesidir.

Taksirle bir kimsenin ölümüne sebebiyet verme suçunda (m. 85/1) cezalandırılan; dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışı sebebiyle fail tarafından öngörülmeyle veya öngörülmesine rağmen istenmeyerek meydana getirilen ölüm neticesi iken, taksirle yaralama suçunda (m. 89/1) aynı davranış sonucunda meydana gelen yaralama neticesi yaptırırma bağlanmaktadır.

Taksirli suçlarda, icrai ya da ihmali olarak ortaya çıkan davranış iradidir. Bununla birlikte, meydana gelen ve kanun tarafından koruma altına alınan netice hiç hesap edilememekte ya da hesap edilmekle birlikte neticenin gerçekleşmeyeceği düşünülmektedir. İlk durumda bilinçsiz taksirden, ikincisinde

9 Türk Dil Kurumu Sözlüğü.

10 Türk Dil Kurumu Sözlüğü.

bilinçli taksirden söz edilir. (m. 22/2,3)

Taksir sorumluluğundan bahsedebilmemiz için, neticenin öngörülebilir, hesap edilebilir bir netice olması gerekir.¹¹ Ceza hukukunda, kusur sorumluluğu geçerlidir. Kusursuz sorumluluk söz konusu değildir. Bu sebeple, ceza sorumluluğunun ortaya çıkabilmesi için, kişinin en azından taksir düzeyinde bir kusurunun varlığı aranır. Yükümlülüğe aykırı davranış olsa bile, meydana gelen neticeler, mevcut koşullarda öngörülebilir ya da hesap edilebilir değilse, taksirli sorumluluk gündeme gelmeyecektir.

Taksirli suçlarda, davranış iradi olarak gerçekleştilirken, hukuk düzeninin koruma altına aldığı neticenin gerçekleşebileceği öngörülememektedir. Neticenin öngörülememesinin sebebi, esasen, dikkat ve özen yükümlülüğüne uyulmaması, davranış normlarına uygun hareket edilmemesinden kaynaklanmaktadır.¹²

Taksirli suçlara haksızlık özelliğini veren, objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranıştır. Bu nedenle bir fiilin “taksirli” addedilebilmesi için, ilk olarak dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı bir davranış bulunup bulunmadığı ortaya konulmalıdır. Bu yapılırken de, dikkat ve özen yükümlülüğünün kaynağı belirlenmelidir.¹³

Dikkat ve özen yükümlülüğünün kaynağı, normlar, sözleşmeler¹⁴ olabileceği gibi, yazılı olmayan,

insanların ortak tecrübeleri ve genel davranış kuralları da olabilir.¹⁵ Bu davranış kuralları, ortak hayat tecrübeleri bir anda oluşmuş alelade kurallar değildir. Toplumsal yaşamın bir parçası ve sosyal bir varlık olan insan, belirli kurallarla çevrelenir ve davranışlarımızın sınırlarını ve normların kaynağını bu kurallar belirler.

Sosyal yaşamın gerektirdiği bir arada yaşamının doğal bir sonucu olarak, insanların, kendilerinin ve diğer insanların yaşam hakkı ve vücut bütünlüğünü gözetme hususunda hassasiyet ve dikkat içinde hareket etmeleri beklenir. Zira, hukuk düzeni insanlara belirli hak ve yetkiler tanırken, öte yandan da yasaklacıyı ve emredici normlar aracılığıyla birtakım mükellefiyetler yükler ve bunların yerine getirilmemesine belirli sonuçlar bağlar. Bu sonuçlar, çeşitli sorumluluk şekilleri olarak karşımıza çıkar. Bu sorumluluk türleri, hukuki, idari ya da cezai nitelik taşıyabilir.

Davranış normları, tüm toplum bakımından geçerli olan genel nitelikteki kurallar olabileceği gibi, belirli bir iş kolu ya da meslek dalında geçerli olan özel nitelikteki kaideler de olabilir. Çoğu zaman, belirli bir meslek dalı yahut iş kolunda, işin yapımı ve yürütülmesine ilişkin kurallar kanun, yönetmelik, genelge gibi mevzuat düzenlemeleri ile belirlenir. Bazen de, bu kurallar meslek kuruluşları, meslek odaları ya da bizatihi ilgili firma ya da tüzel kişilik bünyesinde oluşturulan özel talimatnamelerle düzenlenebilir.¹⁶

Taksirli suçlarda, haksızlığın mevcudiyetinden bahsedebilmemiz için, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın varlığı (fiil) yeterli değildir. Aynı zamanda, bu davranışın sonucunda, kanunun koruma altına aldığı belirli bir netice meydana gelmeli ve bu netice ile fiil arasında bir nedensellik

11 Artuk, M. Emin-Gökçen, Ahmet-Alşahin, M. Emin-Çakır, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Ankara 2019, s.447.

12 Sözüer, Adem, Ceza Hukuku Uygulama Rehberine Giriş ve Pratik Çalışma Notu, İstanbul 2015, s. 23.

13 Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.437, 438.

14 “Sözleşmenin çalışma ve iş güvenliğine ilişkin 11. maddesi gereğince yüklenicinin taahhüt konusu işin devamı süresince işyerinde çalışma ve iş güvenliğinin gerektirdiği her türlü tedbiri almakla yükümlü olduğunun ve her türlü çalışma ve iş güvenliğinden sorumlu olup personelinin işin yapımına uygun iş güvenliği önlemlerini almasından sorumlu olduğunun belirtilmesine ve sözleşmenin işin teslimatına ilişkin 2. maddesi gereğince saptanan noksan ve aksaklıkların yüklenici tarafından giderilmesinden sonra montajının tamamlanarak tutanak ile teslim alınacağına belirtildiği anlaşıldığından sanığın çalışan işçilerin güvenliği hususunda herhangi bir denetim ve gözetim yükümlülüğünün bulunmadığı anlaşılmalı, kusur yüklenemeyecek olan sanık ...’in atılı suçtan beraati yerine, delillerin hatalı değerlendirilmesi sonucu yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 13.02.2019, 2017/5077, 2019/1949; “Olay günü dosya sanıkları ... ve ...’nın ortakları olduğu... Elektrik Ltd. Şti. Bünyesinde elektrik ustası olarak çalışan...’in, ... AŞ adlı firmadan taşeron olarak alınan elektrik hatlarının yer altına alınması işinde çalışırken tırmandı

elektrik direğinde elektrik akımına kapılarak öldüğü olayda, kazanın meydana geldiği alanda ölenin işvereni durumunda olan sanıklar Kani ve Kerim’in hazır buldukları,... Elektrik Ltd. Şti. tarafından görevlendirilen...’in da şantiye şefi sıfatıyla kazazede ölenin yanında bulunduğu, sanık ...’nün yetkilisi olduğu ... AŞ ile... Elektrik Ltd. Şti. arasında imzalan taşeronluk sözleşmesindeki iş güvenliğine ilişkin bölümde, meydana gelebilecek kazaları önleme amacıyla tedbirler alma yükümlülüğünün... Elektrik Ltd. Şti.’ye verildiği, bu nedenle sanığın ve yetkilisi olduğu... AŞ’nin meydana gelen neticeyi önleme hususunda bir yükümlülüğü bulunmadığı anlaşılmalı atılı suçtan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 05.03.2019, 2018/8039, 2019/3054.

15 Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.437, 438.

16 Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.438.

(illiyet) bağlantısı bulunmalıdır.¹⁷

Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışın tek başına mevcudiyeti yeterli olmayıp ceza sorumluluğuna gidilebilmesi için meydana gelen ölüm ya da yaralanma neticesi ile bu davranış arasında nedensel bir ilişkinin varlığı aranır. Nedensellik bağlantısı, fiil ve netice gibi suçun maddi unsurlarından biridir.

Hukuken koruma altına alınan neticelerin, hareketin süjesine yüklenebilmesi için, doğal anlamda nedensellik bağlantısının varlığı da yeterli olmamaktadır. Nitekim, her nedensel hareketin faile yüklenmesi, ceza hukuku biliminin geldiği aşamada, sorumluluğunun adalet ve hakkaniyet kurallarına aykırı olarak genişlemesi sonucunu doğurabilir. Bu durum, objektif sorumluluğa yol açabileceğinden, ceza hukukunun yapısına ve temel özelliklerine terstir.¹⁸

Ceza hukukunda, objektif sorumluluk kabul edilmediğinden, bu sorumluluk şeklinin ortaya çıkarılabileceği sonsuz ve sınırsız nedenselliğin engellenebilmesi, modern ceza hukuku tarafından benimsenen objektif isnadiyet prensibi ile mümkün olabilmektedir. Bu prensibe göre, maddi bir illiyetin varlığı yeterli olmayıp meydana gelen neticenin faile “objektif olarak isnat edilebilmesi” de gerekmektedir. Bu bağlamda, meydana gelen netice ile fiil arasında doğal (maddi) anlamda nedensellik bağlantısının tespiti, ceza sorumluluğuna gidilebilmesi için yeterli görülmeyecektir. İkinci aşamada, meydana gelen neticenin kişiye objektif olarak isnat edilip edilemeyeceği normatif bir de-

ğerlendirme sonucunda ortaya konulmalıdır.¹⁹

Şu halde, objektif isnadiyet, çağdaş ceza hukukunun nedensellik anlayışını karakterize eden önemli bir sorumluluk ilkesidir. Belirli bir davranışla netice arasında salt maddi ve olgusal bir bağlantının varlığı, kişinin sorumluluğuna gidilebilmesi bakımından yeterli kabul edilemez. İkinci aşamada, neticenin ferde yüklenebilirliği hukuken de değerlendirilmelidir. Bu belirleme, bütünüyle normatif olacaktır. İkinci aşamada, bu değerlendirme yapılırken, objektif isnadiyet prensibine ilişkin kriterler göz önünde bulundurulacaktır.

III. OBJEKTİF İSNADİYET KRİTERLERİNİN İNCELENMESİ

Objektif isnat edilebilirliğin varlığı için, fiilin, suçun konusuna yönelik hukuken izin verilen riski aşan bir tehlike oluşturması, neticenin objektif olarak öngörülebilir olması, neticenin normun koruma alanı içinde olması ve neticenin bu yükümlülüğe aykırı davranış sonucunda (yükümlülüğe aykırılık bağı) meydana gelmesi gerekir.²⁰

i) Hukuken kabul edilemeyen bir risk meydana getirmeyen davranışlar sonucunda meydana gelen neticelerden, kişi sorumlu tutulamaz. Belirli bir alanda yetki sahibi olan, sorumluluk ve yükümlülükleri bulunanların mevzuata uygun davranmasına rağmen, meydana gelebilecek olumsuz neticeler “izin verilen risk” kapsamında kabul edilir ve meydana gelen netice kişiye objektif olarak yüklenemez.²¹ İşverenlerin yürüttükleri faaliyet

17 “Dosya içerisinde mevcut Adli Tıp Kurumuna ait raporlarda sanıkların eylemlerinin tıp kurallarına uygun olmadığı bildirilmiş ise de; sanıkların bu eylemleri ile meydana gelen ölüm olayı arasında uygun illiyet bağının bulunup bulunmadığının tespiti için, Adli Tıp Kurumundan veya Yüksek Sağlık Şurasından, sanıkların eksiklik olarak belirlenen işlemleri zamanında yapmış olmaları halinde hastanın, kanser hastalığına yakalanıp yakalanmayacağı veya ölüm olayının meydana gelip gelmeyeceği konusunda rapor alınarak, sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdiri yerine, yazılı şekilde hüküm kurulması” Yarg. 12. CD., 04.06.2015, 2014/18417, 2015/9797; “Olayın vuku bulduğu yer, etrafı iki metre beton duvarla çevrili ve üzerinde üç sıra tel örgü bulunan, dışarıdan başkalarının girmesine yasak olan havaalanı sahası olup, ölenin tırmandığı duvar üzerindeki tel örgülerin arasından geçmek suretiyle olay yerine izinsiz ve görevlilerin bilgisi haricinde girdiğinin anlaşılması karşısında, sanıkların eylemi ile olay arasında uygun illiyet bağının bulunmadığı, kendi kusurlu hareketi ile ölümün meydana geldiği gözetilmeden yazılı gerekçelerle sanıkların mahkumiyetine karar verilmesi...” Yarg. 9. CD., 30.11.2006 t., 4946/6759

18 Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.446.

19 Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018, s.190.Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.446, 447.

20 Artuk-Gökçen-Alşahin-Çakır, s.446-449; Koca, Mahmut - Üzülmüş, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2018, s.139 vd.; Özbek, Veli Özer-Doğan, Koray-Bacaksız, Pınar-Tepe, İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Ankara 2018, s.240 vd.; Toprak, Ufuk, “Ceza Hukukunda Objektif Isnadiyet”, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 65, Ocak 2012, s.78 vd.

21 Özbek-Doğan-Bacaksız-Tepe, s.250; Koca-Üzülmüş, s.139, 140. “Sanık ...’ın organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren K.. mobilya isimli işyerinin ortağı ve işletmeci olarak sorumlu kişisi olduğu, işyerinin çatı onarım işini 03.02.2014 tarihli sözleşme ile taşeron ...’a 5000-TL karşılığında verdiği, sözleşmenin ikinci paragrafında tadilat süresince iş güvenliği önlemlerini almak, her türlü ekipman ve donanım bulundurma zorunluluğunun taşeronu yüklediği, denetim ve gözetiminde taşeron tarafından yapılacağı ve Kayzer mobilyanın herhangi bir işçisinin çatıda çalışmayacağına düzenlendiği, bu durumda asil işveren sanığa kusur yüklenmesinin mümkün olmadığı ve kusuru bulunmayan sanığın atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken, asil işve-

(örneğin inşaat, madencilik, makine ve ekipman imalatı, metal sanayi gibi alanlar) insan hayatı açısından risk taşısa da, bizzat bu faaliyeti yürütmeleri dolayısıyla sorumlu tutulmaları mümkün değildir. Hukuk düzeni, sırf risk taşıması dolayısıyla belirli faaliyetlerin ya da mesleklerin icrasını yasaklamaz. Çeşitli güvenlik ve denetim kuralları öngörerek, riskli faaliyetlerin icrasına belirli koşullar altında izin verir. Bu koşulları sağlayarak, izin verilen sınırlar içerisinde işi icra eden işverene, bizzat bu işi icra etmesi dolayısıyla, meydana gelen olumsuz neticenin objektif olarak isnat edilebilmesi mümkün değildir.

ii) Netice objektif olarak öngörülebilir mahiyet taşımaktadır. Objektif öngörülebilirliğin olmadığı hallerde, nedensellik akışı üzerinde hakimiyetin bulunmaması sebebiyle netice, kaza ve tesadüfün bir eseri olarak kabul edilir ve kişiye isnat edilemez. İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bir yükümlülüğün yerine getirilmediği durumlarda, meydana gelen neticenin, bu yükümlülük ihlalinin sonucu olarak ortaya çıkabileceğinin öngörülebilir olması gerekmektedir. Bu bağlamda, işverenin, belirli bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi, meydana gelen neticenin kendisine isnat edilebilmesi açısından yeterli değildir. Netice, objektif olarak öngörülemez nitelikteyse, kişinin nedensellik akışı üzerine hakimiyetinden söz edilemeyeceğinden, neticenin bu kişiye isnat edilmesi de mümkün olamayacaktır.

iii) Meydana gelen netice, ihlal edilen güvenlik ya da denetim yükümlülüğünün koruma alanı içerisinde olmalıdır. İhlal edilen norm, gerçekleşen neticeden başka bir neticenin önlenmesine yönelikse, meydana gelen netice kişiye objektif olarak yüklenemez.²² İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin kuralla-

rene sorumluluk yükleyen hatalı bilirkişi heyet raporu hükmüne esas alınarak, sanığın mahkumiyetine karar verilmesi" Yarg. 12. CD., 21.05.2019, 2017/9298, 2019/6475.

22 Özbek-Doğan-Bacaksız-Tepe, s.249; Koca-Üzülmez, s.139, 140. "söz konusu dış cephe ısı yalıtımı işinin mülkiyet sahibi olan sanık ... tarafından malzemesi kendisinden olmak üzere götürü usulü sanık ...'a verildiği, sanık Ersan'ın da diğer sanıklar Süleyman ve Ahmet ile işin yapımı konusunda anlaşığı, katlanın ise sanıklar Süleyman ile ...'in işçisi olduğunun kabulü gerektiğinin anlaşılması karşısında; sanıklar Ersan, Süleyman ve ...'in söz konusu işin yapımı sırasında gerekli iş güvenliği önlemlerini almadan kişisel koruyucu ekipman vermeden çalıştırdıkları katlanın işin yapıldığı binanın dış cephesine kurulu iskenin 2. katından 3. katına çıkarken düşerek yaralanması şeklinde gerçekleşen olayda kusurlu olduklarının kabulü ile mahkumiyetlerine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi" Yarg. 12. CD., 22.10.2019, 2018/2103, 2019/10551.

rın tamamı, belirli hukuki değerlerin korunmasına özgüdür. Bu değer çoğu zaman, çalışanların yaşamı ve sağlığıdır. İşverenlere yüklenen mükellefiyetlerin ortak amacı, çalışanlar yönünden zararlı bir neticenin meydana gelmesinin önüne geçmektir. Ancak, yükümlülüklerden her biri, farklı bir koruma alanına hitap eder ve o koruma alanı içerisindeki zararlı neticelerin önüne geçmeyi hedefler. Bu sebeple, objektif isnadiyetten söz edilebilmesi için, neticenin, işveren tarafından yerine getirilmeyen belirli bir yükümlülüğün koruma altına aldığı çerçeve içerisinde meydana gelmiş olması gerekmektedir. Eğer, netice, ihlal edilen yükümlülüğün koruduğu alan içerisinde gerçekleşmemişse, o yükümlülüğün ihlali dolayısıyla neticenin işverene isnat edilebilmesi mümkün olmayacaktır. Örneğin bir inşaat sahasına giriş için öngörülen kurallar ile inşaat içerisindeki yüklerin taşınmasına ilişkin güvenlik kuralları, birbirinden farklı yükümlülüklerin koruma alanları içerisinde yer almaktadır. İşveren inşaat sahasına giriş için öngörülen yükümlülüklerinden birini ihlal etmiş ancak çalışan, inşaat içerisinde yükün taşınması sırasında meydana gelen iş kazası dolayısıyla hayatını kaybetmişse, işverene, bizzat sahaya giriş için öngörülen yükümlülüğünü yerine getirmemesi dolayısıyla bu netice isnat edilemeyecektir.

iv) Neticenin kişiye isnat edilebilmesi için, meydana gelen netice, ihlal edilen yükümlülüğün doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkmalı, diğer bir ifadeyle, o yükümlülük ihlali olmasaydı, neticenin meydana gelmeyeceği kesin olarak söylenebilir. ²³ Böyle bir durumda neticenin meydana gelmeyeceği kesin olarak söylenemiyorsa, yükümlülüğe aykırılık bağı olmayacağından, meydana

23 Özbek-Doğan-Bacaksız-Tepe, s.248; Koca-Üzülmez, s.139, 140. "Olay tarihinde, sanık ...'e ait torna tesviye atölyesinde çocuk işçi katlanın çalıştığı esnada, büyük sanayi matkabına sol elini kapırdığı ve sol el üçüncü parmağının koparak nitelikli şekilde yaralanması ile sonuçlanan olayda; suç tarihinde Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği yürürlükte olmayıp İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğine göre olayın meydana geldiği torna tesviye atölyesine ilişkin işyerinin tehlikeli sınıfta yer aldığı, Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılması Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelikte genç işçilerin çalıştırılacağı iş kolları belirtilmiş olup, bu işler arasında torna tesviye işlerinin bulunmadığı, bu mevzuat hükümleri kapsamında, henüz 15 yaşını bitirmemiş çocuk işçi sınıfında olan katlanın yasak olmasına rağmen işvereni olan sanık tarafından tehlikeli işler kapsamında yer alan bir işte çalışmasına göz yuman ve yeterli denetim ve kontrol mekanizması oluşturmayan sanık ...'in eyleminde bilinçli taksirin koşullarının bulunduğu ve tayin olunan cezasında TCK'nın 22/3. maddesi uyarınca artırılması gerektiğinin gözetilmemesi" Yarg. 12. CD., 30.05.2019, 2017/4918, 2019/6954.

gelen netice kişiye objektif olarak yüklenemeyecektir. Objektif isnadiyetin varlığı için, neticenin yükümlülüğünün koruma alanı içerisinde olması da yetmemekte, aynı zamanda neticenin, ihlal edilen yükümlülüğünün doğrudan bir sonucu olarak ortaya çıkması, netice ile yükümlülük arasında yakın bir ilişki olması gerekmektedir. Yükümlülüğe aykırılık bağı olarak ifade edilen bu kriter, netice ile yükümlülük arasındaki doğrudanlık ilişkisini ifade etmektedir. Aynı koruma alanı içerisinde olan birden fazla yükümlülük olduğunda, öncelikle hangi yükümlülüğün ihlal edildiği belirlenmeli ve bu ihlalin neticeye doğrudan sebebiyet verip vermediği ortaya konmalıdır.

IV. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Taksirli suçlardan dolayı sorumluluğun temelinde, objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranış bulunmaktadır. Bu yükümlülüğe aykırılık, belirli bir neticenin meydana gelmesinde neden-sonuç ilişkisi taşıyor ve meydana gelen netice objektif olarak kişiye yüklenilebiliyor ise, ceza sorumluluğuna gidilebilir.

Fiil ceza hukuku anlayışının bir gereği olarak, taksirli suçlarda cezalandırılabilirlik açısından önem arz eden husus, meydana gelen neticenin kişiye objektif isnat edilebilir olmasıdır. Objektif isnat edilebilirlik bakımından, bizatihi kişinin belirli bir sığfata sahip olması, bir görev üstlenmesi, çerçevesi çizilmiş belirli bir görev tanımının bulunması yeterli değildir. Ceza hukuku açısından, kişilerin tüzel kişilikler, şirketler ya da işletmeler bünyesinde üstlendikleri görev ve sıfatlar, tek başına bir yükümlülük ve sorumluluk kaynağı oluşturmaz. Zira, bizatihi görev ya da sıfattan doğan sorumluluk, kusursuz sorumluluk anlayışının bir uzantısıdır ve özel hukuk sorumluluğu açısından bu mümkün olabilir.

İşverenlerin, işveren vekillerinin, şirket müdür ve yöneticilerinin ya da denetim yükümlülüğüne sahip diğer kişilerin, iş kazaları sebebiyle meydana gelen ölüm ya da yaralanma neticelerinden, yalnızca bu sıfat ve görevlerinden dolayı cezai sorumluluklarına gidilebilmesi düşünülemez. Çünkü, ceza hukukunda objektif (kusursuz) sorumluluk geçerli değildir.

İşverenin, 6331 sayılı Kanun kapsamında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması konusunda kendisine yüklenen mükellefiyetler özünde güvenlik ve denetime ilişkindir. Güvenlik ve denetim yüküm-

lülüklerini içeren davranış kurallarının amacı, güvenliği ortadan kaldıran risk ve tehditlerin ortaya çıkmasını engellemektir.

Bu yükümlülükler aykırı davranış tespit edildiğinde, taksir sorumluluğu bakımından ilk koşul sağlanmış olur. Bununla birlikte, bu yükümlülüklerden bir ya da birden fazlasının ihlali, her zaman zararlı neticenin meydana gelme riskini başlı başına arttırmaz.

Bu nedenle, objektif isnadiyet prensibinin ortaya koyduğu bir sonuç olarak, meydana gelen olumsuz neticenin, denetim yükümlülüğüne sahip kişiye objektif olarak isnat edilebilmesi için, neticenin, güvenlik ve denetime ilişkin yükümlülüğün ihlaliyle sıkı bir ilişki içerisinde olması aranır.

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 31.03.2015 tarih, 20137654 E., 2015/75 K. Sayılı kararında; "(...) ağır ve riskli işler kapsamında olan, ancak daha önce iş kazasının yaşandığına ilişkin dosyada herhangi bir bilgi ya da belge bulunmayan fabrikada, işçi sağlığı ve iş güvenliğinin gerektirdiği önlemlerin alındığı, çalışanların mesleki riskler ve korunma yolları konularında yeterince bilgilendirildiği, gerekli yerlere uyarı levhaları asıldığı, bu bağlamda "çatıya çıkmak yasaktır" ikazının da bulunduğu, işçilere lüzumlu ekipmanların verildiği, olay tarihinde çatıda çalışan işçinin baret, bot ve emniyet kemeri kullandığı, bu bilgilendirme ve uyarılara rağmen, üretimden sorumlu olup, mermerlerin kalitesini kontrol etmekle görevli olan, çatı veya çatıda yapılan işle ilgili sorumluluğu bulunmayan ölenin, işletme müdürü ya da fabrika sahibinden talimat veya izin almadan ve gerekli malzemeleri de kullanmadan sorumluluk alanı dışında bulunan ve daha önce hiç çıkmadığı çatıya çıkarak çatıda çalışan işçiyi polyester malzemedan yapılmış aydınlatma kısımlarına basması konusunda ikaz etmesine rağmen, kendi dikkatsiz ve tedbirsiz davranışları sonucu aynı yere basarak düştüğü hususları göz önüne alındığında, neticenin ölenin kendi hareketi sonucu meydana geldiği, çatıya branda sermesi ya da yapılan işi kontrol etmek üzere çatıya çıkması hususunda ölene herhangi bir talimat vermeyen ve çalışanları sürekli gözetlemelerine imkân bulunmayan fabrika sahibi ve işletme müdürünün iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda yeterli önlem alınıp alınmadığını denetlemedikleri, uyarı levhalarını gerekli yerlere astırmadıkları veya fabrikada merdiven ya da seyyar bir platform bulundurmamaları kabul edilse bile, bu hareketleriyle meydana gelen za-

zarlı netice arasında nedensellik bağı bulunmadığı, çatıyla ilgili doğrudan bir faaliyet göstermeyen fabrikada çatı merdiveni ya da platform bulunulmamasının da sonuca doğrudan etkili olmadığı, meydana gelen zararlı neticeye ölenin kendi hareketiyle sebebiyet verdiği, sanıklara izafe edilebilecek herhangi bir kusur bulunmadığı, sanıklara kusur yükleyen bilirkişi raporlarının da mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olmadığı anlaşıldığından, sanıkların atılı suçtan beraatlarına karar verilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, yerel mahkeme direnme hükmünün, bir kişinin ölümüyle neticelenen iş kazasında sanıklara atfı kabil kusur bulunmadığı ve beraatlarına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir” denilmiştir.

Görüldüğü gibi, Ceza Genel Kurulu bu kararında, fabrika ve işletme müdürünün, iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda yeterli önlem alınıp alınmadığını denetlemedikleri, uyarı levhalarını gerekli yerlere astırmadıkları veya fabrikada merdiven ya da seyyar bir platform buldurmadıkları kabul edilse dahi, bu yükümlülükler aykırılığın meydana gelen netice bakımından doğrudan etki doğurmadığını belirtmek suretiyle, esasen meydana gelen zararlı neticenin yükümlülük ihlaliyle sıkı bir ilişki içinde olması gerekliliğini ortaya koymuş ve böyle sıkı bir ilişkinin olmaması durumunda neticenin objektif olarak kişiye yüklenemeyeceği sonucuna ulaşmıştır.

Bilahssa, iş bölümünün geçerli olduğu alanlarda yapılan faaliyetler sonucu meydana gelen zararlı neticelerden sorumluluğun nasıl belirleneceği konusunda “güven ilkesi” devreye girecek ve bu çerçevede değerlendirme yapılması gerekecektir. Bu ilke, aynı zamanda objektif isnadiyet kriterlerinden biridir.

Günümüzde modern toplumlarda birçok alanda, iş bölümü ve ekip faaliyeti nedeniyle kişilerin iş ve faaliyetleri birleşebilmekte ve bir bütünün farklı parçalarını oluşturabilmektedir. Böyle durumlarda, aralarında iş bölümü bulunan kişilerin sorumlu olup olmayacakları, buldukları görevlere, somut olayda icra ettikleri fiillere, yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğine göre ayrı ayrı belirlenecektir.

Müşterek bir faaliyetin yapılmasına katkı sunan kişiler, kendi görev ve yetki alanına ait davranış kurallarına uymakla yükümlüdür. Bu bağlamda, her kişi, kendisi dışında kalan diğer kişilerin üzerlerine düşen yükümlülükleri yerine getirece-

ğine duydukları güven içerisinde hareket ederek işi yürütmek durumundadır. Örneğin uçak pilotu, uçağın kalkmaya hazır olduğu yönünde baş teknisyenin verdiği rapora güvenerek uçağı kaldırır. Teknisyen teknik bir hata yapmış ve bu hataya rağmen pilot karşılaştığı durum karşısında yapması gerekeni yapmış, yükümlülüklerini yerine getirmiş ama buna rağmen bir kaza yaşanmışsa, meydana gelen netice pilota objektif olarak yüklenemeyecektir.

Güven ilkesi gereğince, olayın meydana gelmesinde katkısı olduğundan şüphe duyulan tüm kişiler açısından cezai sorumluluk, her birinin diğerlerine hukuka uygun davranacağı konusunda duydukları güven dikkate alınarak belirlenecektir.²⁴ Bu işleyle, taksirli suçlarda objektif isnadiyet kriterlerinden biri olarak ortaya çıkan “güven ilkesi”, objektif sorumluluğa yol açabilecek uygulamaların önüne geçmekte ve ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibine hizmet eden bir fonksiyon icra etmektedir.²⁵

Güven ilkesi ayrıca, işveren ve işveren vekillerinin işçilerin de kendi sağlık ve güvenliklerini temin etmek adına üzerlerine düşen yükümlülükleri yerine getirmeleri konusundaki beklentilerini de haklı kılmaktadır.

Yargıtay bir kararında; “A.T. Kompresör A.Ş. isimli şirkette teknik servis elemanı olarak çalışan ölenin, Tuzla Tersaneler bölgesi Gensan Tersanesi, Y. isimli firmada hava temini için kullanılan kompresörün tamir bakımı için bulunduğu sırada kompresördeki kendisinin değiştirmiş olduğu “kaplin” denilen güç aktarım kısmının parçalanması ve başına çarpması sonucu kaldırıldığı hastanede hayatını kaybettiği olayda; sanıklardan F. D.’ın Gensan Tersanesi Y. Denizcilik isimli firmada iş güvenlik amiri, sanık H. Ç.’ın Gensan Tersanesinde Y. Denizcilik A.Ş. isimli firmada idari işler sorumlusu oldukları, Y. A.Ş. ile A. Teknik A.Ş. arasında imzalanan sözleşmeye göre kompresörün garanti süresi boyunca ücret karşılığı bakım ve onarımını A. Teknik A.Ş.’nin yapacağı belirtilmiş olup, bilirkişi raporlarındaki ortak belirlemelere göre, olayın kaplinin koruma muhafazasının bulunmaması nedeniyle meydana geldiği, ölenin çalıştığı şirketin, bakım ve tamiri yapılan komp-

24 Ünver, Yener, “Tıp Ceza Hukukunda Güven İlkesi”, V. Türk – Alman Tıp Hukuku Sempozyumu “Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları”, Ankara, TBB Yayınları, 2008, s.882.

25 Artuk-Gökcen-Alşahin-Çakır, s.450; Ünver, “Tıp Ceza Hukukunda Güven İlkesi”, s.883.

resörün teknik servisliğini üstlendiği dikkate alındığında; söz konusu makinanın tamiri sırasında alınacak önlemlerden ve teknik servis elemanının eğitiminden A. Teknik Kompresör A.Ş.'nin sorumlu olduğu, bu itibarla sanıklara yüklenebilecek kusur bulunmadığı²⁶na hükmetmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 22'nci maddesinin gerekçesinde bu konuya ilişkin olarak; "birden fazla kişinin katılımıyla yapılan ameliyat sırasında meydana gelen ölüm veya sakatlık neticeleri bakımından her bir kişinin sorumluluğu kendi kusuru göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenmelidir. Bu tespit diğer kişilerin kusurlu olup olmadıkları hususu dikkate alınmaz" denilmiştir.

İş hukuku bakımından bir kimsenin işveren ya da

26 Yarg. 12. CD., 27.02.2015 t., 2014/9713 E., 2015/3725 K.; "Karayolları 14. Bölge Müdürlüğü'nce ihale edilen Bilecik 144. Şube Şefliği Yollarında Rutin Yol Bakım Onarımları (Yama İşleri, Normal Bakım İşleri, Sanat Yapıları Bakımı, Kar ve Buzla Mücadele İşleri) hizmet alımı işini 26.12.2008 tarihli sözleşme ile almış bulunan ve sanık T. Ö.'ün sahibi ve yetkilisi olduğu Ö. İnş. Tesisat. Nakliyat. Otomotiv Gıda Tic. San. Ltd. Şti.'nde vasıfsız işçi olan M. S.'nin olay günü saat 14:00 sıralarında, karayolları bölge müdürlüğü emrinde dozer operatörü olan ve bu dosyanın tanığı R. G.'e "karayollarına ait dozere kürüme bıçağı" takması hususunda yardım ettiği, sanık R. G.'in dozerin operatör kabini içinden kol ile kumanda edilen hamut denilen bıçağı kaldırmaya yarayan aparat ile bıçağı ön yüzünden kaldırdığı, M. S.'nin kalkan bıçağın sağ kolunu açmaya başladığı, daha sonra sol tarafa geçerek sol kolu açmak için kolu çekmeye başladığı, bu sırada bıçağın birden açılarak maktulün göğsünün üzerine düştüğü ve M. S.'nin "şiddetli darbeye bağlı olarak göğüs ön bölgesindeki kaburga kırığı neticesinde solunum ve dolaşım durması sonucu" öldüğü olayın yargılaması sonunda sanık T. Ö.'ün, iş makineleri bakımı ve tamiri konusunda yeterli bilgi birikimine sahip olmayan öleni görevlendirmesi nedeniyle asli kusurlu olduğunu bildiren bilirkişi raporuna itibar edilerek mahkumiyetine karar verilmiş ise de, iş ve kaza mahallinde hazır olmadığı, böyle bir zorunluluğunun da bulunmadığı anlaşıl原因 sanığın ihale ile aldığı iş gereği taahhüdündeki araç ve işçileri hazır edip, karayolları yetkililerinin emrine verdiği, "şube şeflikleri yollarında rutin yol bakım onarımları (yama işleri, normal bakım işleri, sanat yapıları bakımı, kar ve buzla mücadele işleri) hizmet alımı" işine ait özel teknik şartnamenin; "Çalışan araçlar (kamyon ve pikap) ve tüm elemanlar mesai başlangıcında işyerinde hazır bulunacaklardır. Gecikmelerden yüklenici sorumlu tutulacaktır. Mesai saatleri, hazır bulunacakları yer ve yapacakları işler işyeri amirince tespit edilip kendilerine bildirilecektir." şeklindeki 21'inci maddesinde de teyit edildiği üzere; araç ve işçileri iş yerinde hazır etmek dışında herhangi bir sorumluluğunun olmadığı, araçların nerede ve nasıl kullanılacağı, işçilerin nerede, nasıl ve hangi kapsamda çalışacakları hususunda tasarruf hak ve yetkisinin bulunmadığı anlaşılmasına göre sanığa atfi kabil kusur bulunmadığının gözetilmeyerek beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi" Yarg. 12. CD., 02.06.2015, 2015/10087, 2015/9431.

işveren vekili sıfatı taşıması, öncelikle sorumluluk ve yükümlülüklerinin belirlenmesi gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Ancak ceza hukuku sorumluluğunun belirlenmesinde, kişinin sıfatı ve görevi tek başına belirleyici bir unsur değildir. Çünkü, ceza hukukunda, objektif (kusursuz) sorumluluk geçerli olmayıp, kişinin gerçekleşen bir neticeden dolayı sorumlu tutulabilmesi, meydana gelen bu netice bakımından kast ya da taksirine dayanan kusurunun varlığına bağlıdır.

Kişinin somut olayda kastı ya da taksiri yoksa, sıfatı ve görevi ne olursa olsun ceza sorumluluğuna gidilebilmesi mümkün değildir.

İş kazası sonucu meydana gelen ölüm ya da yaralanma neticesi bakımından, işverenin ceza sorumluluğunun doğabilmesi için, sırasıyla dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışının bulunup bulunmadığı, meydana gelen neticenin kendisine objektif olarak yüklenip yüklenemeyeceği, fiilden dolayı kusurlu addedilip addedilemeyeceği gibi hususların açıklığa kavuşturulması gerekir. Ceza sorumluluğunun esası, haksızlık ve kusurluluğa dayandığından, haksızlık oluşturan bir davranışın bulunmadığı tespit edildiği takdirde, kusurluluğa ilişkin incelemenin yapılmasına ihtiyaç kalmayacaktır.

İşverenin, 6331 sayılı Kanun kapsamında üstlendiği yükümlülüklerden biri de çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim almalarını sağlamasıdır. Bu eğitimlerin doğal bir uzantısı ve esasen müşterek yaşam tecrübelerinin bir gereği olarak, iş güvenliğinin sağlanması adına, çalışanların (işçilerin) iş sağlığı ve güvenliği konusunda geçerli talimat ve kurallara uyma ve gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği talimatlarına uyma yükümlülüğü yalnızca toplumsal bir davranış normu ya da ortak hayatın tecrübeleri çerçevesinde ortaya çıkan bir yükümlülük olmayıp, bu aynı zamanda yasal, yani mevzuattan kaynaklanan bir yükümlülüktür. Nitekim, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 19 uncu maddesi çalışanların yükümlülüklerini düzenlemiş, burada; "Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür" denilmiştir.

Ayrıca maddenin devamında çalışanların işveren

tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri arasında; “(a) işyerindeki makine, cihaz, araç, gereç ve tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmek; (b) kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak” da sayılmıştır.

Bu bağlamda, verilen eğitimlere, şirket ya da firma bünyesinde, iş sahasında ya da çalışma yerlerinde alınan tedbirlere, öngörülen talimatlara rağmen, işçi her şeyden önce kendi güvenliğinden sorumludur ve kendi güvenliğini teminat altına almaya yönelik gerekli tedbirleri almalıdır.

Talimatlara uygun hareket edilmemesi, işçinin işi gördüğü sıradaki dikkatsizliği, kazanın meydana gelmesinde doğrudan bir etki meydana getiriyorsa, bir diğer ifadeyle netice ile bu yükümlülük ihlalleri arasında çok yakın ve sıkı bir ilişki varsa, bu durum meydana gelen neticenin, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket eden diğer kişilere yüklenebilmesini engeller. Bu sonuç, objektif isnadiyet prensibinin bir gereğidir.

Temel eğitimleri alan, bu konuda bilinç ve farkındalığa sahip bir çalışanın, örneğin kişisel koruyucu donanım ve ekipmanları işin yapımından önce kendisine teslim edilmesine rağmen, bunları kullanmaması tek başına kaza riskini artıran bir husus olmasa da, kaza meydana geldiğinde ölüm ya da yaralanma neticesinin ortaya çıkmasında doğrudan etkili olabilir. Bu noktada, hadisenin meydana geliş biçimi, neticenin özellikleri, yaranın bulunduğu yer, yaralanma şekli gibi hususlar göz önünde bulundurularak, “çalışan tarafından ihlal edilen yükümlülük yerine getirmiş olsaydı, netice meydana gelmeyecek idi” denilebiliyorsa, ihlal edilen normun sonuca etkili olduğu söylenebilecektir.

Belirli bir iş kolunda, belirli bir görevi icra eden çalışanın, yapmış olduğu işin ciddiyetini, olası risklerini bilebilecek durumda olduğu kabul edilir ve bu varsayımına göre meydana gelebilecek olası risk ve tehlikeleri bilebilecek, öngörebilecek durumda olduğu değerlendirilmesi yapılır.

Esasen, yapılan faaliyetin (mesleğin) mahiyetinden farklı olarak, tehlikeli ya da risk taşıyan bir işi yapmakta olan herhangi bir kişi, her şeyden önce müşterek hayat tecrübeleri gereği dikkatli olmak, özen yükümlülüğüne uygun şekilde hareket etmek

zorundadır.²⁷

Zira, dikkat ve özen yükümlülüğünün kaynağı yalnızca yazılı kurallar ve mevzuat hükümleri olmayıp, aynı zamanda ortak yaşam tecrübeleri ve bu bağlamda ortaya çıkan yazılı olmayan toplumsal davranış kurallarıdır.

Diğer taraftan, güven prensibi çerçevesinde değerlendirme yapıldığında, bilhassa büyük firmaların, şirketlerin faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilen işlerde, şirketin kendi bünyesinde işçilerini iş güvenliği konusunda bilgilendirmesi, bu konuda eğitimler vermesi, mevzuatın aradığı diğer yükümlülükleri yerine getirmesi, işe başlanılmasından önce koruyucu ekipmanları işçiye teslim etmesi ve diğer önleyici tedbirleri alması, işverenin yükümlülüklerindedir.

6331 sayılı Kanun’un kabul ettiği gibi, şirketin iş güvenliği uzmanı istihdam ederek iş sağlığı ve güvenliği konusunda profesyonel hizmet almış olması, onun diğer sorumluluk ve yükümlüklerini ortadan kaldırmayacaktır. Bununla birlikte, meydana gelen netice, eğer uzmanın görevi kapsamında ihmal ya da ihlal ettiği bir yükümlülükten kaynaklanıyorsa, örneğin belirli bir eksiklik tespit edilmesine rağmen, işverene raporlanmaması sebebiyle kaza meydana geldiyse, bu noktada işverenin değil, iş güvenliği uzmanının sorumluluğunun gündeme getirilmesi gerekir. Böyle durumlarda, işverenin, ister hiçbir yükümlülük ihmali bulunmasın, isterse meydana gelen netice ile sıkı bir ilişki içinde olmayan denetim ve güvenlik yükümlülüklerinden bir veya birden fazlasını ihmal etmiş olsun, netice kendisine objektif olarak isnat edilemeyecektir.²⁸

27 “Sanık...’nın yönetim kurulu başkanı olduğu, sanık ...’in işveren vekili, sanık ...’in fabrika müdürü, sanık ...’in muhasebe müdürü, sanık ...’in bakım sorumlusu, sanık ...’in boyama bölümü vardiya amiri, ölen ...’in bakım işçisi olarak çalıştığı tekstil fabrikasının çatısındaki tıkanan yağmur kanallarını arkadaşı Recep Yıldırım ile temizledikleri sırada dengesini kaybeden Bilal, önce çatının plastik kısmı üzerine düşerek kırılan plastik kısımla birlikte 6 metre yükseklikten zemine düşen Bilal’in hastanede tedavi altındayken öldüğü olayda; sanık ...’in aynı şirkette fabrika müdürü ve mühendis olarak ve sanık ...’nin ise işveren yetkilisi olarak görevlendirildiği görülmekle, sanık ...’a yüklenebilecek kusur bulunmadığı gözetilip, beraati yerine isabetsiz bilirkişi raporuna dayanılarak mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 12.09.2019, 2017/11473, 2019/8757.

28 “Olay tarihinde maktül ...’in Mutfak Eşyaları Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine işçi olarak çalışmakta olduğu, iş yerinde kullanılan boya makinasında arızanın olduğunu söyleyerek iş yerinde çalışan müşteki ...’i yanına çağırdığı, müşteki ve maktülün bir süre boya makinası ile uğraştıkları,

Taksirli suçtan sorumluluk, meydana gelen netice- nin kişiye objektif olarak yüklenebilmesine bağlı- dır. Güvenlik yahut denetim yükümlülüğünün ih- lali ile meydana gelen netice arasında sıkı bir ilişki yoksa, netice objektif olarak isnat edilemez.

Şirket bünyesinde eğitimlerin verilmiş, iş güven- liği uzmanının görevlendirilmiş ve diğer tedbir- lerin alınmış olması, şirket yetkilisinin, yapılan iş bölümü çerçevesinde kendi görev alanına giren işini yapmakla yükümlü olan diğer kişilerin yü- kümlülüklerine uygun davranacağına güven duy- ması, bu kişilerin kusurlu hareketleriyle meydana getirdikleri neticenin kendisine yüklenmesini en- gelleyecektir. Bu sebeple, böyle durumlarda hangi yükümlülüklerin kime ait olduğunun, görev pay- laşımının nasıl yapıldığının belirlenmesi önem arz etmektedir.²⁹

Öte yandan, iş sağlığı ve güvenliği bağlamında

maktulün makineye ait hortumu takarken bir anda elektrik akımına kapılarak vefat ettiği, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı İstanbul 1. İhtisas Kurulunun raporunda “maktül ...’in ölü- münün vücudundan elektrik akımı geçişine bağlı solunum ve dolaşım durması sonucunda meydana geldiğinin” bildi- rildiği olayda; haklarında mahkumiyet kararı verilen diğer sanıklar ... ve ...’in kazanın meydana geldiği yerde yetkili ve sorumlu oldukları, sanık ...’nın makine bakım sorumlusu, sanık ...’nın da iş güvenliği uzmanı olarak görevlendirildi- ği anlaşılmalı, işveren vekili olarak şirket genel müdürü sanık ...’in, şirket adına yürütülen faaliyetlerden ve bu fa- liyetler sırasında alınması gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerin alınmasının, uygulanması ve uygulamanın kont- rolünün sorumluluğunda olduğu, bu sorumluluğu da ehil bir kişiye devreden şirket yetkilisi sanık ...’e yüklenebilecek kusur bulunmadığı gözetilip, beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD, 23.05.2019, 2018/4225, 2019/6648.

29 “Sanıkların ifadelerinde, inşaat sahasında şirketin görevli şantiye mühendisinin de bulunduğunu beyan ettikleri an- laşılmalı, şirket adına belirtilen kaba inşaat işini yürüt- mekle ve gerekli iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almakla kimin sorumlu olduğu hususunun kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenerek neticesine göre sanıkların hukuki du- rumlarının değerlendirilmesi gerekirken, belirtilen husus- larda araştırma yapılmaksızın şirket ortağı iki sanığın da mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 11.09.2019, 2017/12215, 2019/8607; “Sanık ...’in olay tarihinde K. Be- lediyesinde, Fen İşleri ve Park Bahçelerden sorumlu Beledi- ye Başkanı yardımcısı olarak görev yaptığı, sanığın yargıla- ma sırasında verdiği ifadesinde, görev tanımında görevinin koordinasyon sağlama ve belediye başkanıyla irtibatla bulunmaktan ibaret olduğunu beyan ettiği, yol genişletme çalışmaları sonucu kavşak ortasında kalan elektrik direği- nin kaldırılması işinin yürütülmesi ve takibinin, fen işleri müdürü sanık ...’in görevleri arasında olduğu, sanığa yükle- nebilecek kusur bulunmadığı gözetilip, beraatine karar ve- rilmesi gerekirken isabetsiz bilirkişi raporuna dayanılarak mahkumiyetine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 07.05.2019, 2016/2167, 2019/5765.

kabul edilen denetim yükümlülüğünün, işverenler açısından, tüm işçilerin çalışma süreleri boyunca, işçilerin başında fiilen bulunma zorunluluğu şek- linde anlaşılması gerekir. İşverenlerin, yetkili müdürlerin, şirket bünyesinde devam etmekte olan tüm iş ve işçi faaliyetlerini takip edebilmelerinin ve işçileri anbean denetim altında tutabilmelerinin fiilen mümkün olmadığı, böyle bir durumun işin doğasına aykırı olduğu açıktır.

Bu hususta, uygulamada yaşanan sorunlardan biri de, iş güvenliği uzmanlarınca hazırlanan ve “kusur izafesi içeren” bilirkişi raporlarıdır.³⁰ Taksirle öl- dürme ya da yaralama suçlarından açılan ceza ta- kibatlarında genellikle, iş güvenliği uzmanları bi- lirkişi olarak görevlendirilmekte ve kendilerinden

30 “Olay tarihinde ...’in işçi olarak çalıştığı ... Yem ve Yağ Sa- nayı A.Ş’ye ait fabrika sahası içinde yer alan ek bina inşaa- tındaki aspirasyon sistemi montajı faaliyeti içinde çalıştığı sırada asansör boşluğu kenarında forklifte malzeme yük- lerken asansör boşluğuna düşerek öldüğü, dava dışı ...’ in asıl işveren ... Yağ Yem ve Yağ Sanayi A.Ş’nin işletme şefi ve işveren adına hareket eden birinci derece sorumlu olduğu; sanık Namık Kemal’in firması Modern Makina ile asıl işve- ren arasında aspirasyon sisteminin montajı için sözleşme yapıldığı; sanık ...’in asıl işverenin şantiye şefi olduğu; dava dışı ...’in ise yapı ruhsatından anlaşıldığı üzere asıl işverenin inşaat yapım sözleşmesi için anlaştığı ... İnşaat’ın yapı mü- teahhidi ve yapı sahibi olarak görüldüğü olayda, kusur de- ğerlendirmesi yapmak için alınan işgüvenliği uzmanı heyet bilirkişi raporları arasında sanıklara ve dava dışı bu üçüncü kişilere kusur atfı konusunda çelişkiler mevcut olup olayda, sorumlu bu kişiler hakkında soruşturma yürütülüp, meyda- na gelen olayda kusurlu olup olmadığının tespiti bakımın- dan Cumhuriyet Başsavcılığına suç ihbarında bulunularak, akabinde dava açılması halinde, açılan davanın bu dosya ile birleştirilip, tüm sanıkların kusur durumları birlikte de ğer- lendirilerek sonucuna göre hukuki durumlarının takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ile yazılı şek- ilde sanıklar ... ve ...’in mahkumiyetlerine karar verilmesi” Yarg. 12. CD., 14.10.2019, 2017/9918, 2019/10159; “Kati- lanın, elektrik ve ateşleme sistemini yürüten teknisyen ola- rak çalıştığı lastik geri dönüşüm fabrikasında lastiği eritmek için kullanılan reaktörleri gaz ile çalıştırmak isterken gazın bir anda patlaması sonucu basit tıbbi müdahale ile gide- rilebilecek şekilde yaralandığı olayda; sanığın emekli kim- ya profesörü olup adı geçen fabrikada teknik danışmanlık hizmeti verdiği, katılanın olaydan 3 gün önce işe girdiği, sanığın da bu hususu 20.12.2012 tarihli kolluk ifadesinde doğruladığı, soruşturma aşamasında alınan iş güvenliği uzmanı bilirkişi raporunda işverenin ciddi tehlike bulunan iş yerinde iş güvenliği eğitimi ve önlemleri aldırılmamak su- retiyle kazaya asli kusurlu olarak sebebiyet verdiği tespit edilmiş olup, olay tarihinde sözkonusu fabrikayı işleten şirket yetkilisinin tespiti ile hakkında dava açılması sağla- nıp açılacak davanın, bu dosya ile birleştirilip, sanık ...’un görev ve yetkilerinin kapsamı da belirlendikten sonra hu- kuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi” Yarg. 12. CD., 14.03.2019, 2017/7807, 2019/3590.

kusur incelemesi yapılması istenmektedir. İş güvenliği uzmanları da, böyle durumlarda, işverenlerin belirli güvenlik ya da denetim yükümlülüklerini ihlal ettiğini tespit ettikten sonra, bu kimselere ceza hukuku anlamında kusur izafesi yapabilmekte ve hatta işverenin taksirli suçtan cezalandırılması gerektiği yönünde -hukuki değerlendirme mahiyeti taşıyan- görüşlere yer verebilmektedir.

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun "Temel İlkeler" başlıklı 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında; "Bilirkişi, raporunda çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz" denilmektedir.

Ceza hukuku bakımından kusur izafesi, hukuki ve normatif bir değerlendirmedir. Nitekim, Türk Ceza Kanunu'nun 22'nci maddesinin gerekçesinde; "Taksir dolayısıyla kusurun belirlenmesi normatif bir değerlendirmeyle mümkün olmakla birlikte, somut olayda dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlâl edilip edilmediğinin belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. Örneğin ölümle sonuçlanan bir ameliyat sırasında hastaya yapılan tıbbi müdahalenin tekniğine uygun olarak yapılmış olup olmadığının belirlenmesi açısından bilirkişi incelemesine gerek bulunduğu muhakkaktır. Keza, ölüm veya yaralanma ile sonuçlanan bir trafik kazasında, sürücülerin trafik kurallarına uyup uymadıklarının, hangi trafik kuralının ne suretle ihlâl edildiğinin, trafiğe çıkarılan aracın teknik bakımdan herhangi bir arızasının olup olmadığının belirlenmesi açısından da bilirkişi incelemesi yapılabilir. Ancak, bu durumlarda, bilirkişinin yapacağı inceleme, işin tekniği ile sınırlı olmalıdır. Bunun dışında, bilirkişi tarafından münhasıran hâkimin yetkisinde bulunan kusurluluk konusunda herhangi bir değerlendirme yapılmamalıdır. Aksi

yöndeki tutum, bilirkişilik görevinin sınırını aşmayı ve hâkimin yerine geçmeyi ifade eder" denilmiştir.

Bu çerçevede, mahkemelerin iş güvenliği uzmanlarını, kusur durumuna ilişkin rapor hazırlamaları için görevlendirmeleri hukuki açıdan doğru olmadığı gibi, iş güvenliği uzmanlarının da hakimin takdir alanına giren konularda görüş bildirmeleri yasaya uygun değildir. Bu konuda iş güvenliği uzmanlarından, yalnızca maddi vakanın tespiti ve işverenin hangi yükümlülüklerini yerine getirdiği, hangilerini yerine getirmediği ile sınırlı bir değerlendirme yapılmasının talep edilmesi gerekir.

Bilirkişi raporlarındaki kusur izafesinin, Bilirkişilik Kanunu'nun 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki temel ilke ile uyuşmaması bir yana, kusurluluğa ilişkin bu değerlendirmenin cezai sorumluluk bakımından dikkate alınamayacağını ifade etmek gerekir. Ceza hukuku sorumluluğu açısından, değerlendirme münhasıran hakimin yetki alanındadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 22'nci maddesinin gerekçesinde de, taksirle işlenen suçlardan dolayı kusurluluğun, ancak olayın hakimi tarafından değerlendirilebileceği ve bu nedenle taksirden dolayı sorumluluğun matematiksel olarak ortaya konmasının mümkün olmadığı açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Dolayısıyla, işverenlerin, işveren vekillerinin, müdürlerin taksirli suçlardan dolayı sorumlu olup olmayacakları, iş güvenliği uzmanlarının kusur izafesi içeren raporlarına bakılarak değil, objektif isnadiyet kriterleri çerçevesinde mahkeme tarafından yapılacak hukuki ve normatif değerlendirmenin sonucuna göre belirlenmelidir.

7036 SAYILI YENİ İŞ MAHKEMELERİ KANUNU İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELER

Av. Eliz Tuğba Adem¹

ÖZET

İş davalarının hızlı ve kolay bir şekilde sonuçlandırılması amacıyla 5521 sayılı Kanun ile özel mahkeme niteliği taşıyan iş mahkemeleri kurulmuş, aynı kanunda iş mahkemelerinde uygulanacak yargılama usulüne ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Ancak 66 yıldır yürürlükte olan 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nu güncelleme ihtiyacı ortaya çıktığı için 7036 sayılı yeni bir kanun yapılmıştır. Bu kanun iş yargılamasında köklü değişiklikler getirmiştir. Çalışmamızda 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun maddeleri ve iş hukukunda meydana getirdiği değişiklikler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İş mahkemeleri, iş mahkemeleri kanunu, basit yargılama usulü, kuruluş, görev, yetki, kanun yolları, arabuluculuk, iş güvencesi.

GİRİŞ

İşçiler ve işverenler arasındaki ilişki kanunlar, toplu iş sözleşmeleri ve hizmet sözleşmeleri ile düzenlenir. Anayasa 53/I'e göre, işçiler ve işverenler karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.² Genel yargılama kurallarının dışında olan ve özel uzmanlığı gerektiren iş yargılaması, ülkemizde ilk olarak 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile öngörülmüştür.

Özel mahkemelerden olan iş mahkemeleri, 30.01.1950 gün ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri

Kanunu ile kurulmuştur. İş mahkemelerinde, bir hakimin başkanlığında birisi işçi temsilcisi, diğeri işveren temsilcisi olmak üzere toplu mahkeme olarak yargılama yapılmaya başlanmıştı.³ Ancak, 5521 sayılı Kanun'un işçi ve işveren temsilcilerine ilişkin hükümleri "mahkemelerin bağımsızlığı" ilkesine aykırı olması nedeniyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.⁴

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun çoğu maddesi işlevsiz hale gelmiştir. Keza AYM'nin iptal ettiği birçok hükmü bulunmaktaydı. Bu kanunun günümüzde birçok yönden ihtiyaca cevap veremez hale gelmesi nedeniyle yeni kanun yapılması gündeme geldi ve 21.10.2017 tarih ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu kabul edildi.

Çalışmamızda 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun maddeler bazında getirdikleri (kuruluş, görev, yetki, sosyal sigorta kurumuna başvuru zorunluluğu, yargılama usulü ve kanun yolları, arabuluculuk vb.) 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'yla karşılaştırmalı olarak detaylıca incelenecektir.

7036 SAYILI YENİ İŞ MAHKEMELERİ KANUNU İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELER

I. GENEL AÇIKLAMALAR

İş hukukunun özel uzmanlığı gerektirmesi ve işçiyi

1 Avukat, Denizli Barosu

2 Cevdet İlhan Günay, İş Mahkemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000, (İş Mahkemeleri), s. 21.

3 Günay, İş Mahkemeleri, s.22.

4 AYM 13.4.1971, E.1970/63, K.1971/88, R.G., 16.1.1971, Sa:14017.

koruyucu niteliği, iş davalarının içerdiği özellikler genel mahkemelerin dışında özel bir iş yargısının oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Bu sebeple ülkemizde iş davalarına iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku alanında uzmanlaşmış iş mahkemeleri tarafından bakılmaktadır.⁵ Aynı yerde birden fazla iş mahkemesi bulunması halinde aralarında iş bölümü değil iş dağılımı ilişkisi vardır. Aynı bir iş mahkemesinin kurulmadığı yerlerde HSK tarafından görevlendirilen bir asliye hukuk mahkemesi, iş mahkemesi sıfatıyla ve iş yargılaması usulüne göre davayı görür.⁶ İş davalarına baktığımızda bu davaların acele davalardan sayıldığını görürüz. Bunun sonucu olarak iş davaları adli tatilde de görülür. Yasal ve hakim verildiği süreler adli tatilde dahi işlemeye devam eder.⁷

İş mahkemeleri sadece hukuk uyuşmazlıklarını çözmekle görevli olup idari ve cezai uyuşmazlıklar hizmet akdinden veya İş Kanunu'ndan doğmuş bulursa da iş mahkemelerinin görevi dışında kalmaktadır. İş Mahkemeleri Kanunu'nda yer alan hükümler, geniş anlamda yargılama hukuku ilkelerine tabidir.⁸ İş yargılamasında ilkeler beş başlık altında toplanmaktadır. Bunlar kolaylık, çabukluk, ucuzluk, emredicilik, zayıfın korunmasıdır. Bu ilkelerden, kolaylık, çabukluk ve ucuzluk ilkelerinin, HMK'da kural olarak düzenlenen usul ekonomisi ilkesinin alt unsurları olduğu açıktır. Bu nedenle usul ekonomisi ilkesinin iş yargılamasında önem arz etmektedir.⁹

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nda, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği maddeler ve hiçbir fonksiyonu olmayan maddeler vardı. Yine 6100 sayılı HMK'yla uyumsuzluklar söz konusuydu. Sonuç olarak İş Mahkemeleri Kanunu'nun baştan aşağı yazılması ve yenilenmesi gerekiyordu. 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun günümüzde birçok yönden ihtiyaca cevap veremez hale gelmesi nedeniyle 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu kabul edilmiştir.

5 Bektaş Kar, "İş Yargılamasına Hakim Olan İlkeler", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Özel Sayı, 2013, s.869-882 (Basım Yılı: 2014), <http://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz-15-ozel/1-ishukuku/30-bektaskar.pdf>, s. 869 vd.

6 Hakan Pekcanitez ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, . Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s.79vd.

7 H.Argun Bozkurt, "İş Mahkemeleri ve Yargılama Yöntemi", Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı:2010/2, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2010-2/2010-2-bozkurt-2.pdf>, s.192.

8 Günay, İş Mahkemeleri, ss. 26-29.

9 Kar, ss. 869-870.

Yılmaz'a göre¹⁰, 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun kabulünden bu yana geçen zaman içerisinde başta iş mevzuatı olmak üzere çalışma hayatında çok büyük değişiklikler olmuş, özel veya kamu sektöründe çalışanların statüleri çeşitli kereler köklü değişikliklere uğratılmış ve İş Mahkemeleri Kanunu'nun görevi belirleyen 1. maddesi yetersiz kalmıştır. Bunun sonucunda Kanun gereği gibi işletilememiştir. Buna bağlı olarak duyulan tereddütler ve verilen görevsizlik kararları, yüksek mahkemelere gitmiş ve bu sebeple iş uyuşmazlıklarında büyük gecikmeler meydana gelmiştir. Görev gibi, herkesin bilmesi ve sorun yaratmaması icap eden, tereddüt halinde davanın en başında basit bir şekilde çözümlenerek davanın önünün tıkanmasına sebebiyet vermemesi gereken ve esasında basit bir şekil kuralının bugün için ülkemizde davaların uzamasının nedenlerinden biri olarak ortaya çıkması düşündürücüdür. Yaşanan bu durum sebebiyle, iş mahkemelerinin görevlerinin, tereddütlere yer vermeyecek şekilde yeniden tanımlanmasına ihtiyaç vardı.

Yeni kanuni düzenlemenin gereği Yargıtay'ın iş yükündeki yoğunluğuna ve bölge adliye mahkemelerinin uygulamaya girmesine ve bunun iş yargılamasına uyarlanmasına dayanmaktadır. Bu amaçla hazırlanan 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nda temel konular olarak mahkemelerin görev alanı, yetki, zorunlu arabuluculuk, kanun yolu gibi hususlar düzenlenmiştir. Aynı zamanda 4857 sayılı İş Kanunu, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun bazı maddelerinde de değişiklik yapılması öngörülmüştür.

II. 7036 SAYILI KANUN'UN MADDELER BAZINDA GETİRDİKLERİ (5521 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri ile karşılaştırmalı olarak)

A. Kuruluşu

Anayasa 142'ye göre, mahkemelerin kuruluşu kanunla düzenlenir. İlk derece mahkemesi olmakla birlikte özel mahkemeler de ayrı kanunlarla kurulmuştur. Özel mahkemeler, belirli uyuşmazlıkları çözümlenmek üzere özel kanunlarla kurulmuş mahkemelerdir. Özel mahkemelerden biri olan iş mahkemeleri, iş uyuşmazlıklarında ve iş hukukundan doğan dava ve işlere bakmak ve bu uyuşmazlıkları

10 Ejder Yılmaz, "İş Mahkemeleri Kanununun Değiştirilmesi İhtiyacı", Sicil İş Hukuku Dergisi, Aralık 2007/8, s.6.

çözmekle görevlidir. İş mahkemeleri, İş Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'ndan doğan ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile sigortalılar arasında çıkan uyuşmazlıklara, bunun yanında diğer kanunlarla iş mahkemelerine bırakılan dava ve işlere bakar.¹¹

İş mahkemeleri kuruluş tarihinde toplu bir mahkemeydi. Üç kişiden oluşmakta olup bunlardan birisi işçi sendikası temsilcisi, diğeri işveren sendikası temsilcisi, üçüncü kişi ise hakim sınıftan başkandı.¹² Ancak Anayasa Mahkemesi hakim sınıfından olmayan kişilerin yargılama sürecinde yer almasını Anayasa'ya aykırı bularak iptal etti.¹³ Anayasa Mahkemesi, İMK'nın işçi ve işveren temsilcilerine ilişkin hükümlerini Anayasa'nın "mahkemelerin bağımsızlığı" ilkesine aykırı göerek iptal etmiştir.

Bugün İş Mahkemeleri tek hâkimlidir ve uzmanlık esasına dayalı olarak kurulmuş mahkemelerdir. Ancak her yerde iş mahkemesi bulunmamaktadır. Dava açacağımız yerde ayrı bir iş mahkemesi yoksa Asliye Hukuk Mahkemesi İş Mahkemesi sıfatıyla uyuşmazlıkları çözer.¹⁴

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 1. maddesinde iş mahkemelerinin kuruluşu ve görev alanı belirlenmiştir. Bu maddede, İş Kanunu'na göre işçi sayılan kimselerle işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya İş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesi ile görevli olarak lüzum görülen yerlerde iş mahkemeleri kurulacağı düzenlenmektedir.

Yeni düzenlemede hangi hukuk uyuşmazlıklarında iş mahkemelerinin kurulacağı belirlenmemiş olup iş mahkemelerin nasıl kurulacağı düzenlenmiştir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu 2/I'e göre, iş mahkemeleri, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun olumlu görüşü alınarak, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde Adalet Bakanlığınca lüzum görülen yerlerde kurulur. Maddeyle, iş mahkemelerinin kurulacağı yerler tabii hâkim ilkesi dikkate alınarak kanunla belirlenmektedir.

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu 1/IV'e göre, birden fazla iş mahkemesi bulunan yerlerde, sosyal güvenlik hukukundan kaynaklanan davaların

görüleceği iş mahkemeleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. 7036 s. İMK'da bu fıkra aynen alınmış olup HSK tarafından yapılan iş dağılımı kararının Resmi Gazete'de yayımlanması gerektiği ve dairelerin tevzi edilen davalara bakmak zorunda olduğu eklenmiştir. Yani daireler dosyanın başka bir dairenin ihtisas alanına girdiğinden bahisle görevsizlik kararı veremeyecektir. Buradaki hüküm, iş yargılamasında çabukluk ilkesinin yansımaları niteliğindedir.

7036 s. İMK 2/III'e göre, iş mahkemesi kurulmamış olan yerlerde bu mahkemenin görev alanına giren dava ve işlere, o yerdeki asliye hukuk mahkemesince, bu Kanun'daki usul ve esaslara göre bakılır. Bu düzenleme 5521 sayılı Kanun'da da bulunmaktaydı. Bir yerde iş davalarına bakmakla görevlendirilmemiş asliye hukuk mahkemesine iş davası açılmış olursa mahkeme kendiliğinden (re'sen) görevsizlik kararı verip dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerekir. Ancak, iş davalarına bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesine açılan dava "iş mahkemesi sıfatıyla" açılmamışsa mahkeme görevsizlik kararı veremez. Bu halde asliye hukuk mahkemesi, ara kararı ile davaya "iş mahkemesi sıfatıyla" baktığını belirterek davaya bakmaya devam eder.¹⁵

Büyük şehirlerde, büyük şehir sınırları içerisinde bulunan ilçelerin yargı çevresindeki iş davalarına o il iş mahkemesinde bakılması gerekir. Eski kanun döneminde Yargıtay, İstanbul'da iş mahkemesi olduğu düşünülmeden asliye hukuk mahkemesinin "iş mahkemesi" sıfatıyla davayı sonuçlandırmasını hatalı bulmuştur.¹⁶

B. Görev

Bir uyuşmazlığın medeni yargı içinde çözümlenmesi gerektiğini tespit ettikten sonra, bu uyuşmazlığın medeni yargı içindeki hangi mahkeme tarafından çözümlenmesi gerektiği sorusuna cevap vermek gerekir. Bu sorunun cevabı görev kurallarını ilgilendirir. Medeni yargı içinde görevli mahkeme tespit edilirken, mahkemenin genel mahkeme mi, yoksa özel mahkeme mi olacağı hususu

15 Günay, İş Mahkemeleri, s.34.

16 "Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin Şişli Asliye Hukuk Mahkemesince verilen kararın davanın İş Mahkemesinin görev alanına girdiğinden bahisle bozulmasından sonra Mahkemece görevli İş Mahkemesinin İstanbul İş Mahkemesi olduğu düşünülmesinin İş Mahkemesi sıfatıyla davayı sonuçlandırılması hatalıdır. Bu durumda yapılacak iş görevsizlik kararı vermektir. O halde karar bu yönden bozulmalıdır.", Y9HD, 04.011.1996, E.1996/9882, K.1997/20491, Günay, İş Mahkemeleri, s.35.

11 Pekcanitez ve diğerleri, ss.74-79.

12 Bozkurt, s.191.

13 Anayasa Mahkemesi'nin 13.4.1971 tarih ve E: 63, K: 38 sayılı kararı RG, 16.11.1971, S. 14047, ss. 1-7.

14 Bozkurt, s.191.

belirlenmelidir.¹⁷

Görev konusu kamu düzenine ilişkin olup mahkemelerce re'sen dikkate alınması gerekir.¹⁸ İş mahkemelerinin görevinin tespitinde müddeabihin değerinin bir önemi yoktur.

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'na göre, bir davanın iş mahkemesinde görülebilmesi için tarafların İş Kanunu'na tabi işçi ve işveren olması ve aralarındaki uyuşmazlığın iş akdinden veya İş Kanunu'na dayanan bir hak iddiasından doğmuş bulunması gerekir.¹⁹ Diğer yandan, 854 sayılı Deniz İş Kanunu md. 46 ve 5953 sayılı Basın İş Kanunu'na 212 sayılı Kanun ile eklenen ek madde uyarınca Deniz İş Kanunu ve Basın İş Kanunu'na tabi çalışanlar bakımından da iş mahkemeleri görevlidir.

Eski kanun döneminde, İş Kanunu'nun kapsamı dışında bulunan, Türk Borçlar Kanunu'na tabi olarak iş sözleşmesi ile çalışanlara ilişkin uyuşmazlıklar asliye hukuk mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Bu ayrımın isabetli olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. İş sözleşmesinin özellikleri, nitelikleri ve korunması gereken menfaatler açısından bu kesimler arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak, uyuşmazlıkların farklı mahkemelerin görev alanına girmesi temel konularda içtihat farklılıklarını beraberinde getirmiştir.

Toplu iş hukuku kapsamında kalan uyuşmazlıklar ise, 6356 sayılı Kanun'un 79. maddesi uyarınca iş davalarına bakmakla görevli mahkemelerde görülür. Yargıtay çeşitli tarihlerde verdiği kararlarda

17 "Dosyadaki bilgi ve belgelere göre taraflar arasındaki hukuki ilişki istisna akdine ilişkin olup İş Kanunu anlamında hizmet sözleşmesine dayalı işçi ve işveren ilişkisi değildir. Bu nedenle davaya iş mahkemesinde bakılamaz. Görev konusu kamu düzenine ilişkin olup mahkeme kendiliğinde dikkate alınması gerekir. Bu nedenle görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir."Y9HD, 12.5.1997, 7466/8595, Günay, İş Mahkemeleri, s. 145 vd.

18 "Dosyadaki bilgi ve belgelere göre taraflar arasındaki hukuki ilişki istisna akdine ilişkin olup İş Kanunu anlamında hizmet sözleşmesine dayalı işçi ve işveren ilişkisi değildir. Bu nedenle davaya iş mahkemesinde bakılamaz. Görev konusu kamu düzenine ilişkin olup mahkeme kendiliğinde dikkate alınması gerekir. Bu nedenle görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir."Y9HD, 12.5.1997, 7466/8595, Günay, İş Mahkemeleri,s.145.

19 Bu yöndeki Yargıtay kararı için bkz. Y21HD, 28.3.2006, 3653/3082.

toplu iş sözleşmesinin varlığından hareketle, hava taşıma işlerinin Borçlar Kanunu'nun kapsamına girdiğini ancak işyerinde sendika örgütlenmesi sonucu toplu iş sözleşmesi imzalanmış ise, sendika üyesi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlıkların 2822 sayılı Kanun m.66 uyarınca iş mahkemelerinin görev alanına girdiğine hükmetmektedir.²⁰ Alpagut'a göre²¹, bu görüş 2822 ve halen 6356 sayılı Kanundan doğan uyuşmazlıklar bakımından isabetlidir. Ancak düzenlemenin 6356 sayılı Kanundan doğan uyuşmazlığa işaret ettiği, bunun dışında kalan uyuşmazlıkları örneğin kanundan doğan haksız fesih tazminatı, ölüm tazminatı vb. talepleri kapsamadığı dikkate alındığında Yargıtay'ın görüşü tartışmaya açıktır.

Yeni düzenlemeye bakacak olursak, 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu madde 5 iş mahkemelerindeki görevi düzenlemektedir. Yeni İMK m.5'e göre, iş mahkemeleri; 5953 sayılı Kanun'a tabi gazeteciler, 854 sayılı Kanuna tabi gemiadamları, 4857 sayılı İş Kanununa veya 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun İkinci Kısımının Altıncı Bölümünde düzenlenen hizmet sözleşmelerine tabi işçiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına, idari para cezalarına itirazlar ile 5510 sayılı Kanun'un geçici 4'üncü maddesi kapsamındaki uyuşmazlıklar hariç olmak üzere Sosyal Güvenlik Kurumu veya Türkiye İş Kurumunun taraf olduğu iş ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklara, diğer kanunlarda iş mahkemelerinin görevli olduğu belirtilen uyuşmazlıklara, ilişkin dava ve işlere bakar.

Düzenlemeyle, iş mahkemelerinin görev alanı genişletilerek, 5521 sayılı Kanun'da düzenlenen uyuşmazlıklar yanında Türk Borçlar Kanunu'nun İkinci Kısım Altıncı Bölümünde düzenlenen hizmet sözleşmelerinden kaynaklanan işçi ve işveren uyuşmazlıkları da kapsama alınmaktadır. Böylece

20 "Davalı işyerinde sendika örgütlenmesi sonucu Toplu İş Sözleşmesi bağtlandığından sendika üyesi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlığın iş mahkemesinde görülmesi gerekir. Uyuşmazlığın esası hakkında bir karar vermek gerekirken görevsizlik kararı verilmesi bozmayı gerektirir."Y9HD, 02.06.2008, 9025/13704.

21 Gülsevil Alpagut. "İş Mahkemeleri Kanunu Tasarı Taslağı ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağının Değerlendirilmesi", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Derneği 40. Yıl Uluslararası Toplantısı, İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağının Değerlendirilmesi, 2016, <http://tisk.org.tr/wp-content/uploads/2016/11/is-hukuku-mahkemeleri-kanunu-tasarisi.pdf>, ss.196-197.

iş mahkemeleri, işçi ve işveren arasındaki tüm ihtilafları çözmekle görevlendirilerek tam bir özel uzmanlık mahkemesi haline getirilmektedir.²² Keza, eski kanun döneminde de Yargıtay kararında, hizmet sözleşmesi ile çalışan kişinin bu ilişki nedeniyle açtığı davaya iş mahkemesinin bakması gerektiği vurgulanmaktaydı.²³ Ancak Yargıtay'ın eski tarihli kararlarında,²⁴ Borçlar Kanununa tabi hizmet akdinden doğan tazminat ve ücret alacağı gibi taleplerin iş mahkemesinde çözümlenemeyeceğini de söylediğinden, 7036 sayılı kanunda görev kapsamının genişlemesi yerinde olmuştur.

Yargıtay'ın son tarihli kararına göre²⁵, hizmet sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklara ilişkin davaların iş mahkemelerinde görülmesi gerekmektedir.

Ayrıca mülga 5521 sayılı Kanun'da "İş Kanununa dayanan her türlü hak iddiası" ibaresi yer alırken, düzenlemede "sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıkları" ibaresine yer verilmektedir.

Maddenin son bendinde özel kanunlarla iş mahkemelerinin görevlendirildiği haller de madde kapsamına alınmaktadır. Buna örnek olarak iş mahkemelerinin, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunundan doğan uyuşmazlıklarda da görevli olduğu verilebilir.²⁶ 5510 sayılı SSGS-SK'nın 101. maddesine göre, bu Kanun'da aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür.

C. Yetki

Yetki kavramı, bir davanın hangi yerdeki görevli iş mahkemesi tarafından görüleceğini belirler. İş Mahkemeleri Kanunu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki mahkemelerin yetkisine ilişkin kural-

lardan ayrılmış ve özel düzenlemeler getirmiştir.²⁷

Görevli mahkemeyi, iş mahkemesi olarak belirledikten sonra davanın hangi yerdeki görevli mahkemede açılacağını tespit etmek gerekir. Bu tespit ise yetki kurallarına göre yapılır.²⁸

Yargıtay kararlarında iş mahkemesinin yetkisinin kamu düzenine ilişkin olup, işin görüldüğü yer mahkemesinin yetkisini ortadan kaldıran sözleşme hükmünün geçersiz sayılması gerektiğine hükümlenmektedir.²⁹ Dolayısıyla süresinde yetki itirazı yapılmamış olsa bile, mahkeme tarafından bu husus kendiliğinden göz önünde bulundurulmalıdır. Hakim davanın her aşamasında yetki itirazını dikkate alabileceği gibi, kendisi de re'sen yetkisizlik kararı verebilir.³⁰ İş mahkemesine açılan davada görev yetki itirazları birlikte yapıldığında önce görev hususunda karar verilmesi gerekir.³¹

5521 s. İMK'de yetki şöyle düzenlenmiştir; "İş mahkemelerinde açılacak her dava, açıldığı tarihte dava olunanın Türk Medeni Kanunu gereğince ikametgahı sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi, işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede de bakılabilir. Bunlara aykırı sözleşme muteber sayılmaz." Bu düzenleme oldukça yetersiz kalmaktaydı. Çünkü 6100 sayılı HMK'yla uyum söz konusu değildir ve davalının birden çok olması veya iş kazası hallerinde yetkili mahkeme düzenlenmemiştir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m. 6 iş mahkemelerindeki yetkiyi düzenlemektedir. Yeni İMK m. 6/I'e göre, iş mahkemelerinde açılacak davalarda yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi ile işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesidir. Maddeyle, iş mahkemelerinde açılacak davalar yönünden yetkili mahkeme belirlenmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki yetki hükümlerine uygun olarak iş mahkemelerinde açılacak davalarda davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi; iş hukukunun genel prensipleri itibarıyla de işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesi yetkili mahkeme olarak belirlenmektedir. Davacı, anılan iki yer mahkemesini de yetkili sayarak dava

22 7036 sayılı Kanun Gereği, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0850.pdf>, ss.19-20.

23 Y9HD, 18.01.1996, E.1996/22, K.1996/396.

24 Y9HD, 18.04.1981, E.1981/2330, K.1981/5220.

25 "Taraflar arasındaki ilişki İş Kanunu kapsamında bir hizmet sözleşmesine dayanmaktadır. Hizmet sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklara ilişkin davaların İş Mahkemelerinde görülmesi gerekmektedir. Görev konusu kamu düzenine ilişkin olup, taraflar ileri sürmese dahi mahkemece resen dikkate alınmalıdır. O halde mahkemece, taraflar arasında İş Kanunu kapsamında bir hizmet akdi olması nedeniyle görevsizlik kararı verilmesi gerekirken hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.", Y13HD, 04.04.2017, E.2016/25248, K.2017/3949.

26 Sarper Süzek, İş Hukuku, 12. Baskı, Beta Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 117.

27 Süzek, s.118.

28 Pekcanitez ve diğerleri, s.104.

29 Y9HD, 22.05.2014, 13796/16473.

30 Y9HD, 26.05.2008, 20378/12778.

31 Y9HD, 27.11.1997, E.1997/1624, K.1997/19869, Günay, İş Mahkemeleri, s.210.

açabilir.³² Eski kanunda davalının ikametgahı veya işçinin işini yaptığı yer mahkemesi yetkiliydi. Ancak yeni düzenlemeyle davalının yerleşim yeri, işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesi denilerek yetkinin kapsamının genişlediğini görmekteyiz. Türk Medeni Kanun'un 19. maddesi uyarınca, gerçek kişi yönünden yerleşim yeri, sürekli kalma niyetiyle oturulan yerdir. Aynı kanunun 49. maddesi gereğince, tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça, işlerinin yönetildiği yerdir.³³

7036 s. İMK m. 6/II'ye göre, davalı birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. Bu düzenleme eski kanun döneminde olmamasına rağmen Yargıtay kararlarında bulunmaktaydı. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararına göre³⁴, birden çok davalı olduğunda dava hasımlardan birinin ikametgah mahkemesinde açılır.³⁵

m.6/III'e göre, iş kazasından doğan tazminat davalarında, iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer ile zarar gören işçinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. Bu düzenleme de eski kanun döneminde olmamasına rağmen Yargıtay kararlarında vardı. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi kararına göre³⁶, sigortalının kurum hastanesinde yanlış tedavisinden kaynaklanan tazminat davalarında haksız fiilin işlendiği yer iş mahkemesi yetkilidir.³⁷

Madde 6/IV'e göre, iş mahkemelerinin yetkilerine ilişkin olarak diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. Bu fıkra, iş mahkemelerinin yetkilerine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklı tutmaktadır. Nitekim, 6356 sayılı Kanun'un 21. maddesinde uluslararası işçi ve işveren kuruluşlarına üyeliğin iptali, temsilciliğin faaliyetinin durdurulması veya kapatılması için kuruluş merkezinin veya temsilciliğin bulunduğu yer mahkemesi, 41. madde uyarınca işkolu istatistiklerine karşı Ankara İş Mahkemesi, Kanun'un yedi ila on birinci bölümlerinin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar için görevli makamın bulunduğu yer mahkemesi (m. 79) yetkili kılınmıştır.³⁸

m.6/V'e göre, bu madde hükümlerine aykırı yetki sözleşmeleri geçersizdir. Aynı şekilde, HMK M.357/2'ye göre, bölge adliye mahkemeleri için de, yetki sözleşmesi yapılamaz. Kanunda belirtilen yer iş mahkemelerinin yetkisini veya davacının seçme hakkını ortadan kaldıran ya da bu mahkemelerin yanında ayrıca başka bir mahkemeyi yetkili kılan sözleşmelerin kamu düzenine aykırılık nedeniyle geçersiz sayılmaları gerekir³⁹. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı da bu yöndedir⁴⁰. Oğuz ve Doğan⁴¹, iş mahkemelerinde yetki kuralı kamu düzeninden sayılmakla birlikte, iş hukukunda uygulanan işçi lehine yorum ilkesi gereği işçi lehine yetki sözleşmelerinin geçerli olması gerektiği kanısındadırlar.

Bunun yanı sıra özellikle sosyal güvenlik kurumlarına açılacak davalarda ya da banka ve kamu kurumları, bakanlıklar aleyhine açılacak davalarda şubenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.⁴² Yargıtay'ın görüşü de bu yöndedir. Yargıtay, SSK Genel Müdürlüğü işlemlerini yürüten şubenin bulunduğu yer mahkemesinin de yetkili olduğuna karar vermiştir.⁴³

HMK m. 8, 9, 13, 14 ve 16. hükümleri de iş yargılaması için geçerlidir.⁴⁴ HMK m. 8'e göre, memur, işçi, öğrenci, asker gibi, bir yerde geçici olarak oturanlara karşı açılacak alacak ve taşınır mal davaları için, orada bulunmaları uzunca bir süre devam edebilecekse, buldukları yer mahkemesi de yetkilidir. HMK m. 9'a göre, Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye'de mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak diğer özel yetki halleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun bulunduğu yerde de açılabilir. HMK m. 13'e göre, kesin yetkinin söz konusu olmadığı hallerde asıl davaya bakan mahkeme karşı davaya bakmaya da yetkilidir. HMK m. 14'e göre, bir şubenin işleminden doğan davalarda, o şubenin bulunduğu yer mahkemesi de yetkilidir.

32 7036 sayılı Kanun Gereğesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0850.pdf>, ss.20-21.

33 Y9HD, 23.06.2008 tarih, 17468/17262 E.K., Durmuş Özcan, İş Kanunları Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s.943.

34 YHGK,17.3.1978, E.1978/10-7, K.1978/249.

35 Günay, İş Mahkemeleri, s.212.

36 Y10HD, 17.1.1975, E.1975/204, K.1975/290.

37 Günay, İş Mahkemeleri, ss.227-228.

38 Alpagut, s.199.

39 Günay, İş Mahkemeleri, ss. 207-208.

40 Y9HD, 6.5.2010, 16149/12463.

41 Özgür Oğuz ve Özge Doğan, "Türk İş Mahkemelerinde Yargılama Usulü", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2016 (127), s. 315

42 Bozkurt, s.197.

43 Y10HD, 13.4.199, E.1999/2501, K.1999/2486, Günay, İş Mahkemeleri, s.217

44 Bozkurt, ss.197-198.

D. SGK'na Başvuru Zorunluluğu

5221 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nda, Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru zorunluluğu m. 7/ III-IV'te düzenlenmekteydi.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m. 4 Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru zorunluluğunu düzenlemektedir. Maddeyle zorunlu sigortalılık sürelerinin tespiti talepleri dışındaki talepler yönünden dava açılmadan önce, Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat zorunluluğuna ilişkin hüküm korunmaktadır⁴⁵. Eski kanundan tek farklılık olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru zorunluluğunun ayrı bir madde altında düzenlendiği söylenebilir.

E. Yargılama Usulü ve Kanun Yolları

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen sözlü ve seri yargılama usullerine yeni kanunda yer verilmeyerek, iş mahkemeleri bakımından getirilen en büyük yenilik yargılama usulünün değiştirilmesi olmuştur⁴⁶. 01.10.2011 tarihinden itibaren iş mahkemelerinde uygulanması gereken yargılama usulü basit yargılama usulü olmuştur. Basit yargılama usulü açısından açıklık bulunmayan hallerde genel yargılama usulü yani yazılı yargılama usulü uygulanacaktır. Medeni yargılama hukukuna egemen olan tasarruf (m. 24), taraflarca getirilme (m. 25), taleple bağlılık (m. 26), aleniyet (m. 28), dürüst davranma ve doğruyu söyleme (m. 29), hukuki dinlenilme (m. 27), usul ekonomisi (m. 30) gibi kural ve ilkeler basit usul yargılama usulünde de geçerlidir.⁴⁷

Hukumumuzda iki temel yargılama usulü düzenlenmiştir. Bunlar; yazılı (HMK 118-186) ve basit (HMK 316-322) yargılama usulleridir. Davanın açıldığı mahkemeye veya uyuşmazlığın niteliğine göre uygulanacak yargılama usulü farklı olacaktır. İş mahkemelerinde (İMK 7/I) kural olarak basit yargılama usulü uygulanmaktadır. Basit yargılama usulü, çabuk sonuçlandırılması gereken ve kolay bir inceleme ile sonuçlandırılabilir davalar için kabul edilmiş bir usuldür. Bu yargılama usulünde dava malzemesinin sınırlandırılması suretiyle yar-

gılama basitleştirilmiş ve hızlandırılmıştır.⁴⁸

Basit yargılama usulünün özelliklerine değinecek olursak, basit yargılama usulünde yazılı usulde olduğu gibi dava dilekçe ile açılır ve davaya cevap dilekçe ile olur. Basit yargılama usulünde taraflar yazılı yargılama usulünden farklı olarak cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi vermezler. Basit yargılama usulünde taraflar dilekçeleri ile birlikte tüm delillerini vermek zorundadırlar. Basit yargılama usulünde iddianın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı davanın açılmasıyla, savunmanın ise cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar.⁴⁹

HMK, basit yargılamada davaya cevap için iki haftalık süre öngörmüştür. Basit yargılama usulünde ilk itirazlar ve zamanaşımı savunması, iki haftalık cevap süresinde, ek süre verilmişse, iki hafta geçirilmeden verilecek cevap dilekçesinde ileri sürülmelidir.⁵⁰

5521 sayılı Kanunu m. 7/I'e göre, iş mahkemelerinde şifahi yargılama usulü uygulanır. İlk oturumda mahkeme tarafları sulha teşvik eder. Ulaşamadıkları ve taraflar veya vekillerinden birisi gelmediği takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında hüküm verilir. 6100 sayılı HMK'da sözlü ve seri yargılama usulüne yer verilmeyerek md. 316'da basit yargılama usulü getirilmiştir. 7036 sayılı İMK'da da 6100 sayılı HMK md. 316'ya paralel olarak basit yargılama usulünün benimsendiği görülmektedir.⁵¹

Yargılama usulü 7036 sayılı İMK m.7'de düzenlenmektedir. Yeni İMK m. 7/I'e göre, iş mahkemelerinde basit yargılama usulü uygulanır.

m. 7/II'ye göre, davaların yığılması hâlinde, her bir talebe ilişkin vakıalar bakımından ispat yükü ve deliller ayrı ayrı değerlendirilir. Bu hüküm eski kanun döneminde bulunmamaktaydı. İş mahkemelerinde açılan davalarda genelde tek bir talep değil, birden fazla talep mevcuttur. Davaların yığılması veya objektif dava birleşmesi olarak nitelenen bu durumda, davacının davalıya karşı birbirinden bağımsız birden fazla asli talebini aynı davada birleştirmesi, yeni birden fazla davasını aynı dava dilekçesi ile açması söz konusudur. Bu durumda,

45 7036 sayılı Kanun Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0850.pdf>, s.19.

46 Esra Ş. Başkan, "6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İş Davalarındaki Yargılama Usulüne Etkisi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Ankara 2013, 4 (12), s. 324.

47 Halil Yılmaz, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İş Yargılama Usulünde Ne Değişti?", Sicil İş Hukuku Dergisi, Aralık 2011, s.190.

48 Pekcanitez ve diğerleri, ss. 507-508.

49 Aynaz Uğur, "İş Mahkemeleri Kanunu'nun Temel Özellikleri ve HMK Karşısındaki Durumu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2014, ss.22-23.

50 Uğur, ss.22-23.

51 Alpagut, s.199.

davada birlikte açılan dava sayısı kadar istem sonucu ve dava konusu mevcuttur. Dolayısıyla görüşün itibariyle tek bir dava dilekçesi bulunmasına rağmen aslında, dava dilekçesinde belirtilen talep sayısı kadar birbirinden ayrı bağımsız dava vardır ve yargılamada her bir dava bağımsız olarak ayrı ayrı işlem görür ve karara bağlanır.⁵²

Kanun yolları ise m. 7/III-IV-V'te düzenlenmektedir. Mahkeme kararlarındaki hataların en aza indirilebilmesi için kararların kesinleşmeden önce bir üst mahkeme tarafından denetlenmesi ve bu hataların en aza indirilmesi için, kanun yoluna başvuru olanağı düzenlenmiştir.⁵³

Kanun yolları, davanın taraflarına tanınan ve yanlış olan kararın değiştirilmesini, yeniden incelenmesini sağlayan hukuki bir yoldur.⁵⁴

Madde 7/III'e göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri, iş mahkemelerince verilen kararlar hakkında da uygulanır. Davanın taraflarına, yanlış olan ya da yanlış olduğu kanısında varılan hükümlerin yeniden bir üst yargı merciinde incelenmesini isteme esaslı usul yasalarında kabul edilmiştir.⁵⁵ HMK'da ilk derece mahkemeleri kararlarına karşı başvurulabilecek iki kanun yolu kabul edilmiştir. Bunlardan ilki istinaftır. İkincisi ise, bölge adliye mahkemelerince verilen belli meblağı aşan nihai kararlara karşı başvurulabilecek temyiz kanun yoludur. İlk derece mahkemelerinde ve istinaf mahkemelerinde hem maddi hem de hukuki denetim yapılır. Dolayısıyla istinafta yapılan denetim temyizde yapılan denetimden daha geniştir. İstinafta mahkeme kararı hem hukuka uygunluk hem de olaya uygunluk denetiminden geçerken, temyizde sadece hukuka uygunluk denetimi söz konusudur.⁵⁶

5521 sayılı Kanun'da katılma yoluyla temyiz düzenlenmemiş olup, uygulamada da bu yöntem kullanılamamaktaydı. Maddeyle, 6100 sayılı Kanun'un kanun yollarına ilişkin hükümlerine atıf yapıldığından iş mahkemelerince verilen kararlar yönünden de katılma yolu ile kanun yoluna başvuru kabul edilmektedir. Eski kanun döneminde Yar-

gıtay'ın iş yargılamasında katılma yoluyla temyize olanak bulunmadığı yönünde kararı mevcuttur.⁵⁷

5521 s. İMK'ya göre, istinaf yoluna başvurma süresi, karar yüze karşı verilmişse nihaî kararın taraflara tefhimi, yokluklarında verilmiş ise tebliği tarihinden itibaren sekiz gündü. 7036 s. İMK m. 7/IV'e göre, kanun yoluna başvuru süresi, ilamın taraflara tebliğinden itibaren işlemeye başlar. Uygulamada, iş mahkemeleri tarafından verilen kararlar aleyhine kanun yoluna başvurulması durumunda sürenin tefhimden veya tebliğden başlaması konusunda tereddütler söz konusudur.

Kanun yoluna başvuru süresi bakımından HMK m. 345 uygulanacaktır. Madde uyarınca; istinafa başvuru süresi iki haftadır. 5521 sayılı Kanun m. 8'de sekiz gün olarak belirlenmiş kanun yoluna başvuru süresi iki haftaya çıkarılmıştır. Düzenlemeyle, bir yandan temyiz süresi diğer hukuk mahkemeleriyle eşitlenmekte, diğer yandan sürenin tebliğden itibaren başlaması tercihi açık bir şekilde yapılarak, bu konudaki tereddütlerin giderilmesi amaçlanmaktadır.⁵⁸

Madde 7/V'e göre, kanun yoluna başvuru kararlar, bölge adliye mahkemesi ve Yargıtayca ivedilikle karara bağlanır. Eski kanun döneminde ve tasarıda bulunan iki ay içinde karara bağlanacağı hükmü kabul edilmemiştir.

F. Temyiz Edilemeyen Kararlar

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m. 8 temyiz edilemeyen kararları düzenlemektedir. Yeni İMK m. 8'e göre, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, aşağıda belirtilen dava ve işlerde verilen kararlar hakkında temyiz yoluna başvurulamaz: 4857 sayılı Kanunun 20'nci maddesi uyarınca açılan fesih bildirimine itiraz davalarında verilen kararlar, işveren tarafından toplu iş sözleşmesi veya işyeri düzenlemeleri uyarınca işçiye verilen disiplin cezalarının iptali için açılan davalarda verilen kararlar, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 24'üncü maddesinin birinci ve beşinci fıkraları, 34'üncü maddesinin dördüncü

52 Baki Kuru ve diğerleri, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 22. Bası, Ankara 2011, 284-285.

53 Pekcanitez ve diğerleri, s.512.

54 Ayşe Kılıç, "İş Mahkemeleri ve İş Mahkemelerinde Yargılamanın Özellikleri", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y.2009, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-86-587>, s.399.

55 Günay, İş Mahkemeleri, s. 209 vd.

56 A.Karslı, Medeni Muhakeme Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2014, 705.5.

57 "Davacı vekili tefhim tarihinden itibaren 5521 s. İş Mahkemeleri Kanununun 8. Maddesinde öngörülen 8 günlük süre içinde temyiz yoluna başvurmamış, karşı tarafın temyizi üzerine katılma yoluyla temyiz isteğinde bulunmuş ise de, iş yargılamasında katılma yoluyla temyiz öngörülmediğinden anılan temyiz isteğinin reddine karar verildi.", Y9HD, 22.12.1999, E.1991/16607, K.1999/19927.

58 7036 sayılı Kanun Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0850.pdf>, ss.21-22.

fikrası, 53'üncü maddesinin birinci fıkrası, 71'inci maddesinin birinci fıkrası, kapsamında açılan davalarda verilen kararlar, Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 10'uncu maddesinin sekizinci fıkrası, 14'üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında açılan davalarda verilen kararlar.

Maddeyle, iş mahkemelerince verilip temyiz edilemeyen, bir başka ifadeyle kanun yoluna başvuru imkânı istinafla sınırlanan kararlar düzenlenmektedir. Bu kapsamda İş Kanunu'nun 20'nci maddesinde düzenlenen fesih bildirimine itiraz davaları ve işveren tarafından toplu iş sözleşmesi veya işyeri düzenlemeleri uyarınca işçiye verilen disiplin cezalarının iptali için açılan davalar temyiz edilememektedir.

Yine, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun kaynaklanan uyuşmazlıklar dikkate alındığında, 24/1 ve 5 uyarınca açılan işyeri sendika temsilcisinin güvencesine ilişkin davalar, 34/4 kapsamında açılan işletme niteliğinin tespitine ilişkin davalar, 53/1 kapsamında açılan TİS'ne ilişkin yorum davası ve 71/1 uyarınca açılan grev ve lokavtın kanun dışılığı davasının istinaf aşamasında kesinleştiği tespit edilmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 362'nci maddesinde "Temyiz edilemeyen kararlar" başlığı altında bölge adliye mahkemelerince verilen ve tahdidi olarak sayılan hukuk mahkemesi kararları hakkında temyiz yoluna başvurulamayacağı hükme bağlanmıştır. Anılan hüküm iş mahkemeleri için de geçerlidir. Bu kapsamda örneğin, miktar veya değeri yirmibeşbin Türk Lirasını (bu tutar dahil) geçmeyen davalara ilişkin olarak iş mahkemelerince verilen kararlar da istinaf merciinde kesinleşecektir. Gereğince⁵⁹, düzenlemeyle Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki genel düzenleme yanında, iş hukukunun prensipleri dikkate alınarak daha kısa sürede kesinleşmesinde yarar umulan dava türlerinin de istinaf merciinde kesinleşmesi öngörüldüğü ve böylece Yargıtay'ın iş yükünün hafifletilmesi amaçlandığı ifade edilmektedir.

Ancak, HMK kapsamında temyiz edilememe istisna niteliğindeki, İş Mahkemeleri Kanunu'nda adeta temyiz istisna haline gelmiştir. HMK bakımından genel olarak 25.000 TL'lik sınırlama dışında sulh hukuk mahkemelerinde görülen davalar bakımından temyiz edilememe öngörülürken, iş hukukuna ilişkin gerek nitelik gerekse meblağ

bakımından çok önemli davalar temyiz dışında tutulmuştur. Örneğin işe iade davası hükmedilebilecek tutarın 25.000 TL'yi aşır aşmadığına bakılmaksızın temyiz dışı tutulmuştur. Tümünüyle temyiz incelemesi dışında bırakmanın münferit davacı bakımından sonuçları ağır olduğu gibi, toplu çıkarma halinde bu davaların davalı bakımından da işletmenin geleceğini etkileyebilecek ciddi rakamlara ulaşabilir. İşe iade davasının temyiz dışında bırakılmasının isabet derecesi değerlendirilmelidir.⁶⁰

Temyiz edilemeyen kararlardan olan işyeri sendika temsilcisinin güvencesine ilişkin davalar ile ilgili eski kanun dönemindeki Yargıtay kararına değinmekte yarar var. Bu kararda, sendika işyeri temsilcisinin işe iadesi hakkındaki karar kesin ise de alacak talebinin temyize tabi olduğuna hükmedilmiştir.⁶¹

Güzel'e göre⁶², 8. maddede sayılan dava ve işlerde sadece istinaf yoluna başvurulabileceğini öngören ve dolayısıyla Yargıtay kanun yolunu engelleyen düzenlemenin, iş hukuku açısından çok isabetsizdir. Karşılaştırma açısından, bazı yabancı hukuklarda, örneğin Alman ve Fransız hukuklarında, uzlaşma aşamasının ardından, ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulması olanağı getirilmiş olmasına karşın, temyize başvurma olanağının da önüne geçilmemektedir. Çünkü bu ülkelerde, esas olarak temyiz düzeyinde verilen kararlar, iş hukukunun gelişimini sağlamış ve kanun koyucuya hep esin kaynağı olmuştur.

G. Dava Şartı Olarak Arabuluculuk

Genel olarak arabuluculuk, bağlayıcı bir karar verme yetkisi ve gücüne sahip olmayan üçüncü kişinin katıldığı, her türlü uyuşmazlık çözüm yolunu ifade etmek üzere kullanılmaktadır.⁶³ Sur'a göre⁶⁴, arabuluculuk, toplu menfaat uyuşmazlıklarının bir üçüncü kişinin aracılığı ve önerileri yardımıyla anlaşmayla çözümlenmesi yöntemi olarak tanım-

60 Alpagut, ss.203-204.

61 "...işe iade kapsamı dışında da hüküm kurulduğu için kararın bu yönden temyiz incelemesine tabi olduğu anlaşılığundan bu konu ile sınırlı olarak temyiz incelemesi yapılması gerekmiş diğer taraftan işe iade açısından ise temyiz isteminin reddine dair karara yönelik temyiz talebi yerinde görülmemiştir.", Y9HD, 8.6.1999, E.1999/8836, K.1999/9983, Günay, İş Mahkemeleri, s.262.

62 Ali Güzel, "İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkında Bazı Aykırı Düşünceler!...", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2016/3, ss.1140-1141.

63 Pekcanitez ve diğerleri, s.671.

64 Melda Sur, İş Hukuku Toplu İlişkiler, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s.373.

59 7036 sayılı Kanun Gereğince, <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0850.pdf>, s.22.

lanabilir.

Arabuluculuk kurumu, 5521 sayılı kanun döneminde düzenlenmemektedir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m. 3 dava şartı olarak arabuluculuğu geniş kapsamda düzenlemektedir. Maddeyle, bir kısım iş uyuşmazlıkları için zorunlu arabuluculuk uygulaması getirilmektedir. Bu kapsamda kanuna veya bireysel yahut toplu iş sözleşmesine dayanan işçi alacakları ile işe iade talebiyle açılacak davalarda, dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurma zorunluluğu kabul edilmektedir.

Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir. İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hakkında arabulucuya başvurma dava şartı olarak kabul edilmemektedir.

Güzel'e göre⁶⁵, zorunlu arabuluculuk ile iş mahkemelerinin ve Yargıtay özel dairelerinin, iş uyuşmazlıklarına ilişkin iş yükünün azaltılması amacının güdülmesi isabetli olsa dahi, bu amacın gerçekleştirilmesi yönünde öngörülmesi gereken sistemin, "uzlaştırma" olması daha uygundur. Bireysel iş uyuşmazlıklarının çözümünde, işçi ile işveren temsilcilerinden oluşması gereken ve mahkeme bünyesinde kurulacak olan "Uzlaştırma Kurulu"nun, Avrupa ülkelerindeki örnekleri de dikkate alınarak ülkemizde de oluşturulması ve iş yargısındaki iş yükünün uzlaşma sayesinde hafifletilmesi kuşkusuz isabet taşıyacak bir yöntem olacaktır.

H. Hüküm Bulunmayan Haller

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 15. maddesinde bu kanunda düzenlenmeyen hususlarda genel olarak Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu'na yollama yapılmıştır. Yeni kanunda da bu düzenleme alınmıştır. 7036 sayılı İş Mahkemele-

ri Kanunu m. 9'da hüküm bulunmayan hallerde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun uygulanacağını düzenlemektedir.

Maddeyle, uygulamada herhangi bir tereddüte meydan vermemek amacıyla bu Kanun'da hüküm bulunmayan haller bakımından 6100 sayılı Kanun'a genel bir atıf yapılmaktadır.

İMK'nin ruhuyla ve gerekleriyle çatışmaması koşuluyla anılan kanunda düzenlenmeyen konularda HMK hükümleri uygulanacaktır. Bunun dışında 7036 sayılı İMK ile düzenlenen hususlarda HMK kurallarına başvurulamayacağı gibi, özel düzenleme olmayan konularda da HMK, iş yargılaması esaslarına göre değerlendirilecektir⁶⁶. Yargıtay'ın kararına göre, dava dilekçesinde faiz talebinde bulunmadığı gibi yargılama sırasında da faiz istemi ortaya konmadığında faize karar verilemez.⁶⁷

KAYNAKÇA

Alpagut, Gülsevil. "İş Mahkemeleri Kanunu Tasarı Taslağı ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağının Değerlendirilmesi", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Derneği 40. Yıl Uluslararası Toplantısı, İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağının Değerlendirilmesi, 2016.

Baskan, Ş.Esra. "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerinin İş Davalarındaki Yargılama Usulüne Etkisi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:4, Sayı:12, Ocak 2013.

Bozkurt, H.Argun. "İş Mahkemeleri ve Yargılama Yöntemi", Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı:2010/2.

Günay, Cevdet İlhan. İş Mahkemeleri Kanunu Şerhi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000. (İş Mahke-

66 Günay, İş Mahkemeleri, s.26.

67 "Davacı, hizmet sözleşmesinin davalı işveren tarafından haksız olarak bozulduğunu sürerek ihbar, kıdem ve izin ücreti talep etmiştir. Ne var ki dava dilekçesinde bu alacaklar için faiz talebinde bulunmadığı gibi yargılama sırasında da faiz istemi ortaya konmamıştır. Buna rağmen mahkemece hükmedilen işçilik hakları ve tazminat için faiz yürütülmesi HUMK.nun 74 üncü maddesine aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.", Y9HD, 08.07.1997, E.1997/10330, K.1997/13998.

65 Güzel, s.1133.

meleri)

Günay, Cevdet İlhan. İş Hukuku - Yeni İş Yasaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003. (İş Yasaları)

Güzel, Ali. “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkında Bazı Aykırı Düşünceler!...”, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2016/3.

Kar, Bektaş. “İş Yargılamasına Hakim Olan İlkelere”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 15, Özel S.2013, ss.869-882.

Kuru, Baki, Ramazan Arslan ve E. Yılmaz. Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 22. Bası, Ankara, 2011.

Oğuz, Özgür, Özge Doğan. “Türk İş Mahkemelerinde Yargılama Usulü”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2016 (127).

Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes. Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin

Yayınları, Ankara, 2015.

Sur, Melda. İş Hukuku Toplu İlişkiler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.

Süzek, Sarper. İş Hukuku, Ankara, 2016.

Uğur, Aynaz. “İş Mahkemeleri Kanunu’nun Temel Özellikleri ve HMK Karşısındaki Durumu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2014, ss.

Yılmaz, Ejder. “İş Mahkemeleri Kanununun Değiştirilmesi İhtiyacı”, Sicil İş Hukuku Dergisi, Aralık 2007/8.

Yılmaz, Halil. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile İş Yargılamasında Ne Değişti?”, Sicil İş Hukuku Dergisi, Aralık 2011, ss.189-206.

Mevzuat.gov.tr

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

Yargıtay.gov.tr

ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU

Av. Emin Eren¹ – Av. H. Ozan Orpak²

Bireysel başvuru, temel hak ve özgürlükleri kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edilen bireylerin diğer başvuru yollarını tükettikten sonra başvurdukları istisnai ve ikincil nitelikte bir hak arama yolu olarak tanımlanabilir. 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halkoylaması ile 1982 Anayasası'nın yargıya ilişkin hükümlerinde önemli değişiklikler içeren 5982 sayılı Kanun kabul edilmiştir. Bu değişiklikler içinde en dikkat çekenlerden biri de 1960'lı yıllardan beri ülkemizde tartışılan bireysel başvuru hakkının yeni bir hak arama yolu olarak hukuk düzenimize girmesidir. Bundan böyle kişiler, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) kapsamındaki birinin ihlal edilmesi durumunda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapabilirler. 2. Bireysel başvurunun temel nitelikleri nelerdir?

Bireysel başvuru yolunun temel niteliklerinin şu şekilde sıralanması mümkündür:

a. Bireysel başvuru, Anayasa'da belirtilen hakları ihlal edilenlere tanınan özel bir hak arama yolu olup diğer hak arama yollarına göre yöntemi ve sonuçları itibarıyla farklı yönleri bulunmaktadır.

b. Bireysel başvurunun varlık nedeni, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesini önlemek; ihlal gerçekleşmişse ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmaktır.

c. Bireysel başvuru kural olarak kamu gücü işlemlerine karşı yapılır. Dolayısıyla bireysel başvuruda kamu gücü karşısında korumasız durumdaki bire-

yin haklarının garanti altına alınması temel amaçtır.

ç. Bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. İnsan hakları ihlallerinin önlenmesi, öncelikle tüm idare ve yargı mercilerinin görevidir. Zira idare ve yargı mercileri bireysel hak ihlallerinin önlenmesinde daha etkin konumdadırlar. Bu nedenle söz konusu şikâyetlerin Anayasa Mahkemesine intikal ettirilmesinden önce ilgili mercilerin bu ihlalleri gidermeleri beklenir.

d. Bireysel başvuru, ek bir istinaf ya da temyiz yolu da değildir. Kanun yolunda ortaya çıkan her türlü hukuka aykırılığın giderilmesi değil, ancak Anayasa'da işaret edilen haklardan birinin ihlali iddiası, bireysel başvuruya konu olabilmektedir.

Ülkemizde bireysel başvuru kurumuna neden ihtiyaç duyulmuştur? Bireysel başvuru kurumunun kabul edilmesindeki en önemli amaç, temel hak ihlallerinin iç hukukta ortadan kaldırılması ve buna bağlı olarak ülkemiz aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) yapılan başvuruların sayısının azaltılmasıdır. Ülkemiz AİHS'ye 1954 yılında taraf olmuş, AİHM'e bireysel başvuru yolunu 1987'de AİHM'in zorunlu yargılama yetkisini ise 1990'da kabul etmiştir. AİHM önünde ülkemiz aleyhine açılmış 2011 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 20 bin civarında dava derdest bulunmaktadır. Bu başvuruların büyük bir kısmı yargının işleyişiyle ilgilidir. 11 Avrupa Konseyine üye diğer ülkelerin istatistiklerine bakıldığında, iç hukukta etkin bireysel başvuru yolu bulunan ülkeler aleyhine açılmış AİHM önünde çok az sayıda dava olduğu görülmektedir. Yine AİHM tarafından bu ülkeler aleyhine verilen ihlal kararları az sayıdadır (Almanya ve İspanya örnekleri). Avrupa Konseyinin çeşitli organları da Sözleşme'nin iç hukukta uygulanmasını sağlamaya yönelik mekanizmaları

1 Avukat, Denizli Barosu.

2 Avukat, Denizli Barosu.

kurmaları yönünde taraf devletlere yükümlülüklerini hatırlatmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 2004(6) sayılı Tavsiye Kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki dava yükünün azaltılabilmesi için bireysel başvuru yönteminin iç hukukta tanınmasının gerekliliğine değinilmiştir. Bu kapsamda 19 Şubat 2010 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen Interlaken Deklarasyonu ile taraf devletler iç hukuklarında Sözleşme'yi uygulayıcı ve temel hak ihlallerini etkin bir şekilde ortadan kaldıracak mekanizmaları en kısa sürede kurma taahhüdünde bulunmuşlardır. Öte yandan Venedik Komisyonunun 85. Genel Kurul toplantısında kabul edilen Anayasa Yargısına Bireysel Erişime İlişkin Rapor'un 82. paragrafında bu etkili mekanizmalardan en önemlisinin anayasa mahkemelerine bireysel başvuru hakkının tanınması olduğu vurgulanmaktadır. Ülkemizde Anayasa Mahkemesi tarafından 2004 yılında hazırlanan ve bireysel başvuruyu da içeren anayasa değişikliği önerisi, Venedik Komisyonu tarafından 29.06.2004 tarihli ve 296/2004 sayılı görüş ile olumlu bulunmuştur. Ayrıca Venedik Komisyonu 18 Ekim 2011 tarihli ve 612/2011 sayılı görüşü ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'u değerlendirmiş ve bireysel başvuru ile ilgili düzenlemelerin diğer Avrupa ülkelerinde zaten bilinen örnekleri takip ettiğini ve Avrupa standartlarına uygun olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla Avrupa Konseyi kurumları açısından esas olan taraf devletlerin iç hukuklarında insan hakları ihlallerini giderici mekanizmaları oluşturmalarıdır. Anayasa Mahkemesine tanınan bireysel başvuru, kuşkusuz bu mekanizmalardan en önemlisidir. 12 Ayrıca bireysel başvuru, ülkemizde insan haklarının etkin bir şekilde korunması suretiyle hukuk ve demokrasi standartlarının yükseltilmesine imkân sağlayacaktır.

Bireysel başvuruya ilgili hukuki düzenlemeler nerelerde bulunmaktadır? Bireysel başvuru 12 Eylül 2010 tarihinde düzenlenen referandumla kabul edilen 5982 sayılı Kanun'un 1982 Anayasası'nın 148. ve 149. maddelerinde yaptığı değişiklikler ve Anayasa'nın Geçici 18. maddesi hükümleri ile hukuk sistemimize girmiştir. 30.3.2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un özellikle 45 ilâ 51. maddeleri bu Anayasa hükümlerini daha somut hâle getiren düzenlemelere yer vermektedir. 12/7/2012 tarihli ve 28351 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü de bi-

reysel başvurunun işleyişi konusunda oldukça ayrıntılı hükümler içermektedir.

Bireysel başvuruya konu edilebilecek temel haklar nelerdir?

Bireysel başvuru, Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu Protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlalden dolayı mağdur olduğunu iddia eden kişiler tarafından yapılabilir. Örneğin yaşama hakkı, işkence ve eziyet yasağı, zorla çalıştırma yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği, hak arama hürriyeti, suç ve cezaların kanuniliği, özel hayata, aile hayatına, konut ve haberleşmeye saygı, düşünce, din ve vicdan hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, toplantı ve örgütlenme hürriyeti, mülkiyet hakkı, serbest 13 seçim hakkı, temel hak ve hürriyetlerin korunması, eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi, eşitlik ve etkili başvuru hakkı bu kapsamda sayılabilecek haklardandır.

Hangi tür kamu gücü işlemleri aleyhine bireysel başvuru yapılabilir?

Bireysel başvuru ihlale neden olduğu ileri sürülen kamu gücü işlemleri aleyhine yapılabilir. Bireysel başvuru konusu kamu gücü davranışı bir eylem ya da işlem şeklinde olumlu bir davranış olabileceği gibi, yapılması gereken bir işlem ya da eylemin yapılmaması biçiminde olumsuz bir davranış da olabilecektir. Kamu gücünün ihmali nitelikteki işlemlerinin bireysel başvuruya konu edilebilmesi, ancak kamu organlarının bir işlemde bulunma zorunluluğunun olduğu hâllerde mümkün olabilecektir. Öte yandan bireysel başvuruya konu olabilecek olan işlemler, bireyler bakımından bağlayıcı ve emredici kamu gücü işlemleridir. Başvuru konusu olabilecek işlemin bireyin temel anayasal hakkını ihlal etmesi gerekeceğinden, bağlayıcı nitelikte olmayan işlemler (örn. genel direktifler, kurum içi görüş bildirimleri, bilirkişi raporları, öneri ya da tavsiyeler vs.) bireysel başvuru konusu edilemez.

Genel düzenleyici işlemler aleyhine bireysel başvuru yapılabilir mi?

Yasama işlemleri (kanun, içtüzük vb.) ile idarenin düzenleyici işlemleri (tüzük, yönetmelik vb.) doğrudan bireysel başvuruya konu edilemez. Ancak bu durum, yasama işlemi ya da düzenleyici işlemin kişiye uygulanması ve bunun da bir hak ihlaline yol açması hâlinde söz konusu uygulama işlemi aleyhine bireysel başvuru yapılmasına en-

gel oluşturmamaktadır. 14 9. Genel işlemler hariçinde hangi işlemler bireysel başvuru kapsamı dışında bırakılmıştır? Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler aleyhine hiçbir şekilde bireysel başvuru yapılamaz. Bu açıdan Anayasa Mahkemesinin yaptığı denetimin türü önemli değildir. Anayasa Mahkemesinin kararı, ister Yüce Divan sıfatıyla hareket ederken isterse siyasi partilerin anayasallık veya malî denetimi çerçevesinde verilsin, bireysel başvuruya konu yapılması mümkün değildir. Öte yandan Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler, Yüksek Askeri Şuranın terfii işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma işlemleri, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararları gibi Anayasa'nın açıkca yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesi önüne getirilmesi imkânı olmayan işlemlerdir.

Herkes bireysel başvuru yapabilir mi?

Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'a göre, kamu gücünün bir işlemi nedeniyle "Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin" ihlal edildiğini iddia eden "herkes" bireysel başvuru hakkına sahiptir. Ancak "herkes" ifadesinin bireysel başvurunun niteliğinden kaynaklanan bazı sınırları vardır ve Kanun bu konuya

açıklık getiren bir düzenleme yapmıştır.

Yabancı ülke vatandaşlarına da bu hak tanınmış mıdır?

Yabancılar için başvuru hakkı sadece yabancılarla tanınan haklarla sınırlı olarak kabul edilmiştir: "Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz". Bu nedenle salt Türk vatandaşlarının sahip olduğu seçme ve seçilme hakkı gibi konularda yabancıların yaptığı başvurular reddedilir. Bununla birlikte yabancılar, örneğin yaşama hakkı ya da işkence ve eziyet yasağının kamu gücünün işlemleri nedeniyle ihlal edildiğini 15 iddia ederek Anayasa Mahkemesine başvurabilirler. Öte yandan yabancılarla sınırlı biçimde tanınmış haklar bakımından ise (toplantı ve gösteri yürüyüşü, yerleşme ve seyahat özgürlüğü vb.) ancak hukukun kendilerine tanıdığı sınırlar çerçevesinde bireysel başvuruda bulunulabilmesi mümkündür.

Tüzel kişiler bireysel başvuru yapabilir mi?

Özel hukuk tüzel kişileri örgütlenme hürriyeti veya hak arama hürriyeti bağlamında sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir. Bunların kendi üyelerinin haklarını savunmak amacıyla başvuruda bulunmaları kabul edilmemiştir. Kamu gücünün sağladığı ayrıcalık ve yükümlülükleri kullanan kamu tüzel kişilerine ise bireysel başvuru hakkı tanınmamıştır.

KARŞI TARAF VEKÂLET ÜCRETİNDE KDV SORUNU

Av. Serhat Pişkin¹

GİRİŞ

Avukatlar, Avukatlık Kanunu² m.2/2 uyarınca hukukî bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder. Hatta bu amaç doğrultusunda, kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakları düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara özgülenmiştir.

Avukatlar belirtilen bu iş ve hizmetleri yerine getirirken ücrete hak kazanırlar ve bu ücret her yıl Türkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirtilen rakamdan aşağı olamaz.

Avukatlar, ya mesleği şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanarak ve bir işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında bedel karşılığı kendi nam ve hesabına faaliyet göstererek ya da bir işverene tabi ve belirli bir iş-yerine bağlı olarak hizmet karşılığı para ve/veya para ile temsil edilebilen menfaatler elde ederek ifa eder. Elde edilen gelir birinci durumda serbest meslek kazancı, ikinci durumda ücret geliri olarak kabul edilir ve vergileme buna göre yapılır³.

1 Avukat, Denizli Barosu

2 1136 sayılı Avukatlık Kanunu 07.04.1969 Tarihli 13168 Sayılı Resmi Gazete.

3 BİYAN, Özgür; "Avukatlar Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2016, S. 166, s. 247-258), s. 248. İş bu çalışmada, yalnızca kendi nam ve hesabına çalışan avukatlar açısından incelemede bulunacağız.

Avukatların gelir kaynağının çoğunluğunu vekâlet ücreti oluşturur⁴. Vekâlet ücreti dava ve icra vekâlet ücreti olarak iki ana gruba ayrılabilir. Avukatlık Kanunu'nda da, iki şekilde dava/icra vekâlet ücreti düzenlenmiştir: bunlardan biri sözleşmeye bağlı olarak iş sahibinden alınan vekâlet ücreti, diğer ise dava sonucunda hükmolunan kararlar ve/ya da icra takibine girişilmesiyle tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenen vekâlet ücretidir⁵.

Kanundan ve mahkeme kararından kaynaklanan "karşı taraf vekâlet ücreti" Avukatlık Kanunu m. 164/son uyarınca, avukata ait olup, bu hususta – en azından uygulamada - bir tartışma bulunmamaktadır.

Avukatlık faaliyetinin bir hizmet niteliğinde olması ve ekonomik bir değer taşınması nedeniyle çeşitli vergilerle bağlantı içinde olması da kaçınılmazdır. Mesleki faaliyet sonucu elde edilen gelirin vergi kanunları karşısındaki durumunun tespiti vergi hukukunun konusuna girmektedir⁶.

Avukatlar, gelir elde ettiklerinden, Vergi mevzuatı karşısında mükellef konumunda olup, defter tutmak ve serbest meslek makbuzu düzenlemekle yükümlüdür. İşte bu noktada çoğu zaman gerek Gelir Vergisi Kanunu gerekse Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamındaki vergiyi doğuran olay bakımından farklılıklar aynı gelire farklı uygulamaların yapılmasına neden olmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından öne sürülen görüş ve tebliğlerde de durum netliğe kavuş(a)mamıştır.

4 Burada belirtilen vekâlet ücretiyle, yalnızca dava ve icra takibindeki temsil sebebiyle hak kazanılan ücret kastedilmiştir.

5 Karşı tarafa yüklenen vekâlet ücretine "yasal vekâlet ücreti" de denilmektedir.

6 ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 279

Bilhassa, avukatların elde ettikleri karşı vekâlet ücretinin KDV'ye tabi olup olmadığı hususu tartışmalı konulardan biridir.

Bu çalışmanın konusunu da, farklı uygulamalar/düzenlemeler karşısında avukatların, davayı kaybeden taraftan ve/ya da icra takibinde borçludan aldığı bedelin, yani karşı vekâlet ücretinin, KDV karşısındaki durumu ve hukukî mahiyeti oluşturmaktadır.

Bu kapsamda konunun netliğe kavuşması, vergiyi doğuran olayın net bir şekilde belirlenebilmesi ve çözüm önerileri sunulabilmesi adına karşı taraf vekâlet ücretinin hukukî analizi ve mahiyetinin anlaşılmasının önemi yadsınamaz. Bu nedenle, çalışmada; öncelikle karşı taraf vekâlet ücretinin hukukî analizi/mahiyeti, ardından da Katma Değer Vergisi karşısındaki durumu hakkında açıklama yapılacak ve sonuç olarak da çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

I. KARŞI VEKÂLET ÜCRETİNİN HUKUKİ MAHİYETİ

Karşı vekâlet ücretinin KDV karşısındaki durumunu belirlemek için öncelikle niteliğinin belirlenmesi önemlidir. Zira bu nitelendirme özel hukuk bakımından vergiyi doğuran olayın varlığının değerlendirilmesi açısından önem arz eder⁷.

Avukatlık, hizmet yapısı itibarıyla, “vekâlet” ilişkisi içerisinde ve bir sözleşmeye dayanmaktadır. Avukatlık ücreti, Avukatlık Kanunu'nun çizdiği sınırlar içerisinde, müvekkil ile avukat arasında serbestçe kararlaştırılır. Vergi Kanunları açısından da elde edilen söz konusu kazanç, serbest meslek kazancı veya ücret olarak vergilendirilmektedir⁸.

Bunun yanında, Avukatlık Kanunu m. 166 hükmüyle Kanun Koyucu, yargılama giderlerinden olan vekâlet ücretinin –“karşı taraf vekâlet ücretinin” - avukatlara ait olduğunu açıkça belirtmiştir. Bu durum Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne götürülmüşse de, Anayasa Mahkemesi düzenlemede Anayasa'ya aykırılık olma-

dığına karar vermiştir⁹.

Belirtmeliyiz ki; müvekkil ile avukat arasında bir sözleşme kapsamında kararlaştırılan ve müvekkil tarafından karşılanan avukatlık ücreti (serbest meslek faaliyeti/serbest meslek kazancı) ile mahkemelerce haksız çıkan taraf aleyhine hükmolunan “karşı taraf vekâlet ücreti” farklı hukukî niteliğe sahiptir. İşte bu farklılık, karşı vekâlet ücretinin, avukatın müvekkilinden aldığı vekâlet ücretinden farklı vergisel işleme tabi olmasının temel sebebi- ni oluşturmaktadır.

Avukat ile müvekkili arasında kararlaştırılan avukatlık ücreti, yargılama gideri olarak davayı kaybeden tarafa yüklenen vekâlet ücretine etki etmemektedir. Diğer bir deyişle müvekkil ile avukat arasında kararlaştırılan vekâlet ücretinin, karşı taraf vekâlet ücretinin belirlenmesinde herhangi bir belirleyiciliği ya da bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Karşı vekâlet ücreti, vekil ile müvekkil arasında kararlaştırılan vekâlet ücreti olmadığı gibi bunun hiçbir unsurunu taşımaz, sözleşmeden de doğmaz. Karşı taraf vekâlet ücretinin borçlusu davada haksız çıkan taraf veya icra takibinde borçlu olup, bahsedilen ücret bir hizmet karşılığında da alınmaz.

Mahkemelerce haklı çıkan taraf lehine hükmolunan vekâlet ücreti, Türkiye Barolar Birliği'nce hazırlanarak Avukatlık Kanunu'nun 168. maddesi ile belirlenen usulle yürürlüğe konulan, hüküm tarihinde geçerli durumdaki Avukatlık Ücret Tarifesine göre belirlenmektedir. Söz konusu ücret Avukatlık Ücret Tarifesi'nde yazılı ücretten az olamayacak ve bu ücretin üç katını aşamayacaktır. Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesi emredici bir düzenleme olduğuna göre karşı taraf vekâlet ücretinin avukata ait bir kalem olduğunda ihtilaf bulunmamaktadır. Bu maddeye aykırı bir şekilde avukatın karşı taraftan alacağı vekâlet ücretinin bir kısmını veya tamamını iş sahibine bırakmasını öngören sözleşmeler de kanuna aykırıdır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁰'nun 323. maddesi ve devamında, davadan haksız çıkan tarafa yükletilecek mahkeme masraflarının nelerden ibaret olduğu sınırlı olarak sayılmıştır. Maddenin 1. fıkrasının 3 bendinde de belirtildiği üzere “vekilin takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olu-

7 ASLAN, Memduh; “Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 278.

8 DOĞRUSÖZ, A. Bumin; “Davada Haksız Çıkan Taraftan Sağlanan Avukatlık Gelirlerinin Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu”, (Yaklaşım Dergisi, Yıl: 2003 Haziran, S. 123, s. 40); ŞENYÜZ, Eda; “Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 139-141.

9 Anayasa Mahkemesi'nin 10.04.2019 T, 2017/154 E, 2019/18 K sayılı kararı <https://d.barobirlik.org.tr/2019/20190516-16.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.10.2019)

10 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 04.02.2011 Tarihli 27836 Sayılı Resmi Gazete

nacak vekâlet ücreti” yargılama gideridir. Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kurulu’nun bir kararında¹¹ da, karşı taraf vekâlet ücretinin, özellikle ödeme yapacak olan karşı taraf için, davadan haksız çıkma nedeniyle üstlenilen yargılama gideri olduğu hususu vurgulanmıştır. Bu minvalde mahkemece hükümlenen vekâlet ücreti, özellikle ödeme yapan açısından, davadan haksız çıkma nedeniyle üstlenilen yargılama gideri niteliğindedir. Bu giderlerin dökümü ve toplamı, hükmü tesis eden mahkeme tarafından belirlenmektedir. Hükmün tebliği ve/ya da kesinleşmesini müteakip ödemenin, asıl borçla birlikte veya ayrı olarak yapılmasının yahut mahkeme kararı uyarınca haricen veya cebri takip sonucu icra idaresi yoluyla yapılmasının, ödemenin niteliği açısından bir önemi bulunmamaktadır¹².

Bunun yanında, avukatın temsil ettiği müvekkili, kendiliğinden hakkını teslim etmeyen kişiye karşı devletin desteğini isterken, zorunlu bir gider ile karşı karşıya kalmaktadır. Diğer taraftan gerçekte talep edebileceği bir hakkı olmadığı halde avukatın temsil ettiği kişiye dava açarak yargılama gideri yapılmasına da neden olunabilmektedir. Borçlar Kanunu¹³ kapsamında meseleye bakıldığında Kanun’un 49. maddesi uyarınca kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Bu minvalde, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen diğer bir ifade ile haksız çıkan tarafa yüklenmesi, diğer tarafın yaptığı giderlerin giderimi diğer bir ifade ile tazmini olarak, yani hukukî niteliği açısından bir tür tazminat olarak da ifade edilebilir¹⁴.

Tüm bu açıklamalar ışığında, davada haksız çıkan tarafın ödeyecek olduğu karşı vekâlet ücretinin

mahkeme masrafı veya kanunî ibare ile yargılama gideri niteliğinde olduğu açık olup, karşı taraf için bunun bir serbest meslek ödemesi olarak kabulü mümkün değildir. Zira karşı taraf yapılan/yapılacak olan bu ödeme için ödemeyi alan/alacak olan avukattan herhangi bir hizmet almamıştır.

Ancak diğer taraftan avukat için alınan/alınacak olan karşı taraf vekâlet ücreti Gelir Vergisi Kanunu¹⁵’na göre bir gelir olup, bir tür serbest meslek kazancı kabul edilmektedir¹⁶. Ezcümle, Avukatların gerek vekâlet sözleşmesine dayalı olarak müvekkilinden elde ettiği gelir, gerekse mahkeme kararıyla karşı taraftan elde ettiği gelir, gelir vergisi bakımından serbest meslek kazancıdır.

II. KARŞI TARAF VEKÂLET ÜCRETİNİN KDV KARŞISINDA DURUMU

A. Genel Olarak

KDV kişilerin mal ve hizmetlere yönelik harcamaları üzerinden alınan dolaylı ve adını verginin matrah yapısından alan bir vergidir¹⁷.

Avukatın gerek vekâlet sözleşmesine dayalı olarak müvekkilinden almış olduğu vekâlet ücreti gerekse mahkeme kararıyla karşı taraftan aldığı vekâlet ücreti Gelir Vergisi Kanunu’na göre serbest meslek kazancıdır ve Gelir Vergisi’nin konusunu oluşturur. Ancak KDV açısından ise vekâlet ücretlerinde ücreti ödeyen kişi ya da daha anlaşılır bir ifade ile vekalet ücretinin kaynağı yönünden bir ayırım yapılarak sonuca ulaşılması zorunludur.

Katma Değer Vergisi Kanunu¹⁸’nun Verginin Konusunu Teşkil Eden İşlemler başlıklı 1. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendi uyarınca, Türkiye’de yapılan ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler Katma Değer Vergisi’ne tabidir.

Avukatın, vekâlet ilişkisi içerisinde ve bir sözleşmeye dayanarak sunmuş olduğu avukatlık hizmeti

11 Yargıtay İçtihatı Birleştirme Kurulu’nun 29.05.1957 T, 1957/4 E, 1957/16 K sayılı kararı 04.09.1957 Tarihli 9697 sayılı Resmi Gazete.

12 BİYAN, Özgür; “Avukatlar Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2016, S. 166, s. 247-258), s. 252.

13 6098 sayılı Borçlar Kanunu 04.02.2011 Tarihli 27836 Sayılı Resmi Gazete

14 ASLAN, Memduh; “Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 278, dipnot 5; ÇELİKOĞLU, Cengiz Topel; “Karşı Tarafa Tahmil Edilen Avukatlık Ücretinin Hukukî Niteliği”, (Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan Cilt 16 Özel Sayı, Yıl 2014, s. 1093-1139), s. 1132. Karşı vekâlet ücretinin tazminat niteliğinde olduğu yönündeki görüş için ayrıca bakınız ŞENYÜZ, Eda; “Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 151.

15 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu 06.01.1961 Tarihli 10700 Sayılı Resmi Gazete

16 KIZILOĞLU, Şükrü; KDV Kanunu ve Uygulaması, Yaklaşım Yayınları, C.1, s.168; İMDAT, Türkay; “Avukatlık Vekâlet Ücretinin Vergilendirilmesi”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2012, S. 101, s. 317-332), s. 318; BİYAN, Özgür; “Avukatlar Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2016, S. 166, s. 247-258), s. 253.

17 İMDAT, Türkay; “Avukatlık Vekâlet Ücretinin Vergilendirilmesi”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2012, S. 101, s. 317-332), s. 321.

18 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu 02.11.1984 Tarihli 18563 Sayılı Resmi Gazete.

sebebiyle müvekkilinden almış ve/ya da alacak olduğu vekâlet ücretinin KDV'nin konusunu oluşturacağı yönünden hiçbir tartışma bulunmamaktadır. Bu durumda kanunî mükellef olan avukat iktisadî mükellef olan müvekkiline yönelik hesapladığı KDV'yi aynı vergilendirme dönemindeki indirilecek KDV'lerinden düşerek kalanı beyan ederek tarh edilen vergi miktarını vergi dairesine ödemek durumundadır.

Sorun mahkeme tarafından hükmedilen veya icra takibindeki karşı taraf vekâlet ücretinin KDV'nin konusunu oluşturup oluşturmadığı noktasında toplanmaktadır.

Karşı taraf vekâlet ücretinde KDV sorunu, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile başlamış, Gelir İdaresi Başkanlıkları da uygulamalarıyla olayı pratik bir sorun haline getirmiştir¹⁹; ancak görünürde yasal bir düzenleme olmadığından dolayı da konu yıllardır gündemde kalmaktadır²⁰.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğ(leri) ile avukatlar aleyhine yapılan uygulamalar genel uygulama halini almıştır.

1. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından KDV'ye Tabi Olup Olmadığı

Yargı ya da icra kanalıyla yapılan ödemelerde avukata ödeme yapılırken karşı taraf bunu "yargılama/icra" gideri olarak ödenmiş olmaktadır. Dolayısıyla her ne kadar vekâlet ücreti olarak adlandırılrsa da ödeyen kişi açısından bu yargı mercilerinin zorunlu olarak hükmettiği muhakeme masrafıdır²¹.

Özel hukuktaki olgulara vergisel sonuçlar bağlayan hukukî veya maddî sonuç vergiyi doğuran olaydır. Vergiyi doğuran olay vergilendirme sürecinin ön şartı olup sürecin başlangıcını oluşturur²². Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre, bir gelirin KDV'ye tabii olabilmesi için, mal satımı

ve/ya da hizmet sunumu olması gerekmektedir²³. Yani KDV açısından vergiyi doğuran olay mal satımı ve/ya da hizmet sunumudur²⁴. Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamında hizmet sunumundan bahsedebilmek için "doğrudan bağlantılı koşulu"nun gerçekleşmesi şarttır. Diğer bir söyleyişle, işin doğrudan doğruya ve münhasıran muhatap için yapılmış olması şarttır²⁵. Oysa karşı tarafın avukattan doğrudan hizmet alması söz konusu değildir. Bu nedenle kanaatimizce Katma Değer Vergisi Kanunu uyarınca karşı taraf vekâlet ücreti KDV'ye tabi değildir.

Karşı taraf vekâlet ücreti hususu, açıklamalardan anlaşıldığı üzere, "nevi şahsına münhasır" bir özelliğe sahiptir. Karşı taraf avukatına yapılan ödeme bir hizmet karşılığında değildir. Dolayısıyla KDV açısından da hizmet ifası olayı gerçekleşmediğinden, karşı tarafa ödenen bedellerin KDV'ne tabi tutulması söz konusu olamayacaktır. Ortada ne bir kimseye verilen hizmet ne de bir kimsenin söz konusu ödeme karşılığı sağladığı fayda bulunmaktadır. Serbest meslek makbuzunun "karşı taraf vekâlet ücreti" adı altında, mahkeme esas/sayı numarası yazılması vb. ibareler konularak tahsil edilmesi ve beyan yoluyla gelir vergisi matrahına ilave edilmesi mevzuatımız bakımından daha uygun görülmektedir²⁶.

19 "Özellikle kamu tarafından ödenecek karşı vekâlet ücretlerinin ödenmesinde yasal olmayan de facto bir durum yaratılarak Katma Değer Vergili makbuz kesmeden serbest çalışan avukatlara ücret ödemesi yapılamaz hale gelmiştir." ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 281.

20 ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 276, 281.

21 BİYAN, Özgür; "Avukatlar Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2016, S. 166, s. 247-258), s. 255..

22 YILMAZ, Güneş; Katma Değer Vergisinde Vergiyi Doğuran Olay Olarak Teslim, (Adalet Yayınevi), Ankara, 2012, s. 12

23 "KDV'nin doğması için, hizmetin sunulması şeklindeki genel kural dışında, KDVK m. 10/b'de hizmet sunulmadan bedelinin tahsili ve bu amaçla belge düzenlemesini esas alan istisnai bir hüküm getirilmiştir. Hizmet sunulmamış olsa bile serbest meslek makbuzu vb. verilmesi halinde bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere KDV bakımından vergiyi doğuran olay meydana gelmiş kabul edilir." ŞENYÜZ, Eda; "Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 142. "Bunun istisnası GVK m.67/4'deki "vergi resim, harç keşif, şahitlik, bilirkişilik ve ekspertiz gibi hususlara harcanmak üzere müşteriden alınan ve tamamen bu hususlara sarf edilen para ve ayınlar kazanç sayılmaz." hükmüyle getirilmiştir. Maddede belirtilen gider karşılıkları bir hizmet değil hizmetin müvekkile ait masrafı olması nedeniyle KDV'ye tabi tutulmayacaktır." ŞENYÜZ, Eda; "Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 142. dipnot 26.

24 ŞENYÜZ, Eda; "Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 142.

25 SOYDAN YALTI, Billur; Hizmet İşlemlerinde Katma Değer Vergisi, 1998, İstanbul, s.122-123. Bakınız Danıştay 9. Dairesi'nin 1992/2549 E, 1993/592 K sayılı kararı (Sinerji Mevzuat Programı)

26 BİYAN, Özgür; "Avukatlar Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin

Ancak Kanun'un açık düzenlemesi karşısında, karşı taraf vekâlet ücreti konusunda birbiriyle farklı uygulamalar yapılmıştır ve yapılmaktadır.

2. KDV Genel Uygulama Tebliği Açısından KDV'ye Tabi Olup Olmadığı

Mahkemelerce hükmolunan ya da icra dairelerince karşı taraf vekâlet ücreti olarak yapılan ödemelerin nasıl tevsik edileceği, stopaja tabi tutulup tutulmayacağı ve kimin tarafından stopaj yapılacağı, makbuzların kimin adına düzenleneceği, KDV hesaplanıp hesaplanmayacağı sorularının cevabını vermek ve uygulamada yaşanan tereddütlü/birbiriyle farklı durumları çözmek için Maliye Bakanlığı tarafından çeşitli tebliğler yürürlüğe konulmuştur. Yürürlüğe konulan bu tebliğlerden KDV Genel Uygulama Tebliği ile hem belge düzenine hem de KDV hesaplanmasına ilişkin görüş bildirilmiştir.

Bahsedilen Tebliğ'in "I-Mükellefiyetler" başlıklı kısmının "B- Verginin Konusu ile İlgili Çeşitli Hususlar" başlıklı bölümünün "4-Avukatlık Ücretleri" başlıklı bendi ile serbest çalışan avukatlar hedef alınarak, bu avukatların mahkemelerden aldıkları karşı taraf vekâlet ücretinin serbest meslek kazancı kapsamında vergiye tabi olacağı, aldıkları bu bedeller için davayı kazanan adına serbest meslek makbuzu düzenleneceği, makbuzdaki tutar üzerinden de KDV hesaplanacağı ifade edilmiştir.

2003 yılı Avukatlık asgari ücret tarifesinde"....Katma Değer Vergisi ayrıca ilave edilir" şeklinde yer alan ifade²⁷ ile başlayan ve yıllardır karşı vekâlet ücret hakları üzerinden yersiz vergi ödenmesine sebep olan yanlış uygulama, Genel Uygulama Tebliği ile bu sefer Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır²⁸.

KDV'nin konusunu belirleyen Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1/1. Maddesi hükmü karşısında Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği ile getirilen düzenlemenin doğru/hukuka uygun olduğu söylenemez. Düzenleme açıkça Katma

Değer Vergisi Kanunu'na aykırıdır. Kaldı ki söz konusu tebliğin ilgili bölümünde yukarıda değinildiği üzere, "Mahkemelerce hükmolunan avukatlık ücretlerinin davayı kazananlara ödenmesi KDV'nin konusuna girmez. Ancak bu paralardan sözleşmeleri gereği ücret karşılığı çalışanlar dışında kalan avukatlara intikal eden kısım..." şeklindeki açıklama da kanaatimizce çelişkilidir. Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde KDV konusuna girmez şeklindeki açıklama yapıldıktan sonra, serbest meslek erbabı olarak faaliyet gösteren avukatlara karşı taraf vekâlet ücreti için KDV hesaplatmanın karşı taraf vekâlet ücretinin hukukî niteliği karşısında izah edilir bir yanı bulunmadığı düşüncesindeyiz.

Bunun yanında Vergi Mevzuatı açısından belirtmek gerekirse; aynı hukukî sebebe dayalı bir olay vergiyi doğuruyor ve ilgilisi hakkında Kanun'da açık bir muafiyet yok ise, bu vergi tüm mükellefler açısından eşit şekilde doğmalıdır. Mesleki faaliyetin yürütümü ve karşı vekâlet ücreti hesaplanması bakımından serbest çalışan avukatlar ile ücretli veya kamuda istihdam edilen avukatlar açısından bir ayırım gözetilmediği gibi bir muafiyet düzenlemesi de yoktur. Esasen karşı vekâlet ücreti uygulaması serbest meslek mensubu olan ve çeşitli harcamaları bulunan ve bütün riski üzerinde taşıyan avukat ile farklı koşullarda çalışan kamu avukatı arasında başka yönden adil olmayan sonuçlara sebebiyet verebilmesinin yanında serbest meslek mensubu olanlar aleyhine yersiz vergi uygulaması ayrıca adaletsizliği artırmaktadır²⁹.

Sonuç olarak mevcut durumda Tebliğ ile Yasa tarafından düzenlenmemiş bir vergi getirilmektedir. Karşı vekâlet ücretinin KDV'ye tabi olup olmadığına ilişkin Katma Değer Vergisi Kanunu'nda ve diğer Kanunlarda özel bir vergilendirme usulüne yer verilmiş değildir. Kanunilik ilkesinin bir gereği olarak vergiden doğan ödev ve yöntem ilişkilerinin de yasayla düzenlenmesi gerekir³⁰. Anayasa'nın 73. maddesinde belirtilen "vergi, resim harç ve benzeri yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." hükmü karşısında KDV'ye

KDV Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2016, S. 166, s. 247-258), s. 257.

27 Bakanız 2003 yılına ilişkin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi 28.11.2002 Tarihli 24950 sayılı Resmi Gazete. Bu konuda daha ayrıntılı açıklamalar ve öneri için bakınız ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 286-289.

28 ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 281

29 ASLAN, Memduh; "Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2014, S. 114, s. 275-292), s. 280.

30 GÜNEŞ, Gülsen; Verginin Yasallığı İlkesi, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2008, 2. Baskı, s.17. Benzer açıklamalar için bakınız ŞENYÜZ, Eda; "Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu", (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 144.

tabi olmadığı açıkça kabul edilen karşı vekâlet ücretleri ile ilgili olarak davayı kazanana serbest meslek makbuzu düzenleneceği ve bu makbuzda alınan tutar üzerinden KDV hesaplanıp ayrıca gösterilmesi şeklindeki tebliğde yer alan ifade kanunilik ilkesine aykırı olduğu açıktır. Hizmet varlığının dolambaçlı yollardan ortaya konulması çabası vergilemede kanunilik ilkesini zedeler. Herhangi bir tereddütlü durum varsa mükellef bakımından tipiklik meydana gelmediği kabul edilerek vergilendirme yoluna gidilmez. Sunulan bir hizmet yoksa ödenen tutar üzerinden KDV’de söz konusu olmayacaktır³¹.

3. Vergi Mahkemelerinin ve Danıştay’ın Konu Hakkındaki Görüşleri

Karşı vekâlet ücretinin KDV’ye tabii olup olmadığı hususunda birbirinden farklı yargı kararları mevcuttur. Karşı vekâlet ücretinin KDV’ye tabi olmadığına ilişkin kararlar daha çok ilk derece yargı yerlerine, tabi olduğuna ilişkin görüşler yüksek mahkemelere ait olduğu gözlemlenmektedir.

Karşı vekâlet ücretinin KDV’ye tabii olmadığına yönelik kararlar daha çok “karşı vekâlet ücretini ödeyene avukatın bir hizmetinin olmaması” gerekçesine dayanmaktadır³².

Karşı vekâlet ücretinin KDV’ye tabii olduğu yönündeki kararlar ise daha çok Yüksek Mahkeme’ye ait olup, bu kararlarında gerekçeleri ve hukukî dayanakları birbirinden farklıdır.

Bazı Yüksek Mahkemeler kararlarının bir kısmını, karşı vekâlet ücretinin avukatlık ücret tarifesine göre belirlendiğinden bahisle KDVK’nun teslim ve hizmet işlemlerinde matrah başlıklı 20/4 maddesinin “Belli tarifeye göre fiyatı tespit edilen işler.....Katma Değer Vergisi dahil edilerek tespit olunur ve vergi müşteriye intikal ettirilmez.” hükmüne dayandırmıştır³³.

Bazı Yüksek Mahkemeler ise, karşı vekâlet ücreti “...1136 sayılı Kanun’un 164’üncü maddesi uyarınca avukata ait olan avukatlık ücreti ise, avukatın müvekkile vermiş olduğu avukatlık hizmetinin bir parçası olup, doğrudan müvekkile verilen hizmet nedeniyle hak kazanılan bir ücrettir. Bu ücreti davayı kaybeden tarafın ödüyor olması, bu hizmetin davayı kazanan tarafa verilen hizmetin karşılığı olması gerçeğini değiştirmez” görüşünü ortaya koymuştur³⁴.

Bazı Yüksek Mahkemeler ise karşı vekâlet ücretinin avukatlık ücret tarifesine göre belirlenmiş olması ile avukatın müvekkiline vermiş olduğu avukatlık hizmetinin bir parçası olma gerekçelerini birlikte dayanmıştır³⁵.

Nihayet belirtmek gerekir ki, yukarıda bahsedilen KDV Uygulama Genel Tebliği’nin “Avukatlık Ücretleri” başlıklı I-B-4. bölümünde yer alan “... Avukatlar aldıkları bu para için davayı kazanana serbest meslek makbuzu düzenler ve makbuzda alınan tutar üzerinden KDV hesaplayıp ayrıca gösterirler. Mahkeme kararında “KDV hariç” şeklinde bir ifadenin yer almaması halinde, vekâlet ücretinin KDV dâhil olduğu kabul edilir ve iç yüzde oranı uygulanmak suretiyle hesaplanan KDV, düzenlenen serbest meslek makbuzunda gösterilir.” şeklindeki kısmının iptali istemiyle açılan dava Danıştay 4. Dairesi’nin 23.05.2017 T, 2014/4695 E, 2017/4767 K sayılı kararıyla reddedilmiş; davacı tarafından karar bozulması talep edilmiş ise de, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu 17.01.2018 T, 2017/680 E, 2018/2 K sayılı kararıyla Danıştay 4. Dairesi’nin 23.05.2017 T, 2014/4695 E, 2017/4767 K sayılı kararını onanmasına karar vermiştir³⁶.

K sayılı kararı; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi’nin 2017/540 E, 2017/1201 K sayılı kararı; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 06.10.2005 T, 2005/1580 E, 2005/2294 K sayılı kararı.

31 ŞENYÜZ, Eda; “Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu”, (Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 2019, S.142, s. 133-180) s. 144.

32 Kayseri Vergi Mahkemesi’nin 28.12.2016 T, 2016/851 E, 2016/1261 sayılı kararı; İstanbul 11. Vergi Mahkemesi’nin 23.12.2015 T, 2015/1343 E, 2015/2592 K sayılı kararı; İstanbul 1. Vergi Mahkemesi’nin 31.12.2015 T, 2015/1679 E, 2015/2838 K sayılı kararı, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 26.11.2012 T, 2012/8746 E, 2012/10619 K sayılı kararı.

33 Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi’nin 15.06.2017 T, 2017/540 E., 2017/1201 K sayılı kararı aynı yöndeki kararlar için bakınız Danıştay 11. D., 2003/2422 E, 2005/5835 K sayılı kararı; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi’nin 2017/2140 E, 2017/3659

34 Danıştay 4. Dairesi’nin 27.02.2009 T, 2007/2465 E, 2009/1048 K sayılı kararı; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi’nin 2016/1192 E, 2016/1845 K sayılı kararı; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. Vergi Dava Dairesi’nin 2016/543 E, 2017/804 K sayılı kararı; Danıştay 9. Dairesi’nin 26.10.2015 T, 2012/7625 E, 2015/11496 K sayılı kararı; Danıştay 4. Dairesi’nin 23.05.2017 T, 2014/3380 E, 2017/4766 K sayılı kararı.

35 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2. Vergi Dava Dairesi’nin 28.12.2016 T, 2012/1192 E, 2016/1845 K sayılı kararı; Danıştay 9. D, 12.12.2011 T, 2008/6340 E, 2011/8393 K sayılı kararı.

36 Karar metni için bakınız <https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=13802&Desc=Avukatlik-C4%B1k-C3%9Ccretine-C4%B0li-C5%9Fkin-Dan-%>

SONUÇ

Bir davada veya icra takibinde avukatın sözleşmeye dayalı olarak müvekkilinden aldığı ücret yanında bir de - davanın kabul edilmesi/icra takibine girilmesi şartıyla- karşı vekâlet ücreti olmak üzere iki ücreti olur. Karşı vekâlet ücreti davada haklı çıkan tarafın davasını vekille takip etmesi durumunda diğer yargılama giderlerinin dışında, taraf lehine hükmedilen bir yargılama gideridir.

Kanundan doğan karşı vekâlet ücreti bir hizmetin ifasına dayanmadığı için Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamında katma değer vergisine tabii değildir. Ancak temel Kanun olan KDVK'nun hükümlerinin somut olay(lar)da uygulanmasından ziyade, konunun başka mevzuatlara ve kararlara göre yorumlanması nedeniyle yargı, idare ve doktrin de görüş ayrılıkları oluşmuştur.

Karşı vekâlet ücretinin KDV'ye tabi olup olmadığı hususunun KDV'deki vergiyi doğuran olay ekseninde çözülmesi gerekir.

Belirtmek gerekir ki, vergilendirme yapabilmek için özel hukuktan vergi hukukuna geçişi sağlayan VUK m. 19'da ifadesini bulan "Vergi alacağı, vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vuku veya hukukî durumun tekemmülü ile doğar" şeklindeki vergiyi doğuran olay KDV bakımından karşı vekâlet ücretinde meydana gelmemektedir. Zira, KDV'ye tabi bir hizmetten bahsedebilmek için "doğrudan bağlantı koşulu" şarttır. Diğer deyişle KDV'nin doğması için işin doğrudan doğruya ve münhasıran muhatap için yapılmış olması gerekir. Oysa borçlunun ve/ya da karşı tarafın avukattan herhangi bir şekilde hizmet alması söz konusu değildir. Hizmet alınmadığı/sağlanmadığı için KDV hesaplanması da yerinde olmamaktadır.

Bir gelirin Gelir Vergisi'ne tabi olmasının kendi-

liğinden KDV'ye tabi olma sonucunu doğurmasının sebebi her iki vergi bakımından vergiyi doğuran olayların farklılığından kaynaklanmakta olup karşı vekâlet ücreti avukatın müvekkile sunduğu hizmetin karşılığı olarak yorumlanamaz.

Karşı vekâlet ücretinin KDV'ye tabi olduğuna ilişkin yargının kararlarında ve idarenin görüşlerinde öncelikle hizmetin sunumu ortaya konup buna göre bir sonuca varılması gerekirken bu tespitin dışında yapılan yorumların varılan sonucu eksik ve hatalı hale getirdiği ortadadır.

KDV Uygulama Genel Tebliği ile karşı vekâlet ücretine hukuka aykırı bir şekilde vergilendirme getirilmiştir. Kaldı ki, Tebliğ'de karşı vekâlet ücretinin mükellefi dahi belirli değildir. Tebliğ Anayasa'ya aykırı olmakla avukatları bağlamayacaktır/bağlamamaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki avukatlar, karşı vekâlet ücretine ilişkin olarak katma değer vergisi beyan etmezler ise Tebliğ hükümleri nedeniyle ve Yüksek Yargı kararları doğrultusunda vergi incelemesi sırasında eleştiri ile hatta re'sen vergi tarhi işlemiyle karşı karşıya kalabilirler.

Kanun Koyucu birden fazla hukuk dalı tarafından çelişkili şekilde düzenlenen karşı vekâlet ücretini KDV'ye tabi tutmak istiyorsa; hukuku zorlayan yorum ve fiili uygulamalar yerine, Avukatlık Kanunu, HMK ve KDVK bir arada düşünülerek mevzuatın birbirine uyumunu sağlayacak şekilde bir düzenleme yapılması daha yerinde ve Anayasa'ya uygun olacaktır.

Nihayet pratik çözüm bulmak adına, bu olumsuzluğu en aza indirmek, yani en azından karşı vekâlet ücretlerinden iç yüzde ile KDV hesaplanarak avukat haklarının vergi olarak tahsil edilmesini engellemek bakımından Avukatlık Asgari Ücret tarifesinde sorunun çözümüne ilişkin bir belirlemenin/düzenlemenin ivedilikle yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

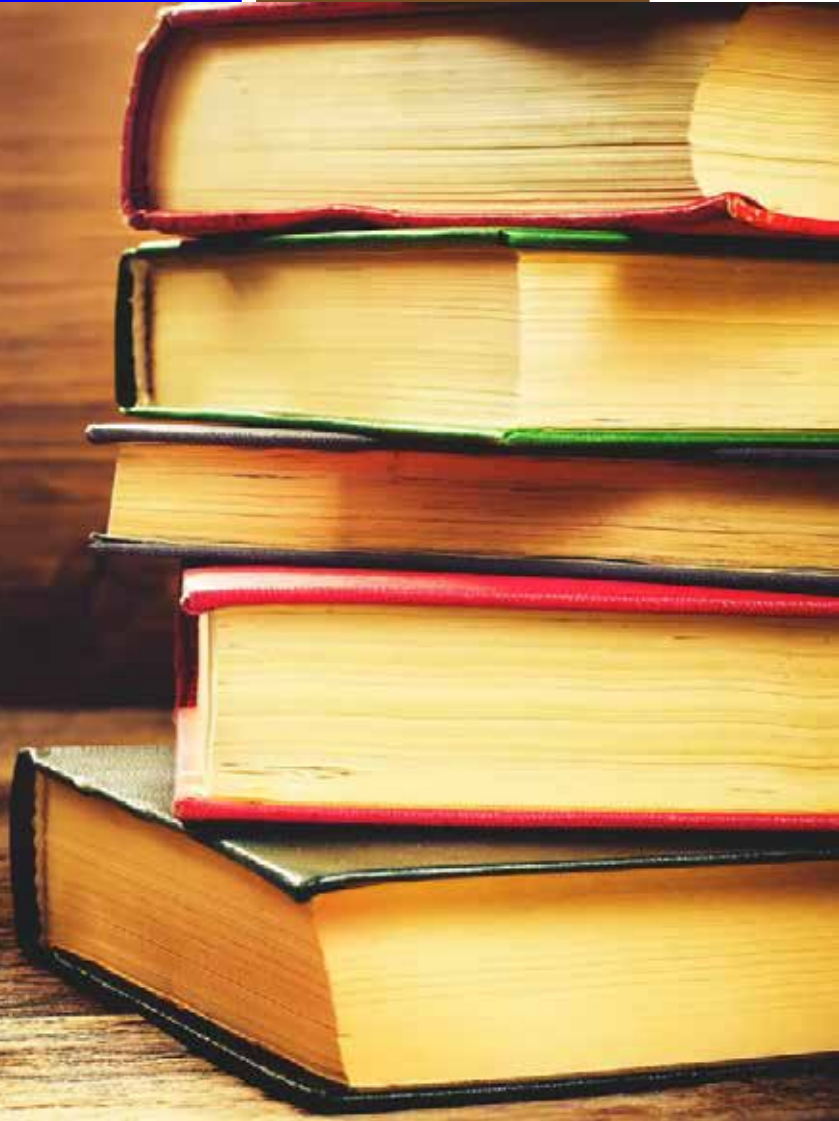
C4%B1%C5%9Ftay-Vergi-Dava-Daireleri-Kurulu-Karar%-C4%B1 (Erişim Tarihi: 20.09.2019)

EDEBİYAT

HUKUK

ETKİNLİK

BİR TANRI, BİR KRAL

Kahan Onur Arslan¹

Midgard yani Orta Dünya, İskandinav mitolojisinin dokuz dünyadan ölümlülere ait olanıdır. Kimsenin geçemeyeceği bir okyanus ile çevrelenmiş olarak Dünya Ağacı'nın yani Yggdrasil'in ortalarında bir yerlerde betimlenir. Odin ise, Orta Dünya'nın en büyük tanrısıdır. Yunan Mitolojisindeki Zeus'a ve Sümer mitolojisinde Marduk'a denk gelir. Birçok hikâyesi olmasına rağmen, Odin'in en trajik hikâyesi belki de can ağacıyla ilgili olandır.

Rivayete göre, tanrıların şefi olan yakışıklı Odin, öylesine akıcı ve inandırıcı konuşurmuş ki, herkes onun her zaman gerçeği söylediğine inanırmış. İsteddiği kişinin aklını çalabilir ve başkasına bahşedebilirmiş. İstedğinde hastalıkları ve uğursuzlukları engelleyebilir, istediğinde geri getirebilirmiş.

Hem yeryüzüne hem de gökyüzüne hâkim olan Odin, hedefi hiçbir zaman ıskalamayan mızrağı ile kahramanların da en büyüğüymüş. Büyük orduları tek başına yenebilir, koca dağları bir tokatla devirebilir, ulu ağaçları bir dokunuşuyla yerinden sökebilirmiş. Ancak Odin öyle hırslıymış ki; sahip olduğu hiçbir şey ona yeterli gelmiyormuş. O hep daha fazlasını, daha fazlasını istiyormuş.

Bir gün yol kenarında genç bir ağaç görmüş Odin. Bu ağacın adı "can ağacı" imiş. Bu ağacı öyle çok beğenmiş ki onu yerinden söküp yanında götürmek istemiş. Fakat ne kadar çabalarsa çabalasın onu yerinden söküyor hatta kımıldatamıyormuş. Bir süre sonra ömrünün tek amacı o ağacı söküp yanında götürebilmek olmuş. Yıllarca çabalamış, aklına gelen tüm yöntemleri denemiş fakat nafille... Bir keresinde ağacın meyvelerinden birini

koparabilmiş sadece; ancak bunun için de tek gözünü kaybetmek zorunda kalmış.

Akıllanması gerekirken hırsı daha da büyüyen Odin, nihayet bir gün amacına ulaşmış, can ağacını sökmüş. Fakat ağacı yerinden söktüğü an Odin de oracıkta can vermiş. Meğer can ağacı Odin'in kendi kalbiymiş.

Odin'in günümüz dinlerinin tanrılarına benzemediği bir gerçek. Günümüz dinlerinin büyük bir çoğunluğunda Tanrı, genellikle adil ve sebat sahibi bir varlık olarak görülür. Fakat Orta Dünya'nın tanrıları, öyle değillerdi. Bazen düpedüz huysuz olabiliyorlardı. Yani, her zaman insanoğlunun iyiliğini düşünmek zorunda da değillerdi. Bazen kıskanç, bazen bencil bazen acımasız ve çoğunlukla da aşırı duygusaldılar.

Orta Dünya'nın insanları da tanrılarının bu tutarsız mizaçlarını kabullenmişlerdi ve onları mutlu edebilmek için sürekli kendi davranışlarını değiştiriyorlardı. Mutlu olmak istiyorlarsa her tanrıyı ve tanrıçayı iyi tanımak ve onların isteklerini tatmin edici düzeyde yerine getirmek zorundaydılar. Ne de olsa yaratma ve yok etme gücü tanrıların elindeydi ve yapılacak en iyi iş onlarla mümkün olduğunca iyi geçinmekti.

Olympos tanrıları ve Olympos insanları için de durum bundan farklı değildi. Kölesinden kralına kadar Olympos ölümlülerinin tümü, tanrıların buyruklarına uymak zorundaydılar.

Çünkü tanrıların koruması olmaksızın bir yaşam sürdürülebilmesi mümkün değildi onlar için. Üzerlerine bir kere tanrıların laneti çökerse ya da bir kere tanrıları kızdırılırlarsa yaşamları boyunca

¹ Arş. Gör, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku A.B.D.

yüzleri gülmeyeceği gibi, öldükten sonra da ruhları hiçbir zaman huzura kavuşamayacaktı.

Bu sebeple tanrılara ve tanrıların rızası ile iktidarda bulunan krallara mutlak anlamda itaat etmek gerekliydi. Tanrıların ve kralların koydukları yasalar, mutlak yasalardı ve bu yasaları çiğnemenin cezası oldukça ağırdı. Mesela, yasalara uymayan biri şehrin dışına sürgüne gönderilebilirdi. Tanrıların korumasının sadece şehir sınırları içerisinde söz konusu olduğu göz önüne alınırsa, bu sürgün, aynı zamanda tanrıların himayesinden de çıkmak demek olduğundan oldukça ağır bir cezaydı.

Fakat bir gün, tiyatro sahnesinde bir Kral, tanrıların yasalarına aykırı bir yasa ilan ederek Antigone’u, kralın yasası ile tanrının yasası arasında tercih yapmak zorunda bıraktı.

Antigone’un kardeşleri, biri ülkesi için, biri de ülkesine karşı savaşırken birbirlerini öldürmüşlerdi. Kral Kreon, ülkesi için savaşırken ölen Eteokles’in cesedinin kahramanlara yakışır bir şekilde defnedilmesi, ülkesine karşı savaşırken ölen Polyneikes’in cesedinin ise kurda kuşa yem edilmek üzere gömülmeden kırlarda bırakılması emrini verdi.

Fakat bir sorun vardı. Antik Yunan inancına göre ölüler kutsaldı ve bu kutsallıklarına yakışır bir cenaze töreni ile defnedilmedikleri takdirde ruhları asla huzura kavuşmazdı. Bu sebeple Antigone, vatan haini ilan edilmiş olsa da ağabeyi Polyneikes’a yapılan bu muameleyi kabullenemedi.

Bir ölümlü olan kralın emirlerinin ölümsüz tanrıların koydukları ve ezelden beri var olan yasalara aykırı olamayacağını söyleyerek devletin başı olan Kreon’un emrine uymadı. Ağabeyinin cesedinin üzerini toprakla örttü. Çünkü Antigone dünyaya nefret etmek için değil sevmek için geldiğine inanıyordu. Onun gözünde ölümler, dirilerin kaygılarını taşıyorlardı ve ne için ölürlerse ölsünler yer altı tanrısı Hades’in gözünde birbirlerinden bir farkları yoktu.

Yasaların mutlak anlamda üstünlüğünün tartışma-

sız kabul edildiği bir dönemde, Antigone’un gerçekte hiç yaşanmamış, sadece bir tiyatro oyununda sergilenmiş olan bu eylemi, sivil itaatsizliğin, vicdani reddin bilinen ilk örneği oldu.

Kreon üzerine düşeni yapıyordu aslında. Devletini, daha doğrusu iktidarını, ne pahasına olursa olsun korumaya çalışıyordu. Fakat bu sefer onlar sayesinde o makama sahip olduğunu bile bile bir ölüyü yer altı tanrılarından esirgeyerek yetkilerini aşıyor ve tanrıların ölümsüz ve üstün yasalarına aykırı bir şekilde verdiği bu emir ile kibrinin en üst noktasına ulaşmış oluyordu.

O günden sonra birçok “Kreon” geldi dünyaya, tabii birçok da Antigone... İnsanoğlu yaşadıkça Kreon ile Antigone arasındaki bu çatışma da kaçınılmaz olarak sürmeye devam edecek gibi...

İstek ve arzularını kontrol edemeyen, doyumsuz Odin ise, bu güne kadar ikisi Dünya çapında olmak üzere sayısız savaş çıkardı. Köleliği, emperyalizmi, ırkçılığı, faşizmi icat etti. “İlerleme” adına havayı, suyu, toprağı kirleterek can ağacını sökmeye uğraşılıyor hâlâ; verdiği bu büyük savaş kazanırsa kaybedeceğini bilmeden.

Peki, acaba Odin’in hırsına ve de Kreon’un kibrine kapılmadan gelişemez mi insanlık? Dünya yaşamı serüvenini daha ahlaklı, daha adil, daha dürüst ve daha mütevazı bir maceraya çeviremez mi?

Can ağacını söküp, bedeli kendi ölümü olan bir zafere doğru yürümeye devam mı edecek; yoksa sahip olduğu bunca zenginlik ile “yetinip” huzurlu ve mutlu, uzun bir ömür mü sürecek?

Benim bir cevabım var aslında bu sorulara; ama söylemeyeceğim. Çünkü herkesin kendi samimi cevabını vermesi çok daha önemli bence ve gerçek şu ki, herkesin düşünüp kendi cevabını vermesi ile gerçek anlamda cevap bulabilir bu sorular ancak. En büyük dileğim ise, umuda dair cevapların daha çok olması... Aksi halde karşılaşacağımız şey hiçbirimiz için güzel bir şey olmayacak.

BEN AVUKATIM...

Av. Halil Sarı¹

Ben avukatım; adalet yolunda, üstünlerin hukukuna değil, hukukun üstünlüğüne inanmış bir hukuk insanıyım.

Adaletin ilk kapısı, kimsesizlerin kimsesi, akıl tutulmalarında vicdanın ve aklın sesiyim.

Kimse yokken ben varım diyen cesur yüreğim.

Çoğunluk azınlığı yok sayamaz diyen, toplumsal barış için her bir bireyin insan olmaktan kaynaklanan hakları vardır diyen, farklılıklar zenginliktir diyen, hepimiz önce insanız diyen, insanca yaşamak için adalete ihtiyaç var diyen bir avukatım ben...

Pek çok kimse aynı şeyi söylerken, siz yanılıyor olabilirsiniz, gerçek farklı olabilir diyen yine benim...

Ben avukatım; zor zamanlarda umudum, karanlıklarda ışığım, adaletin teminatıyım.

Ben avukatım; haklı davaların gür sesi, savunmanın son sözcüsüyüm...

Adliye koridorlarında dertlere ortak, cezaevlerinde güneşe pencere, ofislerde gözyaşlarına çare, duruşma salonlarında adaletin vücut bulmuş hali, tarihte tarihi yapan benim, ben bir avukatım...

Avukatım ben; vicdanım, aklıselimim, itirazım, iki düşünüp bir konuşanım, adaletin olmazsa olmazıyım.

1 Avukat, Denizli Barosu

KAPINI AÇ HAYATA

Çık sokağa...Kariş hayata...

Derin bir nefes çek içine,
Yaşama sevinci dolsun gönlüne.

Aç kollarını,
Gerin şöyle, gerinebildiğin kadar,
Sonra, kucakla yaşamı,
Sımsıkı sarıl hayata...

Arnavut kaldırımli yokuşu tırman,
Yorul biraz, terle biraz,
Arada bir soluklan biraz...

Köşeyi dön yokuşun sonunda,
Meydanı, kentın ruhunu kokla...

Karşılaştığında şehir eşkiyalarıyla,
Unutma, kendini kolla...

Ara sokaklarda, arka sokaklarda,
Rastlarsan top oynayan çocuklara,
Çocuk ol, kariş aralarına...

Evlerin önünde, saçakların altında,
Rastlarsan nur yüzlü yaşlılara,
Hasbihal et, sor hal ve hatıra...

Selam ver sokaklara,
Sokaklarda karşına çıkanlara,
Geçme demeden merhaba,
Kasaba, manava, mahallenin esnafına...

İdeallerinin, sevdiklerinin,
Günün getirdiklerinin,
En çokta peşi sıra git güneşin...

Aydınlık içinde ol,
Aydınlık saçan ol...

Hayat samimiyet, hayat gayret...

Çık sokağa...Kariş hayata...

Av. Halil Sarı

durmak...

durmak ölmekti
 yol durdu
 zaman durdu
 adam durdu
 durmak fazlasıyla ölmekti

 bir bebeğin
 ilk çığlığı duyuldu
 uzaktan
 ve ilk çığlıkta
 doğurdu adam
 kendini
 çığlığın küllerinden
 ve tımsından

.....
 atlas'ın sırtındaki
 gökyüzü gibi durdu
 adam
 gökyüzünün sırtındaki
 mavilik gibi durdu
 durmak fazlasıyla ölmekti

.....
 ilk çığlığı sonsuza
 taşımak için durdu adam
 ilk çığlığın maviliklere
 koşabilmesi için.

.....
 yol durdu
 zaman durdu
 adam durdu
 durmak bir ölüm biçimiydi
 adam fazlasıyla ölü
 ve durduğu için fazlasıyla mutluydu...

tercan türkmen 24.02.2014

bak...

bak buralar değişmemiş hiç
 dağları puslu hala
 yerler sırlısklam
 yürekler hüznü
 kokusu da aynı bak
 aldığın her nefeste yalnızlığın kokusu
 istediğin zaman gelebilirsin artık
 ne de olsa
 ne ben sende gizliyim artık
 ne de eski şiirlerimi seviyorum.

tercan türkmen 01.11.2014

MUSTAFA ve ZAMAN...!

Işığın değdiği en saydam
En doğal varoluşunla
Topluyorsun tüm anlamları
Mutlak olan Tevhid'in
Ve kendi evreninin merkezinde...

Sen doğdun ve
Dünya Güneş'in etrafında
Döndü beş defa...
Onbeş milyar yaşındaki
Bu küreye sorarsan
Lafını bile etmez...
Ve gözlemcinin gözüyle
Şekil değiştirirken kuarklar,
Evrenin mekaniğine bile bakmaz
Mutlak olasılıktır tek bilge
Ve fakat oğlum“Tanrı zar atmaz”

Oysa kötü bir anlatıcıyım ben oğlum
Vasat bir çırağı Homeros'un...
Bu bilgiler toprağında
Karşımızda Samos ve Pisagor
Milet okulunda Thales

Akıp giden sular, Hareket
Ve Teos'da Heraklitos..
Değişim de değişiyor artık
Beşinci yaşındasın
Bu çok tanrılı dünyadaki zamanın

Algı Tanrıları yönetiyor artık
Sırat-ı Müstakimden sapmış
Küfre bulaşmış kavmimizi
Para ve beton tanrıları
Yağmalarken sürülmüş tarlaları
Ve ışıltılı denizlerimizi
Yamyamlara hediye ediyorlar
Henüz doğmamış çocuklarını

İşte İbrahim'in parçaladığı putlar
Ve Musa'nın buzağısı
Ve Sokrat'ın savunmasından bu yana
Göreceli olarak da değişmiyor kavimler
Neyi görüyorlarsa ona tapınıyorlar
Mutlak ve değişmez olanı kurban ederek...

M.Akif Akyol

SON İLETİ

(Dostum M.Feyyaz Orpak'ın anısına)

Bu sana son iletim
neyleyim
ayrı kesilmiş biletim...

Sen okuma bundan böyle
ben okurum kırk yıldır seninle
ekmeği yanımızdan zeytin dokurum
hani mülkün
hani malın
yalnızca açık bir alın
hak uğrunda hak yoluna ...

Kahvende acı telve olaydım içemeyeydin
gönlümde kara sevda olaydım geçemeyeydin
dinlemedin geçip gittin ne fayda...

Al bağında kahve topraklar
kahve topraklarda ateş yapraklar
can tüketmiş açılıdır Orpak'lar
can evinde misafir
yetmişin şair ettin sen beni
uğurlar olsun dostum gül güle...

Ahmet Ergin

16.01.2020 Denizli

SALGIN

Karanlık olmuş.
Gündüzün aydınlığı bile griye çalmakta.
Her şey aynı çağlar öncesindeki gibi olmakta.

Biz, anılarımıza sığınmış
Şımarık egolarımızı savura savura
Kaybolan doğallığımızı aramaktayız.
Aklımızı her bilgiye daldırıp
Korkular içinde solmaktayız.

Bilir mi gelip geçen salgın,
Bu her tarafı saran yangın
Vazgeçtiğimiz zamanı?
İnsanı insancıl yaptı apansızın,
Nedir bunun evveliyatı?

Erhan Balaman
04.04.2020 Denizli

SANAT

RESİM

Eser sahibi : Aydın Oruç
Eser adı : "Tekneler"
Tekniği : Tuval üstüne yağlı boya
Ebat : 40x40 cm
Yıl : 2018

Yukarıda bilgileri yer alan eser, sanatçının 2019 yılı Ocak ayında, Denizli Büyükşehir Belediyesi Turan Bahadır Sergi Salonu'nda açtığı kişisel resim sergisinde sanatseverlere sunulmuştur.

HUKUK

EDEBİYAT

ETKİNLİK
2018-2019

ETKİNLİKLER 2018

13.10.2018 Denizli Barosu 46.Olağan Genel Kurulu Denizli Barosu Hizmet Binası Konferans Salonu'nda yapıldı.

14.10.2018 Seçimler ise Merkezefendi 2.İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın gözetimi altında Denizli Barosu Hizmet Binası Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi.

17.10.2018 Denizli Cumhuriyet Başsavcımız Ergül Yılmaz, Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanımız Halil Ortaköy, Cumhuriyet Başsavcı Vekilimiz Şakir Yılmaz, Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan'ı ziyaret etti.

19.10.2018 İlk YK toplantısı yapıldı.

16.10.2018 Serinhisar - Yatağan Müftü Arif Akşit Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ziyaret etti.

26.10.2018 Tazminat Hukuku Konferansı yapıldı.

ERKEN FARK EDERSEN ÇOK ŞEY FARK EDER

KADIN MESLEKTAŞLARIMIZA ÖZEL

MUAYENE SONRASI
30 YAŞ ÜZERİ SMEAR
40 YAŞ ÜZERİ MAMOGRAFİ
ÜCRETSİZ TARAMALARI

25 EKİM 2018 PERŞEMBE
08.00-17.00
TARAMALAR İÇİN
MERKEZEFENDİ KANSER ERKEN
TEŞHİS TARAMA VE EĞİTİM MERKEZİ (KETEM)
Merkezefendi Mah. 29 Ekim Blv. 51 Merkezefendi, Denizli

BİLGİLENDİRME TOPLANTISI
SAAT:11:30
DENİZLİ BAROSU HİZMET BİNASI
2. KAT STAJ EĞİTİM SALONU

25.10.2018 Denizli İl Sağlık Müdürlüğü İşbirliği İle Kadın Meslektaşlarımıza Özel Ekim Ayı Meme Kanseri Farkındalık Ayı Nedeniyle Merkezefendi Ketem de ücretsiz taramalar yapıldı.

29.10.2018 Denizli Barosu, Cumhuriyetimizin 95. yıldönümünü coşkuyla kutladı. Baro Başkanımız Avukat Müjdat İLHAN, Valilik önünde yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına katıldı.

30.10.2018 Denizli'de 1876 yılından bu yana hizmet veren Denizli Büyükşehir Belediye teşkilatının 142. yıl dönümü nedeniyle düzenlenen törene Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

01.11.2018 Baromuzdaki stajyer avukatlarla 2018-2019 Dönemi Staj Eğitim Toplantıları başladı.

08-11.11.2018 Her yıl geleneksel olarak düzenlenen Denizli Barosu Elo Satranç Turnuvası'nın bu yıl sekizincisi Denizli Barosu Hizmet Binası Konferans Salonu'nda yapıldı. Yaklaşık 200 sporcunun katıldığı Turnuva, üç (3) kategoride gerçekleştirildi.

10.11.2018 Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu, Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünün 80. yıl dönümü nedeniyle yapılan resmi törene Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

07.11.2018 Cumhuriyetin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 80'inci yılında, Baromuz ve Pamukkale Türk Müziği Topluluğu ile ortaklaşa 7 Kasım 2018 Cumartesi günü Baro Hizmet Binası Konferans Salonu'nda Şef İbrahim Davulcu yönetiminde "Şiirler Şarkılarla Atatürk" etkinliği düzenledi.

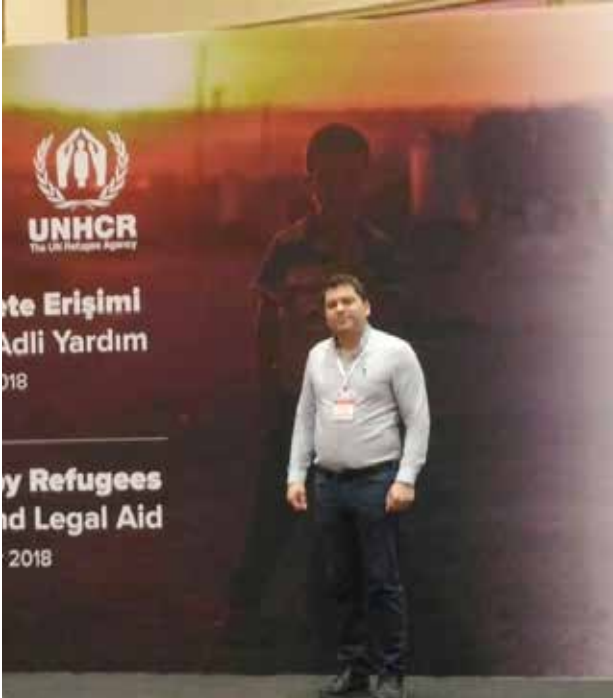
09.11.2018 Türkiye Barolar Birliği Kamu Avukatları Kurulu'nun (TÜBAKAV) TBB'de düzenlenen "Kamu Avukatları Kurulu" toplantısına Kurul ve Baromuz üyesi Avukat Güliz Keskiner katıldı.

10-11.11.2018 10-11 DedemanPark Otel'de Türkiye Barolar Birliği, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Baromuz ile ortaklaşa "Uluslararası Koruma Ve Mültecilere Yaklaşım Eğitimi" yapıldı.

12.11.2018 Denizli İl Jandarma Komutanı Sayın Kıdemli Albay Metin Düz, Başkanlığımızı ziyaret etti.

12-13.11.2018 Antalya'da "Mültecilerin Adalete Erişimi-Hukuki Yardım ve Adli Yardım" başlıklı uluslararası konferansa Baromuz üyesi Avukat Halil Akçil katıldı.

15.11.2018 Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan, Ülker Yörükoğlu Bilim ve Sanat Merkezi'nde yapılan "Hukuk Nedir?" konulu bilim söyleşisine konuşmacı olarak katıldı.

15.11.2018 Denizli Cumhuriyet Başsavcısı Ergül Yılmaz, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı Halil Ortaköy, Cumhuriyet Başsavcı Vekili Şakir Yılmaz'ın katılımlarıyla Staj Eğitim Toplantısı yapıldı.

19.11.2018 Türk Kızılayı Denizli Şubesi Müdürlüğü Başkanlığımızı ziyaret etti.

21.11.2018 Önceki Dönem Baro organlarında görev yapan meslektaşlarımız onuruna yemek düzenlendi. Önceki Dönem Baro organlarında görev yapan meslektaşlarımıza plaket takdim edilen yemeğe, önceki dönem ve yeni dönem baro organlarında görev yapan meslektaşlarımız ve eşleri katıldı.

24.11.2018 Türkiye Barolar Birliği işbirliği ile Meslek İçi Eğitim Programları kapsamında Denizli Barosu Baro Hizmet Binası Konferans Salonu'nda TBB Eğitim Merkezi Yürütme Kurulu Üyesi ve Elazığ Barosu Önceki Başkanı Avukat R. Kadri Septioğlu'nun oturum başkanlığında Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ali Kemal YILDIZ, Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Murat ÖKSÜZ'ün sunumlarıyla "CMK Uygulamaları" konulu eğitim düzenlendi.

24.11.2018 24 Kasım Öğretmenler Günü nedeniyle düzenlenen Valilik önündeki resmi törene Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

25.11.2018 25 Kasım Kadına Şiddetle Mücadele Günü' nedeniyle Yenişehir Yürüyüş Yolu'nda Kadına Yönelik Şiddete Karşı 'Cinsiyete Dayalı Şiddete Karşı Harekete Geç' Bisiklet Sürüşü ve Yürüyüşü yapıldı.

26.11.2018 Denizli Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Kadın Meclisi ve baromuzun ortaklaşa olarak düzenlediği "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddet İle Mücadele" programı kapsamında "Sevgi Emektir" sloganıyla; Denizli Barosu Hizmet Binası Konferans Salonu'nda kadınlara özel film gösterimi yapıldı.

04.12.2018 TBB 'de Adalet Bakanı Sayın Abdulhamit Gül, hukukçu milletvekilleri ve yürütme üyeleri, TBB Yönetimi ve baro başkanları ile birlikte düzenlenen yemeğe Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

29.11.2018 Denizli Barosu Bowling Turnuvası, 29.11.2018 Perşembe günü Teraspark Joypark Bowling'de düzenlendi.

HAK KAYIPLARINA UĞRAMAMAK İÇİN
TRAFİK KAZASI MAĞDURLARININ PARASINA
GÖZ DİKEN İŞ TAKİPÇİLERİNE GÜVENMEYİN !

AVUKATINIZA
GİDİN!

DENİZLİ BAROSU, HER ZAMAN YANINIZDA!

DENİZLİ BAROSU
1927

01.12.2018 Denizli Barosu, trafik kazalarının ardından mağdurlar adına vekaleten hak arayan araçlara, kurumlara karşı uyarı yaptı. Trafik kazası mağdurlarının doğrudan bir avukata ya da bir hukuk bürosuna başvurması gerektiği ile ilgili şehrimizin 50 noktasına billboardlardaki yayını ile vatandaşlarımızı bilgilendirdi.

03-04.12.2018 Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Ortak Projesi kapsamında Antalya'da yapılan "Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuruda Öne Çıkan Sorunlar" konulu Bölgesel Yuvarlak Masa Toplantısı'na Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan, Başkan Yardımcımız Avukat Mustafa Yıkar, Genel Sekreterimiz Avukat Veli Deveciler, Saymanımız Avukat H. Ozan Orpak ve Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Emin Eren katıldı.

08.12.2018 Denizli Barosu Playstation Turnuvası, Baro Sosyal Tesisinde düzenlendi.

10-11.2018 Denizli Barosu Konferans Salonu'nda Denizli Sanayi Odası ile ortaklaşa olarak "10 Aralık İnsan Hakları Film Günleri" düzenlendi.

22.12.2018 Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlenen "Mesleğimizin Geleceği" konulu, Genç Avukatlar Buluşuyor-3 Toplantısına Denizli Barosu Gençlik Meclisi üyeleri katıldı.

22-23.12.2018 İzmir Barosu tarafından adliye binalarında, mahkemelerde, yargıda şeffaflık ve avukatların sorunlarının tespit ve çözüm yollarını ortaya koyabilmek adına düzenlenen "Biz Olmadan Olmaz" çalıştayı, gerçekleştirildi. Çalıştaya Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan, Başkan Yardımcımız Avukat Mustafa Yıkar ve Saymanımız Avukat H. Ozan Orpak katıldı.

24.12.2018 Denizli Gazeteciler Cemiyeti Akademi tarafından basın mensuplarına yönelik düzenlenen 'Kent Gazeteciliği Eğitim Programı' nın konuğu Baro Başkanımız Avukat Müjdat İLHAN oldu.

24.12.2018 Denizli Barosu Gençlik Meclisi tarafından "Buluşma Yemeği" düzenlendi.

27.12.2018 Pamukkale Üniversitesi Kadın Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KASUAM), Denizli Barosu ve Türk Eğitim Vakfı işbirliği, Denizli Kadın Platformu'nun katkılarıyla "Toplumsal Cinsiyet: Hukuk ve İşgücü Piyasasında Kadın" paneli düzenlendi. Panele, Baromuzu temsilen Avukat Bedia Karababa konuşmacı olarak katıldı.

21 ARALIK 2018
CUMA

DENİZLİ BAROSUNA ÜYE AVUKAT
VE
YAKINLARI İÇİN
ZEBEK DERSLERİ
BAŞLIYOR

**%30
İNDİRİM**

0532 223 223 9
0554 254 83 07

29.12.2018 Zeybek Kursu başladı.

ETKİNLİKLER 2019

04.01.2019 Pamukkale Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Bağ, Başkanlığımızı ziyaret etti.

04.01.2019 Kazım Kaynak Anadolu Lisesi Kariyer Günleri'ne Baro Başkan Yardımcımız Avukat Mustafa Yıkar konuşmacı olarak katıldı.

06-20.01.2019 Denizli Barosu Hayvan Hakları Komisyonu, sokak hayvanlarına mama dağıttı.

12.01.2019 TBB'nin ev sahipliğinde yapılan "37. Baro Başkanları Toplantısı"na Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

19.01.2019 Denizli Barosu, Çınar Kızılay kan bağıışı noktasında Öykü Arın ve tüm lösemi hastaları için düzenlenen "Kök Hücre ve Kan Bağıışı Kampanyası"na destek verdi.

05.01.2019 Denizli Barosu Tavla Turnuvası, Baro Sosyal Tesisinde düzenlendi.

07-16.01.2019 Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi işbirliği ile "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Eğitimi" dzenlendi.

17.01.2019 Denizli Ceza İnfaz Kurumları mddrleri; Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Mddr Hasa Dnmezkuş ve Hasa ddoğan, Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Mddr Bora Sağsdz, Saraykzy Açık Ceza İnfaz Kurumu Mddr şahin Kuban, Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Mddr Ceylan şahin Kaplan Başkanlığımızı ziyaret etti.

19-20.01.2019 Denizli Barosu ev sahipliğinde, Denizli Kadın Platformunun kadın muhtar adaylarına, Belediye Meclis üyesi aday adaylarına vd. adaylara yönelik düzenlediği Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA-DER) işbirliği ile "Yerel Yönetimler Eğitimi" yapıldı.

22-27.01.2019 Türkiye Barolar Birliği 70. Staj Eğitim Programına stajyer avukatlarımız katıldı.

19.01.2019 Dokuz Eylül Üniversitesi E. Öğr. Gör. Avukat Talih Uyar'ın sunumuyla "Konkordato Hukuku" konulu seminer yapıldı.

23.01.2019 Denizli PTT Başmüdür Yardımcısı Eyüp Görgülü ve Denizli PTT İl Müdürlüğü Satın Alma Müdürü Serkan Uzun'un sunumlarıyla "Elektronik Tebligat Eğitimi" yapıldı.

16.02.2019 Masa Tenisi Turnuvası düzenlendi.

01-02.02.2019 ILAP Projesi'nin Ankara'da gerçekleşen Koordinasyon Toplantısı'na Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Ayşe Dayıoğlu Sümer katıldı.

25.01.2019 Türkiye Barolar Birliği'nde Hasar Danışmanlık Şirketi vb. adlarla simsarlık yapan ve/veya avukatlara mahsus alanlarda faaliyetle iş-tigal eden, vatandaşlara maddi zarar avukatlık mesleğine ise maddi-manevi zarar veren organizasyonlara karşı hukuki mücadele yollarını belirlemek ve güç birliği yaparak bu mücadeleyi sürdürmek için yapılan toplantıya Baro Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Emin Eren katıldı.

07.02.2019 Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı Öğretim Üyesi Prof. Dr .Kemalettin Acar'ın sunumuyla "Sherlock Holmes'tan Dexter'a Kan Lekesinin Yolculuğu" konferansı yapıldı.

12.02.2019 Denizli Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Osman Zolan Başkanlığımızı ziyaret etti.

09.02.2019 Baro üyesi avukatların katıldığı eleneksel Birlardo Turnuvası yapıldı.

05.02.2019 Türkiye Kızılayı Denizli Şubesi ile ortaklaşa düzenlenen "Kök Hücre ve Kan Bağışı" kampanyası gerçekleştirildi.

13.02.2019 Denizli Barosu CMK Komisyonu ve Avukat Hakları Merkezi, Denizli Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık Organize Suçlar (KOM) ve Çocuk Şube Müdürlüklerini ziyaret etti.

%30 İndirim

13 Subat
Çarşamba
saat
18:30

Denizli Barosuna Üye Avukat ve Yakınları İçin
TANGO
Dersleri Başlıyor

0532 345 51 16
0532 223 223 9

DENİZLİ BAROSU

PANUKALE FOLK DANCE GRUPO
ZARHOY
1984

Tans Na stüdyosu

13.02.2019 Baro Üyesi avukatlar için Tango kursu başladı.

26-28.02.2019 Türkiye’de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi (ILAP Projesi) kapsamında T. C. Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve uzman kişilerden oluşan heyet, Denizli Çalışma Ziyareti düzenledi.

23.02.2019 Aydın Barosu ev sahipliğinde düzenlenen “Hukuk ve Çevresel Etkiler Açısından Jeotermal Enerji” başlıklı çalışmaya Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan ve Saymanımız Avukat H. Ozan Orpak katıldı.

BAROLAR BİRLİĞİ DENİZLİ BAROSU HİZMET B

Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi işbirliği ile "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Eğitimi" başladı.

ILAP kapsamında uzmanlar heyetinin Denizli Cumhuriyet Başsavcılığına ziyareti

ILAP kapsamında uzmanlar heyetinin Denizli Valiliği'ne ziyareti

ILAP uzmanlar heyetinin Denizli Büyükşehir Belediye Başkanı'na ziyareti.

08.03.2019 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında Denizli Barosu Tiyatro Topluluğu Kadın Masalları ve Beş Kadın Oyunu adlı oyunlarını sergiledi.

26-28.02.2019 Türkiye'de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi ILAP kapsamında Denizli ziyareti

26-28.02.2019 Türkiye'de Adalete Erişim için Adli Yardım Uygulamalarının Geliştirilmesine Destek Projesi ILAP kapsamında Denizli ziyareti

03.03.2019 Bozdağ Gezisi düzenlendi

28.02.2019 Merkezefendi Belediyesi Başkanı Muhammet Subaşıoğlu Başkanlığımızı ziyaret etti.

04.03.2019 Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi işbirliği ile "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Eğitimi" sona erdi.

08.03.2019 8 Mart Dnya Emekçi Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında dzenlediğimiz Sana-tolye Yaratıcı Atolye alışmaları Yağlı Boya Resim Sergisi açılışı ve kokteyli yapıldı.

08.03.2019 Baro Başkanımız Avukat Mjdat İlhan, Denizli Bymkşehir Belediyesi Kent Konseyi Kadın Meclisi' nin, 8 Mart Dnya Kadınlar Günü kapsamında 15 Temmuz Delikliğinar Őehitler Meydanı'ndaki dzenlediği elenk Torenine katıldı.

16.03.2019 Kırklareli’de yapılan Genişletilmiş Ege ve Marmara Bölge Baro Başkanları Toplantısı’na Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

13.03.2019 Kadın Haklarını Koruma Derneği Başkanlığımızı ziyaret etti.

11.03.2019 Baromuz Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle Bozkurt Kadın Açık ve Çocuk Eğitim Evi Ceza İnfaz Kurumu ziyaret etti.

18.03.2019 18. Geleneksel Bahar Futbol Turnuvası, açılış maçı, Tam Yargı-Yüce Divan ve Karar Düzeltme- Sarayköy Adliyesi maçları ile başladı.

18.03.2019 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Zaferi'nin 104. Yıldönümü nedeniyle düzenlenen resmi tören programına Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

20.03.2019 PAKDOS ile ortaklaşa Avukat Asil Türk ün sunumuyla, "Temel Fotoğrafçılık Kursu" düzenlendi.

21.03.2019 Gençlik Meclisi, Baro Yönetim Kurulumuzu ziyaret etti.

23.03.2019 Baromuz stajyerlerine yönelik Türkiye Barolar Birliği Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen "CMK-HMK İstinaf" konulu eğitim semineri, Ankara'da gerçekleştirildi. Türkiye Barolar Birliği Başkan Yardımcısı ve Eğitim Merkezi Başkanı Av. Ünsal Toker'in ve Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan'ın açış Konuşmasıyla Başlayan Seminer, Ankara Barosu Üyesi Avukat Dr. Orhan Eroğlu'nun HMK'da İstinaf Ve Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Prof. Dr. Metin Feyzioğlu'nun CMK'da İstinaf sunumlarıyla devam etti.

02.04.2019 tarihinde vefat eden meslektaşlarımız için lokma hayrı yapıldı.

05.04.2019 5 Nisan Avukatlar Günü nedeniyle Denizli Valiliği önünde çelenk töreni düzenlendi.

Törenin ardından adalete hizmet eden vefat etmiş meslektaşlarımızın mezarları ziyaret edildi.

BAĞLAMA KURSU
ZEKERİYA ŞAKAR

HER SALI
SAAT: 18:30
KURS ÜCRETİ
95,00 TL

DENİZLİ BAROSU HİZMET BİNASI
STAJ EĞİTİM MERKEZİ

25.03.2019 Bağlama Kursu başladı.

04.04.2019 İstanbul Barosu üyesi Avukat M. Ufuk Tekin'in sunumuyla Bir "Dilekçenin Anatomisi" Ssemineri düzenlendi.

Avukatlar Günü Resepsiyonu ve Avukat Huriye Çoban Resim Sergisi düzenlendi.

06.04.2019 Baromuzun düzenlediği Hukuk Balosunda, 40 ve 25 yılını dolduran meslektaşlarımıza plaket takdim edildi. Geceye Zeynep Casalini şarkılarıyla eşlik etti.

Türk Polis Teşkilatı'nın 174. kuruluş yıl dönümü çelenk törenine Baro Başkanımız vukat Müjdat İlhan katıldı

11.04.2019 Şef Kemal Kocamanoğlu yönetiminde Denizli Barosu Türk Halk Müziği Korusu Konseri yapıldı.

11.04.2019 Denizli İdare Mahkemesi Başkanı Tamer Taşpınar, Denizli Vergi Mahkemesi Başkanı Ali Akdemir'in katılımlarıyla Staj Eğitim Toplantısı yapıldı.

Türkiye Barolar Birliği'nde yapılan ILAP Projesi Koordinasyon toplantısına Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan ve Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Ayşe Dayıoğlu Sümer katıldı.

PEV Okulları Kariyer Günleri'ne Baro Saymanımız Avukat H. Ozan Orpak konuşmacı olarak katıldı.

14.04.2019 amlık Mesire Alanındaki Hayal Kahvesi'nde Geleneksel Kahvaltımız yapıldı.

16.04.2019 Şef M. Hulusi ŐimŐek yönetiminde Denizli Barosu Türk Sanat Müziği Korusu Konseri yapıldı.

16.04.2019 Baro Başkanımız Av. Müjdat İlhan ve Yönetim Kurulu üyelerimiz Denizli Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Osman Zolan'ı makamında ziyaret etti.

16.04.2019 Baro Başkanımız Av. Müjdat İlhan ve Yönetim Kurulu üyelerimiz Pamukkale Belediye Başkanı Sayın Avni Örki'yi makamında ziyaret etti.

18.04.2019 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle Eti Çocuk Tiyatrosu'nun, "Kırmızı Başlıklı Kız" oyununu Denizli'deki çocuklarla buluşturduk.

18.04.2019 Baro Başkanımız Av. Müjdat İlhan, Çivril İlçe Temsilcimiz Av. Osman Aydemir ve meslektaşlarımız Çivril Belediye Başkanı Sayın Niyazi Vural'ı makamında ziyaret etti.

19.04.2019 Türkiye Barolar Birliği'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen 38. Baro Başkanları Toplantısı'na Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

19.04.2019 Toplantıdan sonra Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan ve baro başkanları, Ankara Barosu'nun ev sahipliğinde Ankara Adliyesi önünde gerçekleştirilen "Adalet Nöbeti"ne katıldı.

15-24.04.2019 Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi İşbirliği ile Baro Hizmet Binamızda "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arbuluculuk Eğitimi" düzenlendi.

23-26.04.2019 Türkiye Barolar Birliği tarafından Baro Başkanlarının katılımı ile düzenlenen Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi alışma Ziyareti' ne Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

19.04.2019 Türkiye Barolar Birliği'nde gerçekleştirilen "Yargı Kararlarında ocuk Adaleti" sempozyumuna Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan, Kadın ve ocuk Hakları Komisyonu yelerimiz Avukat Yasemin Akbulut ve Avukat Simge Sürücüoğlu katıldı.

27.04.2019 İzmir Barosu tarafından düzenlenen "BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 30. Yılında Çocuğun Katılım Hakkı" başlıklı çalışmaya Baromuz Yönetim Kurulu Üyesi, Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü Avukat Ayşe Dayıoğlu Sümer ile Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Üyesi Avukat Jülide Keleş Yarışan katıldı.

27-28.04.2019 Antalya Barosu ev sahipliğinde yapılan Çevre Ve Kent Hukuku Çalıştayı'na Kent ve Çevre Komisyonu Koordinatörü Baro Saymanı Avukat H. Ozan Orpak katıldı.

29.04.2019 Denizli Barosu 18. Geleneksel Bahar Futbol Turnuvası sona erdi. Turnuvayı Adalet Spor takımı birinci olarak tamamladı.

04-05.05.2019 Türkiye Barolar Birliği'nin Samsun'da gerçekleştirilen 35. Olağan Genel Kurulu'na, Baro Başkanımız Av. Müjdat İlhan, TBB Delegelerimiz Av. Yakup Erhan Türkmenoğlu, Av. Selvin Erdoğan, Av. S. Oğuz Demirci ve Av. Nuri Kaya katıldı.

08.05.2019 Baro Başkanımız Av. Müjdat İlhan ve Yönetim Kurulu üyelerimiz Merkezefendi Belediye Başkanı Sayın Şeniz Doğan'ı makamında ziyaret etti.

08.05.2019 Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) 31 Mart'ta yapılan yerel seçimler kapsamındaki İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçimlerinin iptal etmesi ile ilgili Basın Açıklaması yapıldı.

09.05.2019 Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (Asam) ve Birleşmiş Milletler Yetkilileriyle Adli Yardım, CMK, Kadın Ve Çocuk Hakları, Göç Ve İltica Komisyonları toplantı gerçekleştirdi.

09.05.2019 Türk Metal Sendikası ve Uludağ Üniversitesi tarafından ortaklaşa Zonguldak Karadeniz Ereğli ilçesinde düzenlenen ve "Söz Çalışma Ekonomisi Öğrencilerinde" sloganıyla gerçekleştirilen AKAD'EMEK 6. Öğrenci Kurultayı'nda birinci olan Pamukkale Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencileri sunumlarını Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan ile paylaştı.

14.05.2019 DEĞİAD Başkanı Hakan Urhan ve Yönetim Kurulu üyeleri Baromuzu ziyaret etti.

16-21.05.2019 Denizli Barosu Tiyatro Topluluğu, Deli Deli oyununu sergiledi.

19.05.2019 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nın 100. Yıldönümü nedeniyle düzenlenen törenlere Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

20- 25.05.2019 Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi İşbirliği İle Baro Hizmet Binaımızda "Ceza Muhakemesinde Uzlaştırıcı" eğitimi düzenlendi.

29.05.2019 Denizli Barosu Gençlik Meclisi tarafından İftar Yemeği düzenlendi.

12.06.2019 Türkiye Alzheimer Derneği Denizli Şubesi ile Baromuzun ortaklaşa düzenlediği "Unutsalar da Unutulmayacaklar" oyunu sergilendi.

14.06.2019 Jandarma Komutanlığı'nın 180. kuruluş yıldönümü nedeniyle düzenlenen törene Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

15-16.06.2019 Türkiye Barolar Birliği Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen Türkiye Stajyer Avukatlar Kurgusal Duruşma Yarışması Ege Bölge Elemelerine Baromuz stajyerleri katıldı.

17-26.06.2019 Gençlik Meclisi Basketbol Turnuvası düzenlendi.

26.06.2019 2018-2019 dönemi staj eğitim toplantıları, Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan ve Staj Komisyonu üyelerimizin katılımıyla sona erdi.

12-13.07.2019 Türkiye Barolar Birliği CMK Komisyonu tarafından Av. Özdemir Özok Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen "Uygulamada Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu çalışma toplantısına CMK Komisyonu üyesi Avukat Kerem Onur katıldı.

21-30.06.2019 Türkiye Barolar Birliği ve Başkent Üniversitesi İşbirliği ile Baro Hizmet Binamızda "Ceza Muhakemesinde Uzlaştırıcı" eğitimi düzenlendi.

09.07.2019 Britishtown Dil Okulları ve BEMAR Kariyer Okulu Başkanlığımızı ziyaret etti.

09.07.2019 Akıl Çağı Eğitim Kurumları Başkanlığımızı ziyaret etti.

11.07.2019 UCIM Saadet Öğretmen Çocuk İstismarı ile Mücadelede Derneği'nin çocuk istismarı farkındalığı adına düzenlediği mavi kurdela etkinliği Baromuzda gerçekleştirildi.

13.07.2019 Türkiye Barolar Birliği Kamu Avukatları Kurulu'nun (TÜBAKAV) TBB'de "Kamu Avukatları Kurulu" toplantısına Kurul ve Baromuz üyesi Avukat Güliz Keskiner katıldı.

13.07.2019 Türkiye Barolar Birliği'ne bağlı baroların kadın komisyonları ağı olan TÜBAKKOM (Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu) Ankara'da düzenlediği Nafaka Çalıştayı'na Baromuzu temsilen Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü, Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Seher Aydemir katıldı.

13-14.07.2019 3. Çevre ve Kent Hukuku Çalıştayı Baromuz ev sahipliğinde, Baro Hizmet Binaımızda gerçekleştirildi. 23 Baronun katıldığı çalıştay, Pamukkale gezisi ile son buldu.

24-26.07.2019 Türkiye Barolar Birliği'nde gerçekleşen "Türkiye'nin Ulusal İltica Sisteminin Kuvvetlendirilmesi Projesi" kapsamında düzenlenen çalıştaya Baro Sayman üyemiz Avukat H. Ozan Orpak katıldı.

03-04.08.2019 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye'de, Avrupa Birliği Sivil Destek ve İnsani Yardım Operasyonlarının (ECHO) finansal desteğiyle yürütülen "Kilit Mülteci Grupların Koruma Hizmetlerine Erişimlerinin Önündeki Engellerin Azaltılması" projesi kapsamında, Baromuz ile birlikte "Kilit Mülteci Grupların Adalete Erişimlerinin Güçlendirilmesi Eğitimi" 03-04 Ağustos 2019 tarihlerinde Denizli Anemon Otel'de gerçekleştirildi.

30.07.2019 Denizlispor, Başkanlığımızı ziyaret etti.

07.08.2019 Kırşehir Baro Başkanı Av. Mehtap Karaburçak Tuzcu Baromuzu ziyaret etti.

02.09.2019 2019-2020 Adli Yılı açılışı nedeniyle çelenk töreni gerçekleştirildi.

02.09.2019 Yeni adli yıl açılışı, Denizli Barosu Hizmet Binasında yapılan resepsiyon ile kutlandı.

30.09.2019 Emniyet Genel Müdürlüğü'ne atanan Denizli Emniyet Müdürü Mevlüt Demir'in veda yemeğine Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

26.09.2019 "Vergi İhtilafları Ve Çözüm Yolları" paneli yapıldı.

28.09.2019 TBB İnsan Hakları Merkezi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Tarafından düzenlenen toplantıya Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Üyesi Avukat A. Firuze Yelpaze katıldı.

02.10.2019 2019-2020 Dönemi Staj Eğitim Toplantıları başladı.

02-06.10.2019 TBB Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen 77. Staj Eğitim Programına Baromuz stajyer avukatları katıldı.

20.10.2019 Denizli Barosu Gençlik Meclisi tarafından Oryantiring Spor etkinliği düzenlendi.

19-20.10.2019 Hatay Barosu ev sahipliğinde düzenlenen Avukat Hakları Merkezi Çalıştayı'na Baro Saymanı Avukat H. Ozan Orpak ve Yönetim Kurulu Üyesi Avukat Emin Eren katıldı.

19-20.10.2019 Bursa Barosu ev sahipliğinde gerçekleştirilen "Baro Disiplin Kurulları Toplantısı"na Disiplin Kurulu üyelerimiz Avukat Fatih Emir ve Avukat Ozan Topal katıldı.

29.10.2019 Cumhuriyetimizin 96. yıldönümü nedeniyle Valilik önünde yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

22.10.2019 Stajyer Tanışma Yemeği düzenlendi.

24.10.2019 Eğitim Danışmanı Fulden Ekizler'in sunumuyla "Mikro İfadelerin Gücü" semineri yapıldı.

22.10.2019 Denizli İdare Mahkemesi Başkanı Tamer Taşpınar ve Denizli Vergi Mahkemesi Başkanı Ali Akdemir'in katılımlarıyla Staj Eğitim Toplantısı yapıldı.

30.10.2019 Pamukkale Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından düzenlenen 'Geleceğimiz İçin El Ele' adlı bağımlılıkla mücadele paneline konuşmacı olarak Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Emin Eren katıldı.

31.10.2019 ODTÜ Geliştirme Vakfı Özel Denizli Okulları Kariyer Günleri'ne Baro Saymanımız Avukat H. Ozan Orpak konuşmacı olarak katıldı.

2.11.2019 "Türkiye Barolar Birliği işbirliği ile meslek içi eğitim programları kapsamında "İstinaf" konulu seminer düzenlendi.

2.11.2019 İzmir Barosu tarafından düzenlenen "Hayvan Hakları Yasası Çalıştayı"na Hayvan Hakları Komisyonumuz katıldı.

Antalya Barosu ev sahipliğinde gerçekleştirilen "Çocuk Adalet Sistemi ve Yeniden Topluma Kazandırma Perspektifinden Suça Sürüklenen Çocuklar" konulu çalıştaya Denizli Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Başkanı Avukat M. Bedia Karababa katıldı.

Denizli Cumhuriyet Başsavcısı Ergül Yılmaz ve Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı Halil Ortaköy' ün katılımlarıyla Staj Eğitim Toplantısı yapıldı.

08.11.2019 "Baromuz Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu, 20 Kasım Çocuk Hakları Günü ve Çocuk Hakları Sözleşmesinin 30. yılında Beyağaç Atatürk Ortaokulu öğrencilerine "Hukuk Okur Yazarlığı" eğitimi verdi.

08.11.2019 Denizli Orman Bölge Müdürü Erhan Çetinkaya Baromuzu ziyaret etti.

08-10.11.2019 10 Kasım Atatürk'ü Anma Günü ve Atatürk Haftası'nda her yıl geleneksel olarak düzenlenen Denizli Barosu Elo Satranç Turnuvası'nın bu yıl dokuzuncusu gerçekleştirildi.

09.11.2019 Olta Balıkçılığı Turu düzenlendi.

10.11.2019 Denizli Valiliğimizce düzenlenen 10 Kasım Atatürk'ün Anma çelenk törenine Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

11.11.2019 Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 'Geleceğe Nefes Ol' sloganı ile başlatılan ve ülkemizde eş zamanlı olarak gerçekleştirilen 11 Milyon Fidan Dikim etkinliğine Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

13.11.2019 Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan, Denizli İl Milli Eğitim Müdürü Mahmut Oğuz'u ziyaret etti.

16.11.2019 Türkiye Barolar Birliği işbirliği ile Meslek İçi Eğitim Programları kapsamında "Aile Hukuku" konulu seminer düzenlendi.

17.11.2019 Gençlik Meclisi tarafından kahvaltı düzenlendi.

16-17.11.2019 Manisa'da yapılan 13. Ege Kadın Buluşması'na Baromuz üyeleri Avukat Zehra Demirci ve Avukat Merve Önen katıldı.

25.11.2019 "Denizli Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu tarafından Bozkurt Kadın Açık ve Çocuk Eğitimevi'nde kadın hükümlüler için "20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü" ve "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü" konulu konferans düzenlendi, çocuklar için palyaço gösterisi yapıldı.

25.11.2019 İş Adamları Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde düzenlenen "Medeni Hukuk ve İdari Hukuk" bilgilendirme seminerine Baro Başkan Yardımcımız Avukat Mustafa Yıkar konuşmacı olarak katıldı.

24.11.2019 24 Kasım Öğretmenler Günü nedeniyle düzenlenen Valilik önündeki resmi törene Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

23-24.11.2019 Hatay Barosu ev sahipliğinde düzenlenen Çocuk Hakları Sözleşmesi Konferansı'na Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Koordinatörü Av. Seher Aydemir ve Başkanı Av. M. Bedia Karababa katıldı.

26.11.2019 Dünya Çocuk Hakları Günü etkinlikleri kapsamında Denizli Final Okulları'nda "Çocuk Hakları" seminerine konuşmacı olarak Baromuz Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu üyesi Av. Burcu Aybey Özsarı katıldı.

02.12.2019 "Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından gerçekleştirilen Kişisel "Verilerin Korunması Semineri"ne Başkan Yardımcımız Avukat Mustafa Yıkar ve Yönetim Kurulu Üyemiz Avukat Erhan Balaman katıldı."

26.11.2019 Pamukkale Eğitim Vakfı Özel PEV Okulları Başkanlığımızı ziyaret etti.

30.11.2019 Denizli Barosu Playstation Turnuvası, Baro Sosyal Tesisinde düzenlendi.

09.12.2019 Denizli İl Emniyet Müdürü Sayın Kenan Yıldız Başkanlığımızı ziyaret etti.

12.12.2019 Baromuzun ve PAÜ Hukuk Topluluğu'nun ortaklaşa olarak düzenlediği "İnsan Hakları: Güncel Sorunlar" konferansı gerçekleştirildi.

06-23.12.2019 Denizli Barosu Hayvan Hakları Komisyonu sokak hayvanlarına mama dağıttı.

11-12.12.2019 19 yıldır Türkiye’de ve yurt dışında 2 milyonu aşkın çocukla buluşan Eti Çocuk Tiyatrosu’nun, “Heidi” oyunu Denizli’de perdelerini Denizli Barosu Konferans Salonu’nda açtı.

14.12.2019 Isparta Barosu'nun ev sahipliğinde düzenlenen "Ege Marmara Akdeniz (Genişletilmiş) Bölge Baro Başkanları Toplantısı"na Denizli Barosu Başkanı Avukat Müjdat İlhan katıldı.

17.12.2019 81 ilde eş zamanlı olarak düzenlenen "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Planı Toplantısı"na Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan katıldı.

14.12.2019 Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Komisyonu tarafından gerçekleştirilen "Adli Yardım Çalıştayı" na Adli Yardım Bürosu üyesi Avukat Mukaddes Künarlıoğlu katıldı.

18.12.2019 Denizli Çınar Koleji "Kariyer Günleri"ne Baro Başkanımız Avukat Müjdat İlhan konuşmacı olarak katıldı.

18.12.2019 Denizli Barosu Bowling Turnuvası, Teraspark Joypark Bowling'de düzenlendi.

19.12.2019 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tarafından düzenlenen "Kilit Mülteci Gruplar: Gereksinimler ve Karşılaşılan Sorunlar" başlıklı Konferansına Baromuz Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonu Başkanı Avukat M. Bedia Karababa katıldı.

Kriminolojist Hakkı SU'nun sunumuyla "Türk Ceza Hukukunda Maddi Deliller" konulu seminer düzenlendi.

16-20.12.2019 Türkiye Barolar Birliği Eğitim Merkezi tarafından düzenlenen 79. Staj Eğitim Programına Baromuz stajyer avukatları katıldı.

Kamu Baş Denetçisi Sayın Şeref Malkoç Başkanlığımızı ziyaret etti, meslektaşlarımızla ve stajyer avukatlarımızla buluşarak bilgi ve tecrübelerini paylaştı.

“Oyun çocuğun işidir”

Maria Montessori

Montessori Eğitimi | 3-6 Yaş Arası

ÖZEL
ÇOCUK İŞİ
ANAOKULU

 cocukisi_anaokulu

Bize Ulaşın

ozelcocukisianaokulu

0258 377 19 85 | 0530 063 36 88

Merkezeferdi Mahallesi 1700/5 Sokak No:12 Merkezeferdi/DENİZLİ

info@cocukisi.com.tr